

คณะจิตวิทยา

ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการอบรมเลี้ยงดู ความพึงพอใจในชีวิตและการเห็นคุณค่าในตนเอง
ในวัยรุ่นตอนต้น

นางสาวปิยฉัตร สวัสดิ์	เลขประจำตัวนิสิต	5137467138
นางสาวสิตางค์ ทรัพย์ขำ	เลขประจำตัวนิสิต	5137504738

โครงการทางจิตวิทยานี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต
สาขาวิชาจิตวิทยา
คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2554
ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

RELATIONSHIPS AMONG PARENTING STYLE, LIFE SATISFACTION
AND SELF-ESTEEM OF EARLY ADOLESCENTS

Miss Piyachat	Sawatdee	5137467138
Miss Sitang	Sapkham	5137504738

A Senior Project Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Bachelor of Science in Psychology

Faculty of Psychology Chulalongkorn University

Academic Year 2011

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อโครงการวิจัย

ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการอบรมเลี้ยงดู ความพึงพอใจในชีวิต และการเห็นคุณค่าในตนเองของวัยรุ่นตอนต้น

โดย

ปิยฉัตร สวัสดิ์ และสิตางค์ ทรัพย์ขำ

หลักสูตร

ปริญญาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยา

อาจารย์ที่ปรึกษาโครงการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เรวดี วัฒนทกโกศล

คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้นำโครงการวิจัยฉบับนี้เป็นส่วน
หนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาบัณฑิต

..... เรวดี วัฒนทกโกศล อาจารย์ที่ปรึกษาโครงการวิจัย
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เรวดี วัฒนทกโกศล)

ปิยฉัตร สวัสดิ์, สิตางค์ ททรัพย์ขำ : ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการอบรมเลี้ยงดู ความพึงพอใจในชีวิตและการเห็นคุณค่าในตนเองในวัยรุ่นตอนต้น (RELATIONSHIPS AMONG PARENTING STYLE, LIFE SATISFACTION AND SELF-ESTEEM OF EARLY ADOLESCENTS) อ. ที่ปรึกษา : ผศ.ดร.เรวดี วัฒนทกโกศล, 73 หน้า

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการอบรมเลี้ยงดู ความพึงพอใจในชีวิต และการเห็นคุณค่าในตนเองในวัยรุ่นตอนต้น โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 300 คน ที่ศึกษาอยู่โรงเรียนราชินีนาถอาจารย์ สามเสนวิทยาลัย 2 ซึ่งการวิจัยนี้ได้ใช้แบบสอบถาม 3 ฉบับ คือ 1. แบบประเมินการเห็นคุณค่าในตนเอง 2. แบบสำรวจรูปแบบการอบรมเลี้ยงดู 3. แบบสำรวจความพึงพอใจในชีวิต

การวิเคราะห์ข้อมูล 1. การวิเคราะห์หาค่าพื้นฐานทางสถิติ 2. การวิเคราะห์หาค่าสหสัมพันธ์(Pearson's Correlation) 3. การวิเคราะห์ความถดถอยแบบพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

ผลการวิจัย สรุปได้ดังนี้

1. รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแบบดูแลเอาใจใส่ (Authoritative) ($r=.678, p<.01$) และ ความพึงพอใจในชีวิต (life satisfaction) ($r=.750, p<.01$) มีสหสัมพันธ์ทางบวกกับการเห็นคุณค่าในตนเองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
2. รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้อำนาจควบคุม (Authoritarian) ($r=-.732, p<.01$) การอบรมเลี้ยงดูแบบรักตามใจ(Permissive) ($r=-.436, p<.01$) และการอบรมเลี้ยงดูแบบทอดทิ้ง (Uninvolvement) ($r=-.719, p<.01$) มีสหสัมพันธ์ทางลบกับการเห็นคุณค่าในตนเองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
3. รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้อำนาจควบคุม ($\beta=-.424, p<.01$) และความพึงพอใจในชีวิต ($\beta=.475, p<.01$) สามารถร่วมกันพยากรณ์การเห็นคุณค่าในตนเองได้ร้อยละ 66.4 ($R^2=.664, p<.01$)

หลักสูตร...ปริญญาบัณฑิต จิตวิทยา ลายมือชื่อนิสิต ปิยฉัตร สวัสดิ์ สิตางค์ ททรัพย์ขำ
ปีการศึกษา...2554...ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก...!!เรวดี วัฒนทกโกศล

513 74671 38 ## 513 74750 38: MAJOR BACHELOR OF SCIENCES IN
PSYCHOLOGY

KEYWORDS: PARENTING STYLE / LIFE SATISFACTION / SELF-ESTEEM OF EARLY
ADOLESCENTS

PIYACHAT SAWATDEE AND SITANG SAPKHAM: THE RELATIONSHIPS AMONG
PARENTING STYLE, LIFE SATISFACTION AND SELF-ESTEEM OF EARLY
ADOLESCENTS. PROJECT ADVISOR: ASSISTANT PROFESSOR REWADEE
WATAKAKOSOL, Ph.D., 73 PP.

This study examined the relationships among parenting style, life satisfaction and self-esteem of early adolescents. Participants were 300 junior high school students at Ratchanunthajam Samsenwittayalai 2 . The instruments were the Self-Esteem Inventory, Parenting Style Inventory and Life Satisfaction Inventory. The data were analyzed by Pearson's Correlation and Multiple Regression Analysis.

The results suggest that

1. Authoritative Parenting Style ($r=.678, p<.01$) and Life Satisfaction ($r=.750, p<.01$) have a significantly positive correlation with self-esteem
2. Authoritarian Parenting Style ($r=-.732, p<.01$), Permissive Parenting Style ($r=-.436, p<.01$) and Uninvolved Parenting Style ($r=-.719, p<.01$) have a significantly negative correlations with self-esteem
3. Authoritarian Parenting Style ($\beta=-.424, p<.01$) and Life Satisfaction ($\beta=.475, p<.01$) could significantly predict self-esteem of early adolescents 66.4 percent ($R^2=.664, p<.01$).

Field of Study : Bs.c. in Psychology

Academic Year :2011.....

Student's Signature Piyachat S. Sitang S.

Advisor's Signature Ruadee Wata

กิตติกรรมประกาศ

โครงการวิจัยนี้สำเร็จลงได้ด้วยความเมตตาของผู้ช่วยศาสตราจารย์.ดร.เววดี วัฒนทกโกศล อาจารย์ที่ปรึกษาโครงการ ซึ่งได้ถ่ายทอดวิชาความรู้ แนวทางการทำโครงการวิจัย คำแนะนำต่างๆ ในการทำโครงการวิจัย และตรวจสอบแก้ไขงานของผู้วิจัยด้วยความเอาใจใส่ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร. พรรณทิพย์ ศิริวรรณบุศย์ ที่ได้กรุณาอนุญาตให้ใช้แบบสำรวจรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูในการทำโครงการวิจัยนี้ รวมทั้งคำแนะนำที่เป็นประโยชน์สำหรับการทำโครงการวิจัยนี้

ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร. สุภาพรรณ โคตรจรัส ที่ได้กรุณาอนุญาตให้ใช้แบบสำรวจความพึงพอใจในชีวิต และแบบประเมินการเห็นคุณค่าในตนเองในการทำโครงการวิจัยนี้ รวมทั้งคำแนะนำที่เป็นประโยชน์สำหรับการทำโครงการวิจัยนี้

ขอขอบคุณกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ทั้งหมด ที่ได้ให้ความร่วมมือกับการทำวิจัยครั้งนี้เป็นอย่างดีเยี่ยม

สุดท้ายนี้ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ พ่อ แม่ ที่คอยให้การสนับสนุน คอยให้กำลังใจ ให้ความรัก ความห่วงใย และความเชื่อมั่นตลอดการทำโครงการวิจัยนี้

ปิยฉัตร สวัสดิ์

สิตางค์ ทรัพย์ขำ

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง	ซ
สารบัญภาพ	ฅ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	2
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	28
สมมติฐานของการวิจัย	28
ขอบเขตของการวิจัย	29
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย	29
ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา	30
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	30
บทที่ 2 วิธีดำเนินงานวิจัย	31
กลุ่มตัวอย่างประชากร	31
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	31
การเก็บรวบรวมข้อมูล	38
การวิเคราะห์ข้อมูล	38
บทที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	39
บทที่ 4 อภิปรายผลการวิจัย	45
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ	53
รายการอ้างอิง	55
ภาคผนวก	58
ภาคผนวก ก	59
ภาคผนวก ข	67

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง	ซ
สารบัญภาพ	ฅ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	2
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	28
สมมติฐานของการวิจัย	28
ขอบเขตของการวิจัย	29
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย	29
ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา	30
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	30
บทที่ 2 วิธีดำเนินงานวิจัย	31
กลุ่มตัวอย่างประชากร	31
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	31
การเก็บรวบรวมข้อมูล	38
การวิเคราะห์ข้อมูล	38
บทที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	39
บทที่ 4 อภิปรายผลการวิจัย	45
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ	53
รายการอ้างอิง	55
ภาคผนวก	58
ภาคผนวก ก	59
ภาคผนวก ข	67

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	รูปแบบการอบรมเลี้ยงดู แสดง 2 มิติหลักของ Diana Baumrind	15
2	จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับชั้นการศึกษา	40
3	จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเพศ	40
4	จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามช่วงอายุ	41
5	คะแนนต่ำสุดและสูงสุดของข้อมูล ค่าเฉลี่ย (M) และค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน (SD) ของคะแนนในตัวแปร รูปแบบการเลี้ยงดู (แบบเอาใจใส่, ควบคุม, รักตามใจ, ทอดทิ้ง), ความพึงพอใจในชีวิต และการเห็นคุณค่าในตนเอง	41
6	ผลการวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	42
	ของตัวแปรตามและตัวแปรต้นแต่ละตัวในกลุ่มตัวอย่าง	
7	ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) ค่าสัมประสิทธิ์	43
	ในการทำนาย (R square) ค่าสัมประสิทธิ์ในการทำนายปรับแก้ (Adjusted R square) และการทดสอบความมีนัยสำคัญของ สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) วิเคราะห์ด้วยวิธีการคัดเลือกตัวแปร เข้าสู่สมการแบบขั้นตอน (Stepwise) ของกลุ่มตัวอย่าง	
8	ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวทำนายในรูปคะแนนดิบ (b) และ	44
	คะแนนมาตรฐาน (Beta) การทดสอบความมีนัยสำคัญทางสถิติของ Beta และการวินิจฉัยปัญหาภาวะร่วมเส้นตรงพหุ (Multicollinearity) ในกลุ่มตัวอย่าง	
9	ผลการวิเคราะห์มาตรวัดการเห็นคุณค่าในตนเอง โดยการ	60
	วิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างข้อกระทงแต่ละข้อกับคะแนน รวมของข้ออื่นๆ ในมาตรวัด (Corrected item-total correlation : CITC)	
10	ผลการวิเคราะห์มาตรวัดการอบรมเลี้ยงดู โดยการวิเคราะห์ค่า	62
	สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างข้อกระทงแต่ละข้อกับคะแนนรวมของข้ออื่นๆ ในมาตรวัด (Corrected item-total correlation : CITC)	
11	ผลการวิเคราะห์มาตรวัดความพึงพอใจในชีวิต โดยการ	66
	วิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างข้อกระทงแต่ละข้อกับคะแนน รวมของข้ออื่นๆ ในมาตรวัด (Corrected item-total correlation : CITC)	

สารบัญภาพ

ตารางที่		หน้า
1	แสดงค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวทำนายในรูปแบบ คะแนนมาตรฐานของตัวแปรตั้งแต่ตัวต่อตัวแปรตาม	51

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

วัยรุ่นเป็นวัยของการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นมากมายในชีวิต เป็นวัยที่กำลังก้าวระหว่างวัยเด็กและวัยผู้ใหญ่ และเป็นช่วงของการค้นหาเอกลักษณ์แห่งตน เพื่อนำไปสู่การหล่อหลอมบุคลิกภาพของวัยรุ่นต่อไป วัยรุ่นจึงต้องมีการปรับตัวเพื่อรับมือกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ทั้งทางเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย อารมณ์ สังคม และจิตใจ วัยรุ่นที่สามารถปรับตัวให้สามารถรับมือกับการเปลี่ยนแปลงและสามารถอยู่ในสังคมได้ จะรู้สึกว่าคุณค่า มีความหมาย และสามารถก่อให้เกิดประโยชน์แก่สังคมได้ แต่ถ้าวัยรุ่นไม่สามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้ จะเกิดปัญหาในการปรับตัวมากมาย ซึ่งจะเป็นอุปสรรคต่อการหล่อหลอมบุคลิกภาพที่ดีในวัยรุ่นต่อไปด้วย

การเห็นคุณค่าในตนเอง มีความเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กับความรู้สึกว่าตนเองเป็นที่ยอมรับและต้องการของผู้อื่น มีความสามารถ มีเกียรติ มีคุณค่า ศักดิ์ศรี และมีประโยชน์ต่อสังคม สิ่งเหล่านี้เป็นเหมือนแรงผลักดันที่จะช่วยให้บุคคลสามารถรับมือกับการเปลี่ยนแปลงหรือเผชิญกับอุปสรรคต่างๆ ได้ นอกจากนั้นการขาดการเห็นคุณค่าในตนเองยังบั่นทอนระยะทางที่จะก้าวไปสู่ความมีวุฒิภาวะอย่างเต็มที่ รวมทั้งทำให้ขาดความรับผิดชอบต่อการกระทำและชีวิตของตนเองด้วย การเห็นคุณค่าในตนเองสามารถสร้างได้จากทั้งปัจจัยภายในตนเอง ซึ่งเกี่ยวกับค่านิยมส่วนตัว ลักษณะทางกายภาพ สมรรถภาพ ความสามารถและผลงาน เป็นต้น และสามารถสร้างได้จากปัจจัยภายนอก ซึ่งหมายถึง สภาพแวดล้อมที่บุคคลปฏิสัมพันธ์ด้วย ครอบครัวนับเป็นสถาบันทางสังคมแห่งแรกที่เป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาบุคลิกภาพ การเห็นคุณค่าในตนเอง และความพึงพอใจในชีวิต ซึ่งหมายถึง การรู้สึกอึดอึดใจ กับสภาพการณ์ของชีวิต โดยรูปแบบการเลี้ยงดูของบิดามารดาที่แตกต่างกันจะส่งผลต่อการเห็นคุณค่าในตนเองและความพึงพอใจในชีวิตของวัยรุ่น

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า วัยรุ่นเป็นวัยของการเปลี่ยนแปลงมากมาย เพื่อหาความเป็นตัวตนและการพัฒนาเป็นผู้ใหญ่ในวันข้างหน้า การวิจัยนี้จึงสนใจศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการเลี้ยงดู ความพึงพอใจในชีวิต และ การเห็นคุณค่าของตนเองในวัยรุ่น ซึ่งจะเป็นตัวหล่อหลอมให้เกิดบุคลิกภาพในช่วงพัฒนาการต่อไป

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับพัฒนาการวัยรุ่นตอนต้น

ความหมายของวัยรุ่น

พจนานุกรมศัพท์จิตวิทยา ได้ระบุความหมายของคำว่า “วัยรุ่น” หรือ “Adolescent” ว่า วัยรุ่น คือ บุคคลที่มีอายุประมาณระหว่าง 13 – 19 ปี หรือ บุคคลที่เริ่มมีอายุเข้าสู่วัยรุ่นแรกจนจนถึงวัยก่อนเข้าสู่วัยผู้ใหญ่ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2548, หน้า4)

Santrock (2005) ให้ความหมายของวัยรุ่นว่าเป็นช่วงของระยะการส่งผ่านระหว่างวัยเด็กกับวัยผู้ใหญ่ที่จะมีการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ จิตใจ และสังคม ซึ่งสอดคล้องกับ Hurlock (1973 อ้างถึงในประไพ การะเกตุ,2546) ที่กล่าวว่าวัยรุ่น หมายถึง ลักษณะที่เด็กจะพัฒนาไปสู่ความเป็นผู้ใหญ่ทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สติปัญญา และสังคม เด็กในช่วงวัยนี้จะเริ่มพัฒนาแนวความคิด ความเชื่อ และทัศนคติเปลี่ยนจากวัยเด็กไปสู่วัยผู้ใหญ่ และเริ่มยึดถือค่านิยมตามสภาพแวดล้อมของตนเองมากขึ้นตามลำดับ

Rogers(1977 อ้างถึงในประไพ การะเกตุ,2546) ให้คำนิยามวัยรุ่นโดยพิจารณาออกเป็น 3 ด้านด้วยกัน คือ

1. พัฒนาการทางด้านร่างกาย (Physical Development) ที่มีการเปลี่ยนแปลงจากวัยเด็กเข้าสู่วัยรุ่นสามารถสังเกตเห็นได้อย่างชัดเจน ถือเป็นระยะรอยต่อระหว่างวัยเด็กกับวัยผู้ใหญ่ เรียกว่า “Puberty” ในระยะนี้ร่างกายมีการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในและภายนอกอยู่ 4 ลักษณะ ดังนี้
 - 1.1 เสียที่เปลี่ยนแปลงไป ในเด็กชายจะมีเสียงแตกและห้าวขึ้น ส่วนเด็กหญิงจะมีเสียงที่แหลมขึ้น
 - 1.2 มีขนขึ้นตามจุดต่างๆของร่างกาย เช่น รักแร้ อวัยวะเพศ แขน ขา เป็นต้น
 - 1.3 สัดส่วนของร่างกายมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว เช่น เด็กชายมีไหล่ที่ขยายกว้างขึ้น เด็กหญิงมีหน้าอก สะโพกขยาย เป็นต้น
 - 1.4 ต่อมเพศเริ่มทำงานส่งผลให้ เด็กชายมีการผลิตเซลล์สเปิร์ม เด็กหญิงมีประจำเดือนเป็นครั้งแรก
2. ช่วงอายุ (Chronological Age) การแบ่งวัยรุ่นโดยช่วงอายุเป็นเพียงการประมาณการเท่านั้น มักพบว่าจะไม่ตรงกับสภาพความเป็นจริง เนื่องจากวัยรุ่นแต่ละคนมีการเจริญเติบโตเข้าสู่วัยรุ่นไม่พร้อมกัน

3. **เกณฑ์ทางสังคม (Sociological Phenomenon)** เกณฑ์นี้ขึ้นอยู่กับกรอบยอมรับของแต่ละสังคมว่าจะยอมรับวัยรุ่นในฐานะผู้ใหญ่เมื่อใด จากพื้นฐานของวัฒนธรรม ศาสนา จารีต และประเพณีของสังคมนั้นๆ

นอกจากนี้แล้ว การกำหนดช่วงของวัยรุ่นยังกำหนดด้วยเกณฑ์ของเวลาและเหตุการณ์ เช่น การเริ่มเข้าสู่วัยรุ่นยังคงเป็นช่วงศึกษาอยู่ในโรงเรียน เริ่มชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น และออกจาก การเป็นวัยรุ่นเข้าสู่ผู้ใหญ่เมื่อจบการศึกษา สอดคล้องกับ ประไพพรรณ ภูมิวุฒิสาร (2530) ที่ระบุว่า เกณฑ์การแบ่งช่วงวัยรุ่นในสังคมไทย คือ อายุประมาณ 13 ปี มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ และสังคม สิ้นสุดการเป็นวัยรุ่น คือ ระยะเวลาการศึกษาและเริ่มมีงานทำ มีความเป็นอิสระทางเศรษฐกิจจากพ่อแม่ อยู่ในช่วงอายุประมาณ 21 ปี

สรุปได้ว่า วัยรุ่น คือ ช่วงเวลาที่มีการเปลี่ยนแปลงจากวัยเด็กเพื่อเตรียมพร้อมเข้าสู่วัยผู้ใหญ่ โดยจะมีการพัฒนาทั้งทางด้านร่างกาย สติปัญญา จิตใจ อารมณ์ และสังคม ไปสู่การมีวุฒิภาวะที่สมบูรณ์สำหรับวัยผู้ใหญ่ วุฒิภาวะทางเพศเป็นเกณฑ์ในการพิจารณาการเข้าสู่วัยรุ่น และพิจารณาการสิ้นสุดการเป็นวัยรุ่นจากวุฒิภาวะทางสังคม และเศรษฐกิจที่สามารถพึ่งตนเองได้

พัฒนาการของวัยรุ่นตอนต้น

วัยรุ่นตอนต้น (Early Adolescence) เป็นวัยที่มีช่วงอายุตั้งแต่ 13 -15 ปี (ประไพพรรณ ภูมิวุฒิสาร, 2530) เป็นระยะที่เด็กเริ่มเข้าสู่วัยรุ่น มีการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงต่างๆ โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงของสภาพร่างกายที่เป็นไปอย่างรวดเร็วในช่วงวัยรุ่นตอนต้น พฤติกรรมของวัยรุ่นระยะนี้จึงมุ่งเข้าหาตนเอง มีความสนใจในรูปร่างของตนเอง พึ่งพิจารณาถึงการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกายต่างๆที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงทางเพศ

ในช่วงวัยรุ่นตอนต้นนี้เป็นช่วงสำคัญที่จะพัฒนาก้าวจากวัยเด็กไปสู่ผู้ใหญ่ พัฒนาการด้านต่างๆในวัยนี้จึงมีความสำคัญและมีอิทธิพลต่อกันไม่แตกต่างจากวัยอื่นๆ ที่สามารถแบ่งพัฒนาการของวัยรุ่นตอนต้นได้เป็น 4 ด้านดังนี้

1. พัฒนาการทางด้านร่างกาย (Physical Development)

ร่างกายของวัยรุ่นจะมีการพัฒนา และเติบโตเต็มที่ที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงของฮอร์โมนในร่างกาย (Santrock, 2005) ช่วงวัยรุ่นตอนต้นมีการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกายเร็วมาก มีการเปลี่ยนแปลงทั้งรูปร่างลักษณะทั่วไป เช่น ความสูง น้ำหนัก รูปร่าง หน้าตา เป็นต้น รวมถึงการเจริญเติบโตของอวัยวะภายในที่สมบูรณ์ขึ้น เช่น ระบบประสาท และต่อมต่างๆในร่างกาย เป็นต้น ในช่วงต้นของวัยรุ่นการทำงานของอวัยวะต่างๆยังไม่สมบูรณ์เต็มที่ ก่อให้เกิดความรู้สึกกังวลกับการเปลี่ยนแปลงของร่างกายตนเอง เด็กในวัยนี้จึงมีความต้องการรับประทานอาหารมาก การพักผ่อนที่เพียงพอ และการออกกำลังกายที่เหมาะสมเพื่อช่วยให้การเจริญเติบโตของร่างกายสามารถพัฒนาไปได้อย่างเต็มที่ (ศรีเรือน แก้วสังวาล, 2540)

2. พัฒนาการทางด้านอารมณ์ (Emotional Development)

วัยรุ่นจะมีสภาวะอารมณ์ที่ไม่คงที่ ส่งผลให้เรียกวัยนี้ได้ว่า “วัยแห่งพายุบุกแคม” หรือ “Storm and Stress” ซึ่งหมายถึงการมีอารมณ์ที่เปลี่ยนแปลงได้ง่าย และอารมณ์ที่เกิดขึ้นในวัยรุ่น มีหลากหลายอารมณ์ทั้งอารมณ์ที่ดีและไม่ดี เช่น ความเห็นอกเห็นใจ ความรัก ชอบ ชื่นชอบ หิว สับสน อิจฉา โกรธ กลัว อารมณ์ต่างๆเหล่านี้เกิดขึ้นได้ง่ายในช่วงวัยรุ่นตอนต้น และเด่นชัดมาก เมื่อเข้าสู่วัยรุ่นตอนปลายจนกลายเป็นบุคลิกลักษณะของเด็ก เช่น เป็นคนเจ้าอารมณ์ ชีวิตกังวล หรือ มีความเชื่อมั่นในตัวเอง ทั้งนี้ก็ขึ้นอยู่กับลักษณะพื้นอารมณ์เดิมในวัยเด็กด้วย และการที่วัยรุ่น มีความสับสนทางอารมณ์ง่ายอาจมีสาเหตุหลายประการ เช่น การเปลี่ยนแปลงของร่างกาย การตัดสินใจเรื่องการเรียน การเลือกอาชีพ และ สภาพครอบครัว (ศรีเรือน แก้วกังวาล, 2540)

3. พัฒนาการด้านสติปัญญา (Cognitive Development)

Piaget(1969 อ้างถึงใน พรทิพย์ ศิริวรรณบุศย์,2549) ได้แบ่งพัฒนาการทางด้าน สติปัญญาและความคิดออกเป็นขั้นใหญ่ๆตั้งแต่แรกเกิดจนกระทั่งเป็นผู้ใหญ่ และในช่วงวัยรุ่นนั้น พัฒนาการทางด้านนี้อยู่ในขั้นสูงสุดที่เรียกว่า “Formal Operations” คือ วัยรุ่นมีพัฒนาการของ ความคิดที่สามารถคิดได้อย่างมีเหตุมีผล คิดอย่างเป็นวิทยาศาสตร์ มีการคิดวิเคราะห์ คิดอย่างมีแบบแผน มีการเข้าใจภาษา ความจำ และมีวิธีการคิดเชิงนามธรรมมากกว่าในวัยเด็ก

ในช่วงวัยรุ่นตอนต้นจะปรากฏลักษณะการคิดที่เรียกว่า การยึดเอาตนเองเป็นศูนย์กลาง (Egocentric) อีกครั้ง ทำให้วัยรุ่นหมกมุ่นและคิดคำนึงว่าตนเองคือใคร เกิดความรู้สึกหวั่นไหวกับ คำวิพากวิจารณ์ที่บุคคลอื่นมีต่อตนเองมากกว่าในวัยอื่นๆ ระยะเวลาที่เป็นวัยรุ่นนี้มีความสนใจและ แสวงหาอุดมคติในด้านต่างๆ ความนึกคิดทางด้านศีลธรรมจรรยา ความสำนึกทางการเมือง แสวงหาบุคคลที่ตนนับถือรวมทั้งปรัชญาชีวิต การค้นพบตัวเองและการเห็นคุณค่าในตนเองของ วัยรุ่นตอนต้นจึงเป็นพัฒนาการที่สำคัญมากในวัยที่ จะทำให้เติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีบุคลิกภาพที่ มั่นคง

4. พัฒนาการทางสังคม (Social Development)

ครอบครัว กลุ่มเพื่อน โรงเรียน และบริบททางวัฒนธรรมมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อ พัฒนาการทางด้านสังคมของเด็ก ซึ่งวัยรุ่นจะมีพัฒนาการทางสังคมไปในทางที่ดี หรือทางที่ไม่ดี นั้นขึ้นอยู่กับประสบการณ์ในอดีตที่ได้รับจากบุคคลที่เด็กมีปฏิสัมพันธ์ด้วยในช่วงวัยเด็ก เช่น พ่อ แม่หรือผู้ปกครองที่เลี้ยงดูเด็ก ครูและเพื่อนในวัยเด็ก ในวัยรุ่นนี้ผู้ที่มีอิทธิพลต่อวัยรุ่นมากที่สุด คือ เพื่อน รองลงมาคือ พ่อแม่ พ่อแม่ และเพื่อน มีบทบาทสำคัญมากในการทำให้วัยรุ่นได้เรียนรู้วิธีการ ปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นทางสังคม ในช่วงนี้วัยรุ่นต้องการอิสระจากผู้ใหญ่ จึงทำให้มีพฤติกรรมห่าง เินจากครอบครัวแล้วหันเข้าหากกลุ่มเพื่อน มีการรวมกลุ่มกันตามความชอบ หรือความสนใจที่มี ร่วมกันที่เป็นปัจจัยที่ก่อให้เกิดการรวมกลุ่มตามธรรมชาติ และวัยรุ่นมักมีพฤติกรรมคล้อยตามกลุ่ม

เพื่อนมากเพราะต้องการการเป็นที่ยอมรับของกลุ่ม รู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม วัยรุ่นที่มีการเห็นคุณค่าในตนเองต่ำมักถูกขังขังได้ง่าย

ช่วงวัยรุ่นเป็นลักษณะช่วงที่มีความเปราะบาง อันเนื่องมาจากช่วงวัยนี้มีการพัฒนาการที่ซับซ้อนมากและต้องประสบความสำเร็จให้ได้ในช่วงเวลาสั้นๆ (Boldero & Fallon, 1995) ทำให้วัยรุ่นต้องปรับตัวรับมือกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากพัฒนาการตามวัยของทุกด้าน ดังนั้นวัยรุ่นจึงมีความเสี่ยงต่อการเกิดพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมได้ง่าย หากวัยรุ่นต้องประสบภาวะที่มีการเห็นคุณค่าในตัวเองต่ำก็ย่อมส่งผลกระทบต่ออารมณ์ จิตใจ ของวัยรุ่นเป็นอย่างมากเป็นสาเหตุที่ทำให้วัยรุ่นมักก่อให้เกิดพฤติกรรมที่เป็นปัญหา เช่น การใช้สารเสพติด มีพฤติกรรมใช้ความรุนแรง ทำร้ายตัวเอง คิดฆ่าตัวตาย เป็นต้น เนื่องจากผู้ที่เห็นคุณค่าในตนเองต่ำจะมีความภาคภูมิใจในตนเองต่ำ มักจะมองโลกในแง่ลบ มุ่งมั่นพิจารณาในข้อด้อยทั้งของตนเองและผู้อื่น ชอบรู้สึกว่าตนเองต่ำด้อย คิดว่าไม่มีใครรักหรือชอบ กลายเป็นคนเก็บตัวจึงไม่ค่อยมีเพื่อนฝูงเพราะมีปัญหาในการปรับตัวเข้ากับผู้อื่น เป็นคนลึงเล ไม่กล้าตัดสินใจด้วยตนเอง อีกทั้งไม่กล้าเผชิญหน้ากับปัญหาและมักจะยอมแพ้กับอุปสรรคต่างๆ ได้โดยง่าย

ความสำคัญของการเห็นคุณค่าในตนเองของวัยรุ่น

วัยรุ่นเป็นวัยที่บุคคลกำลังเปลี่ยนแปลงบทบาทจากความเป็นเด็กไปสู่ความเป็นผู้ใหญ่ ในระยะนี้จึงเป็นช่วงที่เด็กจะต้องเผชิญปัญหาการเปลี่ยนแปลงในทุกๆด้าน ลักษณะเด่นที่ปรากฏได้ชัดในวัยรุ่นคือ

- วัยรุ่นจะมีการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกาย อารมณ์ ความรู้สึก ความคิด ความสนใจ
- วัยรุ่นต้องการอิสระ อยากแสดงความสามารถ อยากพึ่งตนเอง
- วัยรุ่นเป็นวัยที่ต้องเผชิญปัญหาในการปรับตัว การแสดงท่าทีและบทบาทต่างๆทางสังคม
- วัยรุ่นเป็นวัยแห่งการเสริมสร้าง ทั้งนี้เนื่องมาจากมีการเปลี่ยนแปลงในทุกๆด้าน ทั้งด้านร่างกาย ความคาดหวังของบิดามารดา และสังคม จึงทำให้วัยรุ่นต้องการ การเสริมสร้างในทุกๆทางเพื่อเป็นที่ยอมรับของผู้อื่น

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า ในช่วงวัยรุ่นตอนต้นเป็นช่วงที่เด็กต้องมีการปรับตัวให้เข้ากับต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นมาก เมื่อวัยรุ่นสามารถปรับตัวได้ วัยรุ่นจะรู้สึกว่าตนเองมีคุณค่าสามารถทำประโยชน์ให้กับผู้อื่นมากมาย การสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองจึงมีความสำคัญในวัยรุ่น เนื่องจากการเห็นคุณค่าในตนเองเป็นปัจจัยสำคัญในการปรับตัวทางอารมณ์ ทางสังคม และการเรียนรู้ ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของการรับรู้ชีวิตที่มีผลต่อความคิด ความปรารถนา ค่านิยม อารมณ์ และการตั้งเป้าหมายในชีวิตของแต่ละบุคคล อันมีผลต่อการแสดงพฤติกรรมของวัยรุ่น จนกระทั่งกลายเป็นลักษณะของบุคลิกภาพตามมา

การเห็นคุณค่าในตัวเองของวัยรุ่นในปัจจุบันมีความสำคัญต่อการพัฒนาสังคมและประเทศชาติ เป็นสิ่งที่ควรปลูกฝังให้เกิดขึ้นโดยตัวกับเด็กและเยาวชนทั้งนี้เพื่อเป็นการเตรียมตัวเยาวชนให้เป็นทรัพยากรที่คุณภาพ ซึ่งในที่นี้การที่วัยรุ่นจะมีการเห็นคุณค่าในตัวเองมากน้อยเพียงใดยังขึ้นอยู่กับหลายปัจจัย เช่น ปัจจัยทางด้านรูปแบบการอบรมเลี้ยงดู ความพึงพอใจในชีวิต จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการอบรมเลี้ยงดู ความพึงพอใจในชีวิต ต่อ การเห็นคุณค่าในตัวเองของวัยรุ่นตอนต้น

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับการเห็นคุณค่าในตนเอง (Self-Esteem)

Maslow (1970) กล่าวว่า การเห็นคุณค่าในตนเองเป็นการประเมินคุณค่าของตนเองจากการได้รับการยอมรับจากบุคคลอื่นก่อน จากการศึกษาความต้องการตามลำดับขั้นของ Maslow ความต้องการเห็นคุณค่าในตนเองเกิดขึ้นหลังจากบุคคลได้รับการตอบสนองความต้องการขั้นอื่นๆ ก่อน เช่น ความต้องการทางด้านร่างกาย (ขั้นที่ 1) ได้รับความปลอดภัยมั่นคง (ขั้นที่ 2) ได้รับความรักและการเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม (ขั้นที่ 3) และเมื่อบุคคลได้รับการตอบสนองทั้ง 3 ขั้นพื้นฐานแล้ว บุคคลจึงเกิดความต้องการในขั้นต่อไปนั่นคือ การเห็นคุณค่าในตนเอง ซึ่งเกิดจากการได้รับการยอมรับจากผู้อื่น การประเมินจะออกมาในรูปของทัศนคติหรือความเชื่อว่าตนจะประสบความสำเร็จหรือความล้มเหลว หากประเมินในด้านบวก บุคคลจะเกิดการเห็นคุณค่าในตนเอง ซึ่งจะนำไปสู่ความเชื่อมั่นในตนเอง มีความเข้มแข็ง ในทางกลับกันหากประเมินในด้านลบ บุคคลจะรู้สึกมีปมด้อย อ่อนแอ ไม่มีความมั่นใจ ในความคิดของ Maslow ความต้องการเห็นคุณค่าของตนเองเป็นขั้นหนึ่งที่สำคัญที่บุคคลจะต้องได้รับการตอบสนองก่อนที่จะก้าวไปสู่ความต้องการบรรลุสัจการแห่งตน (ขั้นที่ 5)

Rosenberg (1978) ให้ความหมายการมีคุณค่าในตนเองไว้ว่า เป็นความรู้สึกที่เกี่ยวข้องกับความคิดของตนเอง เกี่ยวกับการเห็นคุณค่าในตนเอง การยอมรับในตนเอง นับถือตนเอง รวมทั้งการประเมินตนเองทางด้านบวกและด้านลบ โดยการประเมินตนเองนั้นไม่มีบุคคลใดที่ประเมินค่าของตนเองโดยไม่มีหลักเกณฑ์ แต่จะกระทำโดยมีเกณฑ์เปรียบเทียบตามสภาพสังคมและคุณลักษณะของกลุ่ม ซึ่งในแต่ละสังคมและกลุ่มนั้นจะมีมาตรฐานของตนและกลุ่มแตกต่างกันออกไป ซึ่งถูกนำมาใช้เป็นกรอบมาตรฐาน

Sasse (1978) ได้ให้ความหมายของการเห็นคุณค่าในตนเองว่าเป็นความรู้สึกของบุคคลว่าตนเองมีความสำคัญ ได้รับความเชื่อถือและการยอมรับนับถือจากบุคคลอื่นอย่างไร

Carl R. Rogers (1979) ได้ให้นิยามการเห็นคุณค่าในตนเองว่าเป็นส่วนหนึ่งของอัตมโนทัศน์ (Self-concept) และ Rogers เป็นผู้เริ่มใช้ Person-Centered Counseling โดยมีความคิดว่าคนทุกคนตั้งแต่เกิดมามีแรงผลักดันที่จะพัฒนาตนเองไปจนถึงศักยภาพสูงสุดซึ่ง Rogers เรียกพลังนี้ว่า Actualizing Tendency หรือ Self-Actualizing และพลังนี้อาจจะถูกขัดขวางหรือกดไว้

จากสถานการณ์แวดล้อมที่ไม่เอื้ออำนวย เช่น การถูกทำร้าย การถูกทอดทิ้ง หรือการไม่ได้รับความรักจากพ่อแม่

Branden (1981) ได้ให้ความหมายของการเห็นคุณค่าในตนเองว่าเป็นลักษณะของความเชื่อมั่นและมีการนับถือตนเอง อันเกิดจากความเชื่อมั่นในการมีคุณค่าในตนเอง ความมั่นใจในความสามารถของตนที่จะกระทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดให้สำเร็จตามความพอใจ

Coopersmith (1981) กล่าวว่า การรับรู้คุณค่าในตนเองเป็นความรู้สึกที่บุคคลมีต่อตนเอง เป็นการแสดงถึงความรู้สึกหรือเจตคติต่อการยอมรับหรือไม่ยอมรับตนเอง และชี้ให้เห็นถึงขอบเขตของความเชื่อที่บุคคลมีเกี่ยวกับตนเองในเรื่องความสามารถ ความสำคัญ ความสำเร็จ และการมีคุณค่าแห่งตน ดังนั้น ความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองของบุคคล จึงเป็นการพิจารณาตัดสินคุณค่าของตนและแสดงออกมาให้เห็นในรูปแบบของทัศนคติที่ตนมีต่อตนเอง เป็นประสบการณ์ที่บุคคลอื่นสามารถรับรู้ได้โดยพิจารณาจากคำพูดหรือพฤติกรรมการแสดงออกของบุคคลนั้น

E. Alpay (2000) ได้พูดถึงการเห็นคุณค่าในตนเองในบทความเรื่อง Self-concept and Self-esteem ว่า การเห็นคุณค่าในตนเองจะแสดงออกผ่านทางระดับความมั่นใจ แสดงถึงขอบเขตความเชื่อมั่นในความสามารถ การมีแรงบันดาลใจที่จะมีประสบการณ์ใหม่ที่ท้าทาย

นิราศศิริ โจนธรรมกุล (2535) ได้ให้ความหมายของการเห็นคุณค่าในตนเองไว้ว่า เป็นความรู้สึกที่มีต่อตนเอง จากการประเมินตนเองในด้านการประสบความสำเร็จ ความมีคุณค่า และความสำคัญ โดยแสดงออกมาในรูปของทัศนคติที่มีต่อตนเอง มีการยอมรับนับถือ และมีความเชื่อมั่นในตนเอง

จงกลณี ดุ้ยเจริญ (2540) กล่าวว่า การเห็นคุณค่าในตนเองจะเกิดจากการที่บิดามารดาหรือครอบครัวมีการดูแลเอาใจใส่ต่อบุตรของตนซึ่งจะเป็นพื้นฐานที่จะนำไปสู่การดำรงชีวิตที่จะต้องมีการเรียนรู้ตลอดเวลา และเมื่อบุตรเกิดความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองที่ดีก็จะทำให้เกิดการยอมรับตนเอง นับถือตนเองและสามารถที่จะอยู่ในสังคม สิ่งแวดล้อม หรือบุคคลที่อยู่รอบข้างได้อย่างเป็นสุข มีบุคลิกภาพที่ดีและมีสุขภาพจิตที่ดี

ชนิตา จันแก้ว (2547) กล่าวว่า การเห็นคุณค่าในตนเองเป็นการประเมินตนเองจากบุคคลรอบข้างในสิ่งที่ตนทำ หากสิ่งที่ตนทำเป็นสิ่งที่ดี ประสบความสำเร็จ และเป็นสิ่งที่บุคคลรอบข้างให้คุณค่าและเห็นความสำคัญของสิ่งนั้น บุคคลจะยอมรับนับถือและเห็นคุณค่าในตนเอง

สุรางรัตน์ คงศรี (2547) กล่าวว่า การเห็นคุณค่าในตนเองหมายถึง ความพึงพอใจที่บุคคลมีต่อตนเอง เป็นการประเมินค่าตามที่ตนเองคิด รู้สึกว่าตนเองมีค่า มีการยอมรับตนเอง มีความเชื่อมั่นในตนเอง และมีความสามารถเพียงพอในการกระทำสิ่งต่างๆ และเป็นกระบวนการประเมินที่ฝังลึกอยู่ในกระบวนการทางความคิด อารมณ์ ความต้องการ ค่านิยม และเป้าหมายของบุคคล

พรรณราย ทรัพย์ะประภา (2548) ได้กล่าวว่า การเห็นคุณค่าในตนเองเป็นความต้องการขั้นพื้นฐานของจิตใจ ที่ทำให้บุคคลนั้นๆ ดำรงชีวิตอยู่อย่างมีคุณค่าและสามารถบ่งชี้คุณภาพชีวิต

ของบุคคลได้ เป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้บุคคลแสดงออกถึงพฤติกรรมที่มีประสิทธิภาพ เป็นปัจจัยสำคัญในการปรับตัวทางอารมณ์ ทางสังคม และทางการเรียนรู้ เป็นจุดเริ่มต้นของการรับรู้ชีวิตที่มีผลต่อความคิด ความปรารถนา ค่านิยม อารมณ์ และการตั้งเป้าหมายในชีวิต ซึ่งสิ่งเหล่านี้มีผลต่อการแสดงพฤติกรรมของบุคคลนั้น จนกระทั่งเป็นลักษณะของบุคลิกภาพตามมา และการประสบความสำเร็จหรือล้มเหลวในชีวิต และที่สำคัญการเห็นคุณค่าในตนเองนั้นเป็นสิ่งสำคัญที่จะพัฒนาบุคคลไปสู่การเป็นบุคคลที่สมบูรณ์ได้ในที่สุด

ดังนั้น การเห็นคุณค่าในตนเอง คือ กระบวนการพิจารณา ตัดสินคุณค่าของตน เป็นการแสดงทัศนคติที่บุคคลมีต่อตนเองในการยอมรับหรือไม่ยอมรับตนเอง บ่งชี้ให้เห็นถึงความเชื่อส่วนตัวของบุคคลนั้นๆ ว่ามีความคิดต่อตนเอง ว่าเป็นบุคคลที่มีความสามารถ มีความความหมายประสบความสำเร็จ และเป็นบุคคลที่มีคุณค่า ซึ่งความรู้สึกเหล่านี้มีที่มาจากประสบการณ์ในอดีตที่แตกต่างกันไปของแต่ละบุคคล และบุคคลจะแสดงความรู้สึกนี้ให้บุคคลอื่นได้รับรู้ได้จากการสื่อสารด้วยคำพูดหรือการกระทำพฤติกรรม

องค์ประกอบของการเห็นคุณค่าในตนเอง

Maslow (1970) เชื่อว่าบุคคลทุกคนมีความต้องการเห็นคุณค่า ซึ่งมีองค์ประกอบ 2 องค์ประกอบ กล่าวคือ

1. ความต้องการเห็นคุณค่าในตนเอง (Self-esteem) คือ ความปรารถนาของบุคคลที่จะให้ตนเองมีความเข้มแข็ง มีความสำเร็จ มีความสามารถที่เพียงพอ มีความเชี่ยวชาญ มีความสามารถ มีความมั่นใจในการเผชิญหน้ากับสิ่งต่างๆ ไม่ต้องพึ่งพิงผู้อื่นและมีอิสระ
2. ความต้องการเห็นคุณค่าจากผู้อื่น (Esteem of other) คือ ความปรารถนาของบุคคลที่จะให้ผู้อื่นเห็นว่าตนเองเป็นผู้ที่มีชื่อเสียงหรือมีเกียรติ มีตำแหน่งฐานะ มีชื่อเสียงบารมี มีลักษณะเด่นเป็นที่ยอมรับ ได้รับความสนใจ มีความสำคัญ มีศักดิ์ศรีหรือเป็นที่ชื่นชมของผู้อื่น

สององค์ประกอบนี้ของการเห็นคุณค่าในตนเอง หากบุคคลใดได้รับก็จะเกิดความเชื่อมั่นในตนเอง รู้สึกว่าตนมีค่า มีความเข้มแข็ง มีศักยภาพ และมีความสามารถที่เพียงพอ ซึ่งสิ่งเหล่านี้มีประโยชน์สำหรับชีวิต และจำเป็นสำหรับการอยู่ในสังคม และความรู้สึกเห็นคุณค่าจะทำให้บุคคลมีโอกาสสู่ภาวะการนับรรลุสัจการแห่งตน (Self-Actualizing)

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเห็นคุณค่าในตนเอง

จากการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการเห็นคุณค่าในตนเองของ Coopersmith (1981) พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเห็นคุณค่าในตนเอง มี 2 ประเภทคือ ปัจจัยภายในตนเองและปัจจัยภายนอกตนเอง

1. ปัจจัยภายในตนเอง คือ ลักษณะเฉพาะของบุคคลแต่ละคนที่มีผลทำให้การเห็นคุณค่าในตนเองของบุคคลแตกต่างกัน ซึ่งประกอบด้วย
 - ลักษณะทางกายภาพ (Physical Attributes) เช่น ความสวยงามของรูปร่างหน้าตา ความคล่องแคล่วว่องไว บุคคลที่มีลักษณะทางกายภาพดี จะมีความเห็นคุณค่าในตนเองมากกว่าบุคคลที่มีลักษณะทางกายภาพที่ด้อย อย่างไรก็ตามก็ดี ลักษณะทางกายภาพใดๆ จะส่งผลต่อความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองหรือไม่เพียงใด ยังขึ้นอยู่กับค่านิยมของสังคมนั้นๆ ด้วย (Coopersmith, 1981)
 - สมรรถภาพ ความสามารถและผลงาน (General capacity, Ability and Performance) องค์ประกอบทั้ง 3 มีความสัมพันธ์ระหว่างกัน และมีผลต่อการเห็นคุณค่าในตนเอง โดยจะเป็นตัวบ่งชี้ของความถี่ของการประสบความสำเร็จหรือความล้มเหลวในสิ่งที่ทำ โดยจะมีเรื่องสติปัญญาเข้ามาเกี่ยวพันด้วยโดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่อยู่ในวัยเรียน ซึ่งจะหมายถึงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สติปัญญาจะนำมาซึ่งผลต่อสมรรถภาพและผลการเรียนของนักเรียนด้วย อันจะนำไปสู่การเพิ่มความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเอง (Coopersmith, 1981)
 - สภาวะทางอารมณ์ (Affective state) เป็นภาพสะท้อนให้เห็นถึงความรู้สึกเห็นคุณค่า ความเป็นสุข ความวิตกกังวล หรือภาวะอื่นที่อยู่ในตัวบุคคล อันเป็นผลสืบเนื่องมาจากการประเมินถึงสิ่งที่ตนประสบและเป็นผลมาจากการปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น แล้วมีผลต่อการประเมินตนเองในเวลาต่อมา บุคคลที่มีการประเมินตนเองในทางที่ดี จะมีความพึงพอใจ มีความสุข ในทางตรงกันข้าม บุคคลที่ประเมินตนเองในทางไม่ดี จะไม่พอใจในชีวิตของตนและหมดหวังในอนาคต (Coopersmith, 1981)
 - ค่านิยมส่วนตัว (Self-values) โดยทั่วไปบุคคลจะให้ความพอใจในสิ่งต่างๆ แตกต่างกันไป บุคคลมีแนวโน้มจะใช้ค่านิยมของสังคม เป็นตัวตัดสินการเห็นคุณค่าของตนเอง ถ้าค่านิยมของตนเองสอดคล้องกับสังคม จะทำให้การเห็นคุณค่าในตนเองเพิ่มขึ้น แต่ถ้าค่านิยมของตนเองไม่สอดคล้องกับสังคม การเห็นคุณค่าในตนเองจะต่ำลง (Coopersmith, 1981)
 - ความปรารถนาของบุคคล (Aspiration) การตัดสินการเห็นคุณค่าในตนเองของบุคคลเกิดจากการเปรียบเทียบผลงาน และความสามารถของตนเองกับเกณฑ์ความสำเร็จที่ตนเองได้ตั้งไว้ ถ้าผลงานและความสามารถเป็นไปตามเกณฑ์ที่ตนตั้งไว้หรือดีกว่า จะทำให้บุคคลมีการเห็นคุณค่าในตนเองเพิ่มขึ้น ในทางตรงกันข้าม ถ้าผลงานและความสามารถไม่เป็นไปตามเกณฑ์หรือต่ำกว่าเกณฑ์ บุคคลจะคิดว่าตนเองไร้ค่า (Coopersmith, 1981)
 - เพศ (Sex) สังคมและวัฒนธรรม จะให้ความสำคัญกับเพศชาย การประสบความสำเร็จของเพศชายมักจะถูกมองว่าเกิดจากความสามารถ แต่ถ้าเป็นเพศหญิงกลับถูกมองว่าเป็นเพราะความพยายามหรือความโชคดี ดังนั้นจึงพบว่าส่วนใหญ่เพศชายมีการเห็นคุณค่าใน

ตนเองสูงกว่าเพศหญิง (Shaver, 1987) แต่อย่างไรก็ตามทัศนคติต่อผู้หญิงและระดับการเห็นคุณค่าในตนเองมีความแตกต่างระหว่างวัฒนธรรม (Spence, 1987)

- ปัญหาต่างๆ และโรคภัยไข้เจ็บ (Problem and Pathology) ปัญหาสุขภาพจิตต่างๆ ไปอาการทางกายที่มีสาเหตุจากจิตใจ (Psychosomatic symptoms) กล่าวคือ ผู้ที่มีปัญหาดังกล่าวสูงจะมีการเห็นคุณค่าในตนเองต่ำ และจะแสดงออกมาในรูปของความวิตกกังวล มีความทุกข์ ส่วนผู้ที่มีปัญหาดังกล่าวน้อย จะมีการเห็นคุณค่าในตนเองสูง (Coopersmith, 1981)
2. ปัจจัยภายนอกตนเอง คือ สภาพแวดล้อมภายนอกที่บุคคลมีปฏิสัมพันธ์ด้วย ซึ่งจะส่งผลให้เกิดการเห็นคุณค่าในตนเองที่แตกต่างกัน ซึ่งประกอบด้วย
- ความสัมพันธ์กับครอบครัวและพ่อแม่ ความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่และลูกเป็นสิ่งที่มีอิทธิพลมาก ดังนั้น ประสบการณ์ที่บุคคลได้รับการสัมพันธ์ภายในครอบครัวจึงเป็นรากฐานที่สำคัญในชีวิต เด็กที่ได้รับความรัก ความอบอุ่น การสนับสนุน ให้กำลังใจ ให้สิทธิเสรีภาพในการกระทำของเด็ก ระเบียบกฎเกณฑ์ที่พ่อแม่ใช้ปกครองลูกและการจัดการดูแลให้เด็กมีอิสระในขอบเขตที่กำหนด สิ่งต่างๆ เหล่านี้จะทำให้เด็กสามารถพัฒนาการเห็นคุณค่าในตนเองได้ (Coopersmith, 1981)
 - โรงเรียนและการศึกษา เป็นสถานที่พัฒนาการเห็นคุณค่าในตนเองต่อจากบ้าน โรงเรียนมีหน้าที่ช่วยให้นักเรียนเกิดความรู้สึกเชื่อมั่นในทักษะ ความสามารถและการเห็นคุณค่าในตนเองเมื่ออยู่ในชั้นเรียน เช่น ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนทำกิจกรรมต่างๆ ได้อย่างอิสระ ซึ่งไม่ขัดกับกฎระเบียบที่โรงเรียนได้กำหนดไว้ การฝึกนักเรียนให้แก้ไขปัญหาต่างๆ เพื่อส่งเสริมให้เด็กมีความมั่นใจในตนเอง (Coopersmith, 1984)
 - สถานภาพทางสังคม เป็นการเปรียบเทียบตนเองกับผู้อื่น โดยพิจารณาจากอาชีพ ตำแหน่งการงาน บทบาททางสังคม สถานะทางเศรษฐกิจ วงศ์ตระกูล เป็นต้น บุคคลที่มาจากสถานภาพทางสังคมสูง จะได้รับการปฏิบัติที่ทำให้เขารู้สึกมีคุณค่าในตนเองสูงกว่าบุคคลที่มาจากสถานภาพทางสังคมระดับปานกลางหรือต่ำ อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาพบว่า สถานภาพทางสังคมมีความสัมพันธ์กับการเห็นคุณค่าในตนเองไม่ค่อยเด่นชัดนัก เพราะบุคคลที่มาจากสถานภาพทางสังคมในระดับต่ำ มีทั้งบุคคลที่มีการเห็นคุณค่าในตนเองสูงและต่ำ ดังที่ Coopersmith ศึกษาพบว่า ยิวเป็นชนกลุ่มน้อยที่มีสถานภาพทางสังคมในระดับต่ำ แต่มีการเห็นคุณค่าในตนเองสูงกว่า ไปตสแตนท์และคาธอลิค ซึ่งเป็นพวกที่มีสถานภาพทางสังคมในระดับสูง (Coopersmith, 1981)
 - สังคมและกลุ่มเพื่อน การที่บุคคลมีปฏิสัมพันธ์กับสังคมและเพื่อนจะช่วยให้พัฒนาการเห็นคุณค่าในตนเอง การที่บุคคลไม่ได้รับการยอมรับ ไม่เป็นที่ประทับใจในกลุ่ม

เพื่อน จะทำให้ความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองต่ำลง จะกลายเป็นคนเจียมขีริม ชอบเก็บตัว และไม่เป็นที่ไว้วางใจของเพื่อน (Gurney, 1987; Rosenberg, 1965)

จากการศึกษาถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเห็นคุณค่าในตนเอง Coopersmith (1981) พบว่าตัวแปรภายนอก เช่นสถานะทางเศรษฐกิจ ระดับการศึกษา ตำแหน่งหน้าที่การทำงานของบิดามารดา ไม่มีผลกระทบต่ออย่างมีนัยสำคัญต่อการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็ก ตัวแปรที่มีผลกระทบต่ออย่างมีนัยสำคัญต่อการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็ก คือ สภาพภายในบ้าน และลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างกันของบิดามารดากับบุตร นั่นก็คือรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูที่บิดามารดาปฏิบัติต่อเด็ก ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า ครอบครัวเป็นสถาบันทางสังคมแห่งแรกที่เป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาบุคลิกภาพ บิดามารดานับว่ามีความสำคัญในการหล่อหลอมบุคลิกภาพเด็ก ตั้งแต่เกิดจนโต การที่เด็กได้รับการอบรมเลี้ยงดูที่เหมาะสมย่อมส่งผลให้เด็กเติบโตเป็นผู้ที่มีบุคลิกภาพที่ดี เนื่องจากการเห็นคุณค่าในตนเองเป็นสิ่งสำคัญที่จะพัฒนาบุคคลไปสู่การเป็นบุคคลที่สมบูรณ์ได้ในที่สุด

ลักษณะของบุคคลที่มีการเห็นคุณค่าในตนเองสูงและต่ำ

บุคคลจะแสดงถึงการเห็นคุณค่าในตนเองจากลักษณะท่าทาง น้ำเสียงคำพูด และการกระทำ ซึ่งอาจจะแสดงออกมาโดยไม่รู้ตัวก็ได้ ดังนั้นการแสดงออกของการเห็นคุณค่าในตนเอง จะมีผลต่อบุคคลดังนี้ คือ

บุคคลที่มีการเห็นคุณค่าในตนเองสูง จะเป็นคนที่มีความเชื่อมั่นในตนเองสูง มีความสอดคล้องกลมกลืนในความเป็น " ตน " รับรู้คุณค่าของตนเองตามความเป็นจริง มีความเชื่อมั่นในตนเองว่ามีความสามารถในการทำงานให้ประสบความสำเร็จ กล้าคิด กล้าแสดงออก มีความคิดสร้างสรรค์ มองโลกในแง่ดี สามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ แต่ขณะเดียวกันก็ยอมรับความล้มเหลวของตนเองได้ จึงมีชีวิตอยู่อย่างไม่วิตกกังวล มีความยืดหยุ่นในการดำรงชีวิต ทำให้ดำรงชีวิตอยู่อย่างมีความสุข (Coopersmith, 1981)

บุคคลที่มีการเห็นคุณค่าในตนเองต่ำ จะมีลักษณะตรงกันข้ามกับบุคคลที่มีการเห็นคุณค่าในตนเองสูง คือ จะอยู่ในภาวะไม่สอดคล้องกลมกลืนในความเป็น " ตน " มักไม่เห็นความสำคัญของตนเอง ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง รับรู้ที่ตนเองด้อยค่า ซึ่งจะส่งผลให้บุคคลเหล่านี้เกิดความรู้สึกว่าตนเองมีปมด้อย วิตกกังวล เก็บตัว ไม่แสดงตัว แสวงหาการยอมรับจากบุคคลอื่น เพื่อให้เกิดการยอมรับตนเอง มีความประหม่า หวั่นไหว เมื่อรู้ว่าตนเองอยู่ในสายตาของผู้อื่น มักไม่ค่อยยอมรับความล้มเหลวของตน ทำให้เครียด และวิตกกังวลสูง จึงเป็นผู้ที่ไม่มีมีความสุขในชีวิต (Coopersmith, 1981)

จะเห็นได้ว่า บุคคลที่เห็นคุณค่าในตนเองในระดับที่ต่างกันจะมีการแสดงออกที่ต่างกัน รวมทั้งมีคุณลักษณะทางด้านบุคลิกภาพที่แตกต่างกัน อันจะนำไปสู่ความมีประสิทธิภาพในการทำงานหรือการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดา

หนึ่งในปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้คุณภาพ คือ การอบรมเลี้ยงดูที่เด็กได้รับจากบิดามารดา หรือผู้ปกครอง ดังที่ นกเนตร ธรรมบวร (2541) กล่าวถึงพัฒนาการเด็กที่ชื่อว่า เริ่มต้นจากครอบครัว เด็กจะเติบโตมีคุณภาพชีวิตและบุคลิกภาพเช่นใด จะเป็นคนดีมุ่งทำประโยชน์ต่อสังคม หรือเป็นคนด้อยคุณภาพ สร้างปัญหาแก่ตนเองและสังคม ส่วนหนึ่งย่อมขึ้นอยู่กับสภาพครอบครัวและวิธีการอบรมเลี้ยงดูจากบุคคลในครอบครัวเป็นสำคัญ เพราะนอกจากครอบครัวจะถ่ายทอดลักษณะทางพันธุกรรมแล้วยังทำหน้าที่ดูแลเด็กตั้งแต่แรกเกิดจนเติบโตพึ่งตนเองได้ เป็นแบบอย่างหล่อหลอมความรู้สึกนึกคิด พฤติกรรม ตลอดจนจิตใจสำนึกของความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ปลูกฝังค่านิยม ความรัก และคุณค่าของการมีชีวิต ด้วยเหตุนี้การอบรมเลี้ยงดูจึงสำคัญยิ่งต่อพัฒนาการด้านต่างๆ และเป็นสิ่งแวดล้อมที่มีอิทธิพลครอบคลุมชีวิตบุคคลมากกว่าสิ่งอื่น และผู้ที่มีอิทธิพลสำคัญที่สุดคือบิดามารดา หรือผู้ปกครองนั่นเอง สอดคล้องกับความเห็นของ พรรณทิพย์ ศิริวรรณชบุศย์ และ คณะ (2545) ที่กล่าวไว้ว่า จากการศึกษาทฤษฎีพัฒนาการมนุษย์ทั้งในอดีตและปัจจุบัน ผนวกกับทฤษฎีและงานวิจัยการอบรมเลี้ยงดู อาจกล่าวได้ว่าปัจจัยสำคัญที่สามารถยกระดับมาตรฐานทรัพยากรมนุษย์ของประเทศ ในด้านคุณธรรม ความมีระเบียบวินัย ความรับผิดชอบต่อหน้าที่ การเสียสละ การเห็นประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตนนี้ จะกระทำได้โดยผ่านกระบวนการของรูปแบบการอบรมเลี้ยงดู และความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับสมาชิกของครอบครัวทั้งสิ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางคิดทางตะวันตก ที่ให้ความสำคัญในการศึกษารูปแบบการอบรมเลี้ยงดูกันอย่างกว้างขวาง หนึ่งในนั้นคือ Diana Baumrind (1971) นักจิตวิทยาชาวอเมริกัน แห่ง University of California, Berkeley ที่ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมเด็กและรูปแบบการอบรมเลี้ยงดู ตลอดจนศึกษาทัศนคติของบิดามารดาที่ส่งผลต่อการเลี้ยงดูอย่างจริงจัง และต่อเนื่องไม่ต่ำกว่า 29 ปี นั้นคือ ตั้งแต่ ค.ศ. 1966 เรื่อยมาจนถึง ค.ศ. 1991

Baumrind (1991) กล่าวว่า การอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดา หมายถึง พฤติกรรมต่างๆ ของบิดามารดาที่ซับซ้อน โดยรวมถึงพฤติกรรมเฉพาะด้านแบบต่างๆ ที่มีความสัมพันธ์กันและเป็นอิสระต่อกัน ซึ่งมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของเด็ก ถึงแม้ว่าพฤติกรรมบางอย่างของบิดามารดาที่แสดงออกมาจะมีลักษณะที่ไม่เหมาะสม เช่น การเพิกเฉย การตะโกนเสียงดัง อาจจะส่งผลต่อเด็กในการเลียนแบบพฤติกรรมดังกล่าว แต่ในทางกลับกันอาจส่งผลให้เด็กมีพฤติกรรมตรงข้ามก็ได้

Baumrind (1967. Cited in Baumrind. (1971)) ได้ศึกษาเด็กก่อนวัยเรียน และ ผู้ปกครองของเด็ก โดยการศึกษาพฤติกรรมของเด็กทั้งที่โรงเรียนและที่บ้าน ประกอบกับการ สัมภาษณ์ผู้ปกครองและสังเกตปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองกับเด็กที่บ้าน จากการศึกษาดังกล่าว Baumrind ได้ทำการวิเคราะห์แบ่งองค์ประกอบของพฤติกรรมบิดามารดาในการอบรมเลี้ยงดูบุตร ออกเป็น 2 มิติกว้างๆ คือ

1. มิติควบคุม หรือ เรียกร้องจากบิดามารดา (Controlling / Demand) คือ การที่บิดามารดากำหนดมาตรฐานสำหรับเด็กและเรียกร้องให้เด็กทำตามมาตรฐานที่บิดามารดาได้กำหนดไว้ให้ โดยมีมิตินี้จะพิจารณาที่ระดับการเรียกร้องของบิดามารดาที่ต้องการให้เด็กทำตามมาตรฐานที่ตั้งไว้โดยยึดบิดามารดาเป็นศูนย์กลาง ซึ่งบิดามารดาของเด็กบางคนมีมาตรฐานสูง และเรียกร้องให้เด็กปฏิบัติตามมาตรฐานที่ตนกำหนด ในขณะที่บิดามารดาบางคนเรียกร้องให้เด็กทำตามมาตรฐานเพียงเล็กน้อย และไม่พยายามใช้อิทธิพลในการควบคุมเด็ก

2. มิติการตอบสนองของความรู้สึกเด็ก (Responsive) คือ การที่บิดามารดาหรือผู้ดูแลเด็กตอบสนองต่อความต้องการของเด็ก โดยมีมิตินี้จะพิจารณาระดับการตอบสนองของบิดามารดาต่อความต้องการของเด็ก ซึ่งบิดามารดาบางคนจะยอมรับ เข้าใจ และตอบสนองต่อความต้องการของเด็กด้วยดี เปิดโอกาสให้เด็กได้คิดและตัดสินใจด้วยตนเอง ในขณะที่บิดามารดาบางคนเพิกเฉย และปฏิเสธต่อความต้องการของเด็ก

นอกจากนี้ Baumrind (1971) ได้ผสมผสานระหว่างมิติควบคุม หรือ เรียกร้องจากบิดามารดา (Controlling / Demand) กับ มิติการตอบสนองของความรู้สึกเด็ก (Responsive) และ จัดรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดาออกเป็น 3 รูปแบบดังนี้

1. รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแบบเอาใจใส่ (Authoritative Parenting Style) คือ การอบรมเลี้ยงดูที่บิดามารดาสนับสนุนให้เด็กมีพัฒนาการตามวุฒิภาวะของเด็ก โดยที่บิดามารดาจะอนุญาตให้เด็กมีอิสระตามควรแก่วุฒิภาวะ แต่ในขณะเดียวกัน บิดามารดาจะกำหนดขอบเขตพฤติกรรมของเด็ก และกำหนดให้เด็กเชื่อฟังและปฏิบัติตามแนวทางที่บิดามารดากำหนดไว้อย่างมีเหตุผล ถึงแม้บิดามารดาจะมีการเรียกร้องสูง แต่ในขณะเดียวกันก็ให้ความรักความอบอุ่นและใส่ใจต่อเด็ก เปิดโอกาสให้เด็กเป็นตัวของตัวเอง รับฟังเหตุผลจากเด็กและสนับสนุนให้เด็กมีส่วนร่วมในการคิดและตัดสินใจในเรื่องต่างๆของครอบครัว

2. รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม (Authoritarian Parenting Style) คือ การอบรมเลี้ยงดูที่บิดามารดามีความเข้มงวด มีการเรียกร้องสูง แต่ไม่ตอบสนองต่อความต้องการของเด็ก โดยสิ้นเชิง (Maccoby, 1980 อ้างถึงในพรพนทิพย์ ศิริวรรณชบุศย์ และ คณะ 2545) บิดามารดามีการจัดระบบ การควบคุมและวางกฎเกณฑ์ให้เด็กปฏิบัติตามอย่างเข้มงวด โดยมีการอธิบายถึงเหตุผลน้อยมากหรือไม่อธิบายเลย เด็กต้องยอมรับในคำพูดของบิดามารดาว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้อง

เหมาะสมเสมอ มีการใช้อำนาจควบคุมโดยวิธีการบังคับ และ ถ้าเด็กไม่ทำตามความต้องการ ความคาดหวังของบิดามารดาจะถูกลงโทษ บิดามารดามักห่างเหินและปฏิเสธเด็ก

3. รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแบบตามใจ (Permissive Parenting Style) คือ การอบรมเลี้ยงดูที่บิดามารดาสนับสนุนและยอมรับเด็กมาก ปล่อยให้เด็กได้ทำสิ่งต่างๆตามการตัดสินใจของเด็กเองโดยไม่มีข้อกำหนดขอบเขต ใช้การลงโทษเด็กน้อย ไม่เรียกร้องหรือควบคุมพฤติกรรมเด็ก เด็กสามารถแสดงออกซึ่งความรู้สึกและอารมณ์ได้อย่างเปิดเผย บิดามารดาอาจให้คำปรึกษาหรือพยายามให้เหตุผลกับเด็กแต่ไม่มีอำนาจในการควบคุมพฤติกรรมเด็ก และบิดามารดาจะให้ความรักความอบอุ่น และตอบสนองความต้องการของเด็กเสมอ

ต่อมา Maccoby and Martin (1983) ได้ศึกษารูปแบบการอบรมเลี้ยงดูตามแนวคิดของ Baumrind ด้วยวิธีการแยกมิติการอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดาแต่ละแบบ ซึ่งพบว่า การอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดาเป็นการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบิดามารดาและเด็ก กล่าวคือ มีการตอบสนอง และมีการรับรู้ระหว่างบิดามารดากับเด็ก โดยเด็กจะมีการรับรู้เพิ่มขึ้นตามพัฒนาการทางปัญญา เริ่มตั้งแต่วัยทารก เด็กจะมีการรับรู้จากการมีปฏิสัมพันธ์กับบิดามารดาโดยเด็กจะรับรู้ว่าเป็นบิดามารดา จะตอบสนองตามความต้องการของเขา ซึ่งถือเป็นการให้ความรักความอบอุ่นก่อให้เกิดความไว้วางใจ แต่เมื่อเด็กเติบโตขึ้น บิดามารดาไม่ได้ตอบสนองความต้องการของเด็กเพียงอย่างเดียวเท่านั้น บิดามารดาอาจเรียกร้องให้เด็กทำตามความต้องการของบิดามารดาอีกด้วย ซึ่งจะถูกจัดอยู่ในมิติการเรียกร้องของบิดามารดาและตัวเด็กจะรับรู้ในมิติควบคุม โดยเด็กจะรับรู้ว่าเป็นบิดามารดาควบคุมในระดับสูงหรือต่ำ ดังนั้นจะเห็นได้ว่า ผลของการอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดาจึงขึ้นอยู่กับ การรับรู้และการแปลเจตนาของบิดามารดาและเด็ก

จากแนวคิดของ Baumrind ที่วิเคราะห์องค์ประกอบของพฤติกรรมบิดามารดาออกเป็น 2 มิตินั้น Maccoby and Martin (1983) จึงได้สรุปแนวคิดร่วมกันว่า ไม่ว่าบิดามารดาจะให้ การอบรมเลี้ยงดูกับเด็กแบบใดก็ตาม ถ้าการรับรู้ของเด็กแตกต่างกันก็ส่งผลต่อพฤติกรรมของเด็กได้ เช่นเดียวกัน ดังนั้นจึงได้จำแนกรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแบบที่ 4 เพิ่มเติมจากที่ Baumrind ได้ ทำการศึกษาไว้ ซึ่งในรูปแบบการเลี้ยงดูแบบที่ 4 นี้จะเป็นการผลานกันระหว่างการไม่สนใจ หรือ การปฏิเสธ เป็นวิธีการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปะละเลย หรือ ทอดทิ้ง (Uninvolved)

4. รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูทอดทิ้ง (Uninvolved Parenting Style) คือ การอบรมเลี้ยงดูที่ บิดามารดาไม่ให้ความสนใจหรือตอบสนองต่อความต้องการของเด็ก ให้การดูแลเอาใจใส่ต่อกัน น้อยมาก บิดามารดากลุ่มนี้จะเพิกเฉยต่อเด็กพอๆกับไม่เรียกร้องหรือวางมาตรฐานพฤติกรรม ใดๆให้เด็กปฏิบัติ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะบิดามารดาปฏิเสธเด็กแต่แรก หรือหมกมุ่นกับปัญหา และ ความกดดันในชีวิตประจำวันจนไม่มีเวลาดูแลเอาใจใส่เด็ก มีท่าทีเฉยเมยและไม่มีความสนใจใน เด็ก ห่างเหินกับเด็ก บิดามารดาจะยึดตนเองเป็นศูนย์กลางโดยสนใจความสะดวกและความสุข

สบายของตน ไม่สนใจไม่แก้ไขพฤติกรรมที่ไม่ดี ไม่ถูกต้องของเด็กเพราะรู้สึกว่าเป็นการยุ่งยาก และเสียเวลา

จากที่กล่าวมา สามารถสรุปวิธีการอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดา 4 รูปแบบ จำแนกตามมิติ ได้ 2 มิติ โดยสรุปได้ดังตาราง

ตารางที่ 1 รูปแบบการอบรมเลี้ยงดู แสดง 2 มิติหลักของ Diana Baumrind

มิติ	ควบคุม	ไม่ควบคุม
ควบคุม มิติตอบสนอง	(Controlling / Demand)	(Uncontrolling / Undemand)
ตอบสนองและอบอุ่น (Responsive & Warm)	แบบเอาใจใส่ (Authoritative)	3. แบบตามใจ(Permissive)
ห่างเหินและไม่ตอบสนอง (Aloof & Unresponsive)	แบบควบคุม (Authoritarian)	4. แบบทอดทิ้ง(Uninvolved)

ในการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษารูปแบบการเลี้ยงดูตามแนวคิดของ Baumrind เนื่องจาก รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูทั้ง 4 แบบตามแนวคิดของ Baumrind (1971) และพัฒนาเพิ่มเติมโดย Maccoby and Martin (1983) สามารถอธิบายรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูได้อย่างครอบคลุม และจัดเป็นรูปแบบการเลี้ยงดูที่มีผู้สนใจ และนำไปวิจัยกันมากมาย

Sears (1957 อ้างถึงในพรพนทิพย์ ศิริวรรณชบุศย์ และ คณะ, 2545) ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับการพัฒนาทางบุคลิกภาพได้รับอิทธิพลจากบิดามารดา ความแตกต่างทางบุคลิกภาพของบุคคลจะเกี่ยวข้องกับความแตกต่างของรูปแบบการอบรมเลี้ยงดู เขาเชื่อว่าการอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดาเป็นเครื่องตัดสินของพัฒนาการของเด็ก และพฤติกรรมที่เด็กแสดงออกมามีส่วนเป็นผลมาจากการอบรมเลี้ยงดู จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งที่บิดามารดาจะต้องเข้าใจถึงวิธีการอบรมเลี้ยงดู

นิพนธ์ แจ้งเอียด (2519) ได้กล่าวถึงการอบรมเลี้ยงดูบุตรโดยใช้อารมณ์มากกว่าเหตุผล จะทำให้เด็กเกิดความวิตกกังวล เพราะเกิดความรู้สึกขาดความมั่นคงปลอดภัย จึงทำให้บุคคลยอมกระทำตามคำสั่งของผู้อื่น เพื่อเป็นที่ยอมรับจากสังคม ซึ่งลักษณะเหล่านี้ สัมพันธ์โดยตรงกับการเห็นด้วยกับความคิดของผู้อื่น หรือการเห็นด้วยกับแนวทางของสังคม ซึ่งก่อให้เกิดความรู้สึกว่าตนมีค่าน้อย (Low Personal Worth) และมี การเห็นคุณค่าในตนเองต่ำ (Low Self - esteem) ทำให้บุคคลขาดความกระตือรือร้น ขาดความคิดสร้างสรรค์ ฯลฯ ในทางตรงกันข้ามถ้าบิดามารดาเลี้ยงดูบุตรโดยใช้เหตุผลแล้วทำให้เด็กสามารถควบคุมตนเองได้ ได้รับการฝึกความเป็นอิสระไม่พึ่งพาอาศัยผู้อื่น ทำให้เด็กมีความเชื่อมั่นในตนเอง มีการเห็นคุณค่าในตนเองสูง

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับความพึงพอใจในชีวิต (Life Satisfaction)

Cantril (1965) กล่าวว่า ความพึงพอใจในชีวิตเป็นการเปรียบเทียบการรับรู้ของบุคคลในสภาพปัจจุบันกับสิ่งที่เขาต้องการหรือคาดหวังไว้ ส่วนต่างที่เกิดขึ้นจากการเปรียบเทียบระหว่างการรับรู้ชีวิตของบุคคลกับความคาดหวังของบุคคล จึงแสดงให้เห็นถึงความพึงพอใจ หรือไม่พึงพอใจในชีวิต

Jackle (1974) ได้กล่าวถึงความพึงพอใจในชีวิตว่าหมายถึง ความยินดีต่อชีวิตของบุคคลที่เกิดจากการทำกิจวัตรประจำวัน ซึ่งบุคคลจะรับรู้ชีวิตของเขามีความหมาย เขาสามารถพัฒนาชีวิตของตนต่อไปได้ เขาจึงรู้สึกพอใจในสภาพที่เป็นอยู่

Dubos (1976) กล่าวว่า ความพึงพอใจในชีวิต เป็นความรู้สึกอิ่มเอิบใจ เป็นความพอใจของบุคคลในการดำเนินชีวิต ซึ่งจัดเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการมีชีวิตอยู่อย่างมีคุณภาพของบุคคล

Shin and Johnson (1978) กล่าวว่า ความพึงพอใจในชีวิตเป็นกระบวนการในการพิจารณาในสิ่งที่บุคคลประเมินคุณภาพของชีวิตโดยใช้เกณฑ์ของตนเอง

Borrow and Smith (1979) กล่าวถึงความพึงพอใจในชีวิตว่าเป็น ความสุข ความสนุกสนาน การมีประสบการณ์ที่ดีจากสิ่งต่างๆ เช่น การได้รับรางวัล การได้รับการตอบรับที่ดีในการทำกิจกรรมต่างๆ การมีสัมพันธภาพที่มีความหมายกับผู้อื่น นอกจากนั้นยังหมายถึง การที่ปราศจากความเศร้า ความเครียด และสิ่งที่ไม่พึงปรารถนาทั้งปวง

Diener (1985) กล่าวว่า ความพึงพอใจในชีวิต คือ การที่บุคคลเปรียบเทียบระหว่างเป้าหมายที่ตั้งไว้กับสิ่งที่เกิดขึ้นจริง ถ้าผลลัพธ์ที่ได้จากการเปรียบเทียบเกินจากมาตรฐานที่ตนตั้งไว้ บุคคลนั้นจะเกิดความพึงพอใจในชีวิต

Pivot (1991) กล่าวว่า ความพึงพอใจในชีวิตเกิดขึ้นจากกระบวนการประเมินชีวิตโดยรวมของตนเองของบุคคล บุคคลจะสร้างหรือกำหนดมาตรฐานที่เหมาะสมกับตนเองตามการรับรู้ของตน จากนั้นบุคคลจะเปรียบเทียบระหว่างมาตรฐานที่ตนสร้างหรือกำหนดขึ้นกับสิ่งที่เกิดขึ้นจริงในชีวิต อาจกล่าวได้ว่า เป็นกระบวนการประเมินจากภายในบุคคลมากกว่าที่เป็นการประเมินด้วยมาตรฐานจากภายนอก

Veenhoven (1991) ได้ให้ความหมายของความพึงพอใจในชีวิตว่า เป็นระดับที่บุคคลประเมินคุณภาพชีวิตของตนซึ่งเป็นที่น่าปรารถนา และเรียกได้ว่าเป็นความสุข

Meadow (1992) กล่าวว่า เมื่อบุคคลเปรียบเทียบระหว่างมาตรฐานหรือเกณฑ์ของตนในการดำเนินชีวิตกับประสบการณ์ที่เกิดขึ้นแล้ว พบว่า ประสบการณ์ที่เกิดขึ้นมีคุณค่าเกินมาตรฐานหรือเกณฑ์ที่ตนกำหนดไว้ บุคคลก็จะประเมินชีวิตตนเองและรับรู้ว่าคุณค่าเกินความพึงพอใจในชีวิต แต่ถ้าเป็นในทางตรงข้ามคือ เมื่อเปรียบเทียบประสบการณ์ที่เกิดขึ้นแล้วพบว่า มีคุณค่าน้อยกว่ามาตรฐานหรือเกณฑ์ที่บุคคลกำหนดไว้ บุคคลก็จะประเมินตนเองว่า ไม่มีความพึงพอใจในชีวิต

สุพจน์ พันธนียะ (2542) กล่าวว่า ความพึงพอใจในชีวิตเป็นความรู้สึกเกี่ยวกับตนเองในชีวิตปัจจุบันทั่วไป และรับรู้ว่าคุณชีวิตนั้นมีความหมาย สอดคล้องกับวัชรภรณ์ เฟงจิตต์ (2543) กล่าวว่า ความพึงพอใจในชีวิตเป็นความรู้สึกยินดีต่อสภาพชีวิตและการดำเนินชีวิตของตนเอง เนื่องมาจากการประเมินทางปัญญาซึ่งเปรียบเทียบระหว่างเกณฑ์ของชีวิตที่น่าพึงพอใจที่บุคคลตั้งไว้กับสภาพชีวิตในปัจจุบัน

ปจาวรีย์ อักษรนิตย (2551) ให้ความหมายของความพึงพอใจในชีวิตว่า เป็นระดับความพึงพอใจในสภาพชีวิตทั่วไปของตนในปัจจุบัน จากการประเมินความพึงพอใจในชีวิตด้านต่างๆ โดยใช้เกณฑ์ของแต่ละบุคคล ความรู้สึกยินดีต่อสภาพชีวิตและการดำเนินชีวิตของตนเอง เป็นผลมาจากการประเมินการรับรู้ของบุคคล โดยเปรียบเทียบกับเกณฑ์ของสภาพชีวิตที่น่าพึงพอใจที่แต่ละบุคคลตั้งไว้กับสภาพชีวิตในปัจจุบัน หากสภาพชีวิตของบุคคลสอดคล้องกับเกณฑ์ที่บุคคลตั้งไว้เพียงใด บุคคลจะยิ่งรู้สึกพึงพอใจกับชีวิตตนเองมากขึ้นเท่านั้น

ดังนั้นสรุปได้ว่า ความพึงพอใจในชีวิต หมายถึง การที่บุคคลมีการประเมินเกี่ยวกับชีวิตความเป็นอยู่ของตนเองว่าชีวิตของตนเองมีความสุข มีความรู้สึกยินดีต่อการมีชีวิตอยู่ มีอารมณ์สนุกสนาน โดยประเมินจากการเปรียบเทียบระหว่างการรับรู้ของตนเองกับเป้าหมายที่ตั้งไว้ โดยถ้าผลลัพธ์ที่ได้ออกมาตรงตามมาตรฐานที่ต้องการก็จะก่อให้เกิดความพึงพอใจในชีวิต

องค์ประกอบของความพึงพอใจในชีวิต

การศึกษาความพึงพอใจในชีวิตสามารถทำได้ในแง่มุมที่แตกต่างกันไป โดยการวัดความพึงพอใจในชีวิตสามารถวัดได้หลายรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็น คุณภาพชีวิต (quality of life) สุขภาวะเชิงอัตวิสัย (subjective well-being) ความสุข (happiness) อารมณ์ความรู้สึกทางบวก (positive affect) หรือ การวัดขวัญกำลังใจ (morale) เป็นต้น (ปจาวรีย์ อักษรนิตย, 2551) ทำให้การศึกษาและวิจัยเกี่ยวกับเรื่องเรื่องของความพึงพอใจในชีวิตมีหลายแนวคิด ดังนี้

แนวคิดของ Maslow (1943) หรือ Maslow's of Gratification

Maslow กล่าวว่า ความต้องการพื้นฐานของมนุษย์มีพฤติกรรมที่ต้องตอบสนองให้เกิดความพึงพอใจ ความต้องการนั้นจะมีความแตกต่างกันไป และปรากฏออกมาในรูปของความพึงพอใจ Maslow ได้เน้นว่าบุคคลจะมีโลกทัศน์เกี่ยวกับตนเองโดยรวม และมุ่งไปสู่พฤติกรรมที่พึงพอใจในเวลาเดียวกัน โดยลำดับชั้นความต้องการพื้นฐานตามแนวคิดของ Maslow มี 5 ประการ ได้แก่

1. ความต้องการด้านกายภาพ (physiological needs) เป็นความต้องการขั้นพื้นฐานที่ช่วยในการดำรงชีวิตได้แก่ ความต้องการอาหาร น้ำดื่ม อากาศ ที่อยู่อาศัย ตลอดจนความต้องการที่จะรับสัมผัสแรงขับเหล่านี้จะสัมผัสโดยตรงกับความอยู่รอดของชีวิต ความพึงพอใจที่ได้รับในขั้น

นี้จะกระตุ้นให้เกิดความต้องการในขั้นต่อไป หากบุคคลไม่บรรลุความต้องการในขั้นนี้ก็จะมียลกระทบกวนต่อการกระทำต่างๆ ตลอดจนการเรียนรู้อันของคุณ

2. ความต้องการความมั่นคงปลอดภัย (safety needs) เป็นธรรมชาติของมนุษย์ที่จะรู้สึกได้ถึงความปลอดภัย ความต้องการความมั่นคงปลอดภัย เป็นแรงขับที่อยู่เบื้องหลังการกระทำของบุคคล โดยปกติบุคคลจะต้องการความมั่นคงปลอดภัย โดยจะไม่พยายามทำอะไรที่เสี่ยงไม่ว่าจะเป็นการใช้ชีวิตประจำวันโดยทั่วไป ก็จะหลีกเลี่ยงการเข้าไปเกี่ยวข้องกับสถานที่ที่เป็นอันตรายต่อร่างกายของตน ความต้องการความมั่นคง ปลอดภัย ยังหมายรวมทั้งร่างกายและจิตใจ ซึ่งแบ่งเป็น 5 ด้าน คือ ความมั่นคงปลอดภัยด้านร่างกาย ความมั่นคงปลอดภัยจากการได้รับความไว้วางใจจากผู้อื่น ความมั่นคงปลอดภัยในวัตถุปัจจัยภายนอก ความมั่นคงปลอดภัยในการไว้วางใจผู้อื่น และความมั่นคงปลอดภัยในการไว้วางใจหรือเชื่อมั่นในตนเอง

3. ความต้องการความรักและความเป็นเจ้าของ (love and belonging) Maslow ชี้ให้เห็นว่า คนเราทุกคนต้องการความรักจากกลุ่มคนที่เขาอยู่ร่วมกัน การขาดความสัมพันธ์อันดีกับครอบครัว เพื่อน หรือคนอื่นๆ เป็นผลให้เกิดความเหงา และความรู้สึกแปลกแยก ทุกคนต้องการเป็นทั้งผู้ให้และผู้รับความรัก ความรักเป็นสิ่งที่ยากต่อความเข้าใจ เพราะเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึกและความใส่ใจ บางครั้งเป็นการยากที่จะแสดงความรักได้อย่างเหมาะสม เช่นเดียวกับความยากลำบากที่จะบอกว่า เมื่อไรควรจะแสดงความรัก เพราะการถูกปฏิเสธเป็นสิ่งที่มนุษย์ไม่ต้องการ การที่บุคคลแสดงความรักบุคคลนั้นก็ต้องการให้อีกฝ่ายหนึ่งยอมรับด้วย จึงจะทำให้เขารู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของความรักนั้น

4. ความต้องการมีคุณค่า (esteem needs) Maslow กล่าวว่า การมีคุณค่านั้น เราจะได้จากผู้อื่นและได้จากความรู้สึกที่มีต่อตนเอง บุคคลจะพึงพอใจเมื่อรู้สึกว่าตนเองมีค่า มีความเข้มแข็ง มีประโยชน์ และมีความมั่นใจในตนเอง ความต้องการมีคุณค่าเกี่ยวข้องกับเรื่องของคุณค่าจากความนับถือ การประสบความสำเร็จ และความรับผิดชอบ บุคคลนั้นก็เกิดความนับถือตนเองและผู้อื่น ดังนั้น การที่จะให้ความนับถือนั้นคงอยู่ บุคคลจึงต้องมีความรับผิดชอบอยู่ตลอดเวลา

5. ความต้องการสัจการแห่งตน (self-actualization) เริ่มแรกต้องแยกกันระหว่างสัจการแห่งตน (self-actualization) และความต้องการสัจการแห่งตน (need for self-actualization) สัจการแห่งตน คือ สิ่งที่อยู่ในมนุษย์ทุกคน ส่วนความต้องการสัจการแห่งตนเป็นแรงจูงใจที่ส่งผลต่อการกระทำ สัจการแห่งตน หมายถึง ความรู้สึกที่เป็นตัวของตัวเองได้อย่างอิสระ มีความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะช่วยเหลือผู้อื่น มีสัมพันธภาพทางสังคมที่ดี มีความคิดสร้างสรรค์เป็นธรรมชาติ และมีความยืดหยุ่น เมื่อมีปัญหาจะมองปัญหาเป็นศูนย์กลาง ไม่ได้ยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง ถึงแม้ว่าจะง่ายที่จะอธิบายความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์แต่ยากที่จะเป็นได้ เพราะคนที่

เป็นได้จริงๆ จะไม่คิดว่าตอนนี้ตนเองกำลังเป็นบุคคลที่สมบูรณ์ นั่นคือทุกสิ่งทุกอย่างที่เขาแสดงออกจะเป็นไปโดยอัตโนมัติ

แนวคิดของ Neugarten et al. (1961)

Neugarten et al. และคณะได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจในชีวิตไว้ว่า ความพึงพอใจในชีวิตเป็นเรื่องของจิตใจ เป็นความรู้สึกที่ดี บุคคลที่มีความพึงพอใจในชีวิตจะเป็นบุคคลที่ประสบความสำเร็จ ความพึงพอใจในชีวิตเป็นเครื่องหมายของการมีสุขภาพจิตที่ดี รวมทั้งการมีคุณภาพชีวิตที่ดีด้วย ซึ่งจะนำไปสู่ภาวะที่เป็นสุข (well-being) ของบุคคล ซึ่งบุคคลที่มีความพึงพอใจในชีวิตจะมีลักษณะที่ครอบคลุมองค์ประกอบ 5 ด้าน คือ

1. ความกระตือรือร้นในชีวิต (Zest for life) หมายถึง การเป็นผู้ที่มีความสุขในการทำกิจกรรมประจำวัน มีความกระตือรือร้นที่จะทำสิ่งต่างๆ ด้วยความรู้สึกสนุก มีกิจกรรมที่สร้างความพอใจกับตนเอง ไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมที่ทำอยู่ที่บ้าน หรือกิจกรรมที่ต้องติดต่อสังสรรค์กับผู้อื่น มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และมีความพอใจในสถานภาพที่เป็นอยู่

2. ความตั้งใจและอดทนในการดำเนินชีวิต (resolution and fortitude) หมายถึง การที่บุคคลยอมรับในชีวิตของตน โดยถือว่าตนเองเป็นผู้รับผิดชอบชีวิตของตน บุคคลจะมีความตั้งใจที่จะสู้กับปัญหา เมื่อชีวิตมีปัญหา โดยยอมรับและยืดหยุ่นที่จะต่อสู้กับปัญหานั้นๆ โดยไม่คิดว่าเขาอยากจะเปลี่ยนแปลงเหตุการณ์ต่างๆ แต่มองว่าปัญหาเหล่านั้นจะเป็นประสบการณ์ที่ดีสำหรับตน ในการที่จะดำเนินชีวิตต่อไป

3. ความสอดคล้องระหว่างเป้าหมายที่ต้องการและที่ได้รับ (congruence between desired) หมายถึง การที่บุคคลรู้สึกว่าตนเองประสบความสำเร็จในชีวิตตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ ไม่ว่าจะเป้าหมายนั้นจะเป็นอะไรก็ตาม บุคคลนั้นก็ให้ความสำคัญเสมอ

4. อคติในทัศนคติทางบวก (positive self-concept) หมายถึง การมีความคิดเกี่ยวกับตนเองว่าร่างกาย จิตใจ และสังคมของเขาดีพอๆ กัน มีแนวคิดเกี่ยวกับตนเองว่าเป็นคนฉลาด นุ่มนวล อ่อนหวาน รู้สึกภูมิใจในตนเอง เห็นคุณค่าในตนเอง รู้สึกว่าชีวิตตนเองมีความหมายทั้งต่อตนเอง ต่อบุคคลที่สำคัญในชีวิต และต่อผู้อื่น มีความรู้สึกว่าได้ทำสิ่งที่ดีที่สุด และพร้อมที่จะเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงในชีวิตได้

5. ระดับอารมณ์ (Mood tone) หมายถึง การเป็นผู้ที่มีความสุข มองโลกในแง่ดี อยู่กับความจริง มีการเปิดเผยเรื่องราวเกี่ยวกับชีวิตตนเองในทางบวก การมีทัศนคติ และอารมณ์ดี มีความพอใจในเหตุการณ์ปัจจุบัน การแสดงพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความสุข เช่น การยิ้ม การหัวเราะ มีความพอใจที่จะติดต่อกับบุคคลต่างๆ และรู้สึกโดดเดี่ยว

แนวคิดของ Campbell (1976)

Campbell ได้ทำการศึกษาคุณภาพชีวิตของคนอเมริกา และแนวคิดเกี่ยวกับการมีชีวิตที่เป็นสุข พบว่า การที่ชีวิตมีสุขเกิดจากการที่บุคคลเปรียบเทียบการรับรู้ในสถานภาพปัจจุบันกับสิ่งที่เขาคาดหวังให้เป็น ถ้าบุคคลได้รับผลตามที่คาดหวังไว้ก็จะเกิดความพึงพอใจ แต่ถ้าไม่ได้รับผลตามที่คาดหวังไว้ก็จะไม่พึงพอใจ นอกจากนี้ยังได้ข้อสรุปถึงสิ่งที่เป็นตัวบ่งชี้ความสุขและความพึงพอใจในชีวิต ซึ่งมีองค์ประกอบ 5 ด้าน คือ 1) ด้านร่างกายและปัจจัยในการดำรงชีวิต 2) ด้านสัมพันธภาพระหว่างบุคคล 3) ด้านกิจกรรมในสังคม 4) ด้านการพัฒนาตนเองและความมุ่งหวังในงาน และ 5) ด้านการพักผ่อนหย่อนใจ

แนวคิดของ Flanagan (1978)

Flanagan สนใจศึกษาคุณภาพชีวิตของคนอเมริกันด้วยการวิจัยเชิงประจักษ์ (Empirical research) โดยการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างจำนวน 3000 คน การเลือกกลุ่มตัวอย่างนี้มาจากคนหลากหลายอายุ เชื้อชาติ และภูมิลำเนา โดยสัมภาษณ์บุคคลเหล่านี้ประสบเหตุการณ์วิกฤติในชีวิตที่เขารวบรวมไว้ทั้งสิ้น 6500 เหตุการณ์ เป็นเหตุการณ์วิกฤติที่เกิดขึ้นในชีวิตของคนอเมริกันทั่วประเทศ เช่น วิกฤติที่เกิดขึ้นกับคนชนบทในรัฐมิสซิสซิปปีและโอไฮโอ วิกฤติที่เกิดขึ้นกับคนผิวดำในนิวยอร์ก เป็นต้น จากนั้นเขาได้ข้อสรุปถึงองค์ประกอบของการมีคุณภาพชีวิตที่ดีว่ามีองค์ประกอบ 5 ด้าน คือ

1. ด้านร่างกายและปัจจัยในการดำรงชีวิต

1.1 มีความสุขกับวัตถุและมีความมั่นคงทางการเงิน เช่น มีอาหารดี มีบ้าน มีความสะดวกสบาย มีความหวังในอนาคต มีความมั่นคงทางการเงิน ซึ่งถือเป็นปัจจัยสำคัญ

1.2 มีสุขภาพดี และมีความปลอดภัยในส่วนบุคคล มีความสนุกสนาน ไม่เจ็บไข้ สภาพร่างกายแข็งแรงสมบูรณ์ ไม่ประสบอุบัติเหตุ ไม่เสพยาเสพติด รวมทั้งได้รับการดูแลสุขภาพอย่างมีประสิทธิภาพ

2. ด้านสัมพันธภาพระหว่างบุคคล

2.1 ด้านสัมพันธภาพกับคู่สมรสหรือคู่รัก หมายถึง การแต่งงานหรือมีคู่รักเป็นสัมพันธภาพที่เกี่ยวข้องกับความรัก มิตรภาพ มีความพึงพอใจในเพศสัมพันธ์ มีการสื่อสารที่ก่อให้เกิดความเข้าใจอันดีต่อกัน และรู้คุณค่าของฝ่ายตรงข้าม

2.2 การมีและการได้เลี้ยงบุตร หมายถึง การมีลูกและการเป็นพ่อแม่ ซึ่งสัมพันธภาพนี้จะเกี่ยวข้องกับการได้เห็นพัฒนาการของลูก ได้ใช้เวลาอยู่ด้วยกันและมีความสุขร่วมกัน รวมไปถึงการที่แนะนำ ช่วยเหลือ ยินดี และการได้ร่วมเรียนรู้จากกันและกัน

2.3 สัมพันธภาพกับบิดามารดาและบุคคลอื่นในครอบครัวหมายถึงการมีสัมพันธภาพที่ดีกับบุคคลในครอบครัวได้ติดต่อถึงกัน ได้ไปเยี่ยมเยียนกัน มีความสุข ความเข้าใจ ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน รู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของครอบครัว ความสามารถพูดคุยเรื่องต่างๆ กันได้

2.4 สัมพันธภาพกับเพื่อน หมายถึง การได้มีโอกาสทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกับเพื่อน มีความสนใจในสิ่งเดียวกัน เป็นที่ยอมรับของเพื่อน มีการพบปะเยี่ยมเยียน และได้รับการช่วยเหลือ มีความรัก ความไว้วางใจ การสนับสนุนจากเพื่อน

3.ด้านกิจกรรมทางสังคมหรือชุมชน

3.1 กิจกรรมที่ได้ช่วยเหลือคนอื่น หมายถึง ได้ช่วยเด็กหรือผู้ใหญ่ซึ่งอาจจะเป็นเพื่อน หรือญาติ ได้เป็นสมาชิกขององค์กร สโมสร โบสถ์ และอาสาสมัครบำเพ็ญประโยชน์

3.2 กิจกรรมที่เกี่ยวกับท้องถิ่นหรือรัฐบาล หมายถึง การได้มีส่วนร่วมเกี่ยวกับการเลือกตั้ง การมีอิสระทางความคิดเกี่ยวกับการเมือง และอิสระในการนับถือศาสนา

4.ด้านการพัฒนาตนเองและความสมหวังในงาน

4.1 มีการพัฒนาด้านสติปัญญา หมายถึง ศึกษาหาความรู้และสามารถแก้ไขปัญหาได้ รวมถึงการทำกิจกรรมทั้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียน

4.2 การวางแผนในชีวิตและการเข้าใจตนเอง หมายถึง การมีการพัฒนาตนเอง มีเป้าหมาย และมีหลักการในการดำเนินชีวิต ตระหนักรู้ในตนเอง ยอมรับจุดเด่น และข้อจำกัดของตนเองได้ ตระหนักถึงการมีชีวิตที่มีความสำคัญ รวมถึงมีความสามารถในการตัดสินใจและวางแผนชีวิตได้

4.3 การประกอบอาชีพ หมายถึง การมีงานที่น่าสนใจ น่าท้าทาย และทำได้อย่างดีด้วยความสามารถที่มีอยู่ มีการพัฒนาเรียนรู้ใส่ใจในการทำงานจนสามารถประสบความสำเร็จในงานที่ทำ

4.4 มีความคิดสร้างสรรค์และเปิดเผยตนเอง หมายถึง การแสดงออกถึงความคิดสร้างสรรค์ มีจินตนาการในทางดนตรี ศิลปะ งานเขียน งานฝีมือ การถ่ายภาพ การแสดงละคร นอกจากนี้ยังรวมไปถึงการเปิดเผยตนเองในความสำเร็จของตนด้วย

5.ด้านนันทนาการ

5.1 การเข้าสังคม หมายถึง การมีกิจกรรมบันเทิงภายในบ้านและนอกบ้าน มีการเข้าร่วมในงานสังคมต่างๆ ได้พบปะเพื่อนใหม่ และมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลต่างๆ ซึ่งรวมไปถึงการเข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งของสมาคมหรือสโมสรทางสังคมด้วย

5.2 การได้รับความบันเทิงจากกิจกรรมต่างๆ หมายถึงการได้ดูโทรทัศน์ ฟังเพลง อ่านหนังสือ ดูภาพยนตร์ และการชมการแข่งขันกีฬาต่างๆ ซึ่งยังรวมถึงการซาบซึ้งในศิลปะ

5.3 การทำกิจกรรมที่ก่อให้เกิดความบันเทิง หมายถึง การได้เข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรม เช่น เล่นกีฬา การล่าสัตว์ การตกปลา การพายเรือ การเข้าค่ายพักแรม การไปท่องเที่ยวตามสถานที่ต่างๆ เป็นต้น

แนวคิดของ Diener (1984)

สำหรับ Diener แล้วความพึงพอใจในชีวิต คือ การที่บุคคลเปรียบเทียบระหว่างเป้าหมายที่ตั้งไว้กับสิ่งที่เกิดขึ้นจริง ถ้าผลลัพธ์ที่ได้จากการเปรียบเทียบเกินจากมาตรฐานที่ตนตั้งไว้ บุคคลนั้นจะเกิดความพึงพอใจในชีวิต ซึ่งมาตรฐานที่ใช้ในการเปรียบเทียบนั้น มักเป็นมาตรฐานที่บุคคลกำหนดขึ้นเอง Diener จะให้ความสำคัญกับการตัดสินความพึงพอใจในชีวิตด้วยมาตรฐานที่บุคคลนั้นกำหนดขึ้น เพราะเมื่อบุคคลตัดสินความพึงพอใจในชีวิตโดยมีเกณฑ์ของตนเองเป็นตัวตัดสินจะแสดงให้เห็นถึงการเปรียบเทียบอันเกิดจากภายในตัวบุคคลเอง โดยที่บุคคลไม่ได้ถูกชักนำมาจากภายนอก ดังนั้นจึงเป็นสิ่งที่เชื่อถือได้

Diener ได้พัฒนาแบบวัดความพึงพอใจในชีวิต (Satisfaction with life scale) ซึ่งเป็นการวัดความพึงพอใจในชีวิตโดยรวม Diener ให้เหตุผลว่า แม้ว่าภาระที่เฉพาะที่ปัจเจกปัจเจกหนึ่ง เช่น สุขภาพ ความมั่งมี และชีวิตสมรส จะเป็นสิ่งสำคัญในการตัดสินความพึงพอใจในชีวิตโดยรวมก็ตาม แต่ในที่สุดการให้น้ำหนักในการประเมินแต่ละปัจจัยก็จะมีน้ำหนักพอๆ กัน แบบวัดความพึงพอใจในชีวิตของ Diener นี้สามารถใช้ได้กับทุกกลุ่มคน และทุกระดับอายุ แต่ควรใช้ร่วมกับแบบวัดอื่นที่ใช้วัดปัจจัยที่เฉพาะเจาะจงร่วมกัน

แนวคิดของ Meadow (1992)

Meadow นำทฤษฎีการประเมิน (Judgement Theory) มาเป็นแนวคิดและเนื้อหาในการประเมินความพึงพอใจในชีวิต กล่าวคือ ระดับความพึงพอใจในชีวิตที่บุคคลนั้นมีประสบการณ์ โดยใช้เวลาในการเปรียบเทียบระหว่างมาตรฐานบางอย่างกับสิ่งที่เกิดขึ้นจริง ถ้าเปรียบเทียบกันแล้วมีส่วนที่ทำให้รู้สึกพอใจมากกว่าไม่พอใจ ก็แสดงว่าบุคคลนั้นมีความพึงพอใจในชีวิต แต่ถ้าเปรียบเทียบกันแล้วมีส่วนที่ทำให้รู้สึกไม่พอใจมากกว่า ก็แสดงว่าบุคคลนั้นไม่มีความพึงพอใจในชีวิต

การประเมินความพึงพอใจในชีวิตตามทฤษฎีการประเมินใช้การเขียนรายงาน (self-report) เกี่ยวกับความสุขในชีวิตตน ซึ่งผู้ประเมินก็จะประเมินถึงอารมณ์โดยทั่วไปของบุคคล และเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างมาตรฐานของผู้ตอบกับสิ่งที่เขาได้รับว่าเป็นไปในลักษณะใด ซึ่งมีหลากหลายไม่ใช่มิเพียงมาตรฐานเดียว

ทฤษฎีการประเมินนี้พัฒนามาจากทฤษฎีความเหมาะสม (Congruity Theory) (Sirgy, 1994) ซึ่งเป็นการประเมินชีวิตของตน โดยเปรียบเทียบระหว่างการรับรู้ความสำเร็จในชีวิตและการตั้งมาตรฐานของตน ซึ่งมาตรฐานที่หลากหลายนั้น บุคคลจะได้รับอิทธิพลมาจากการประสบความสำเร็จของญาติพี่น้อง เพื่อน ประสบการณ์อดีตและจุดเด่นจุดด้อยของตน เป็นต้น

รูปแบบของการประเมินความสำเร็จในชีวิต ขึ้นอยู่กับมาตรฐาน 5 ประการ คือ

1. ผลที่บุคคลคิดไว้ในใจตามอุดมคติของตน
2. ผลที่บุคคลคาดหวังว่าควรจะเป็นเช่นไร
3. ผลที่สมควรจะได้รับ
4. ผลที่จะได้รับขั้นต่ำสุด
5. ผลที่จะได้รับจากการทำนายล่วงหน้า

สำหรับในประเทศไทย Leelakulthanit และ Day (1993) ได้ทำการศึกษาคุณภาพชีวิตในประเทศไทยเป็นครั้งแรก วัดโดยตัวชี้วัดความพึงพอใจในชีวิตภาพรวมและในด้านต่างๆ ซึ่งใช้ในการตรวจติดตามคุณภาพชีวิต มีทั้งตัวชี้วัดที่เป็นแบบรูปธรรม (objective indicator) และนามธรรม (subjective indicator) แต่สิ่งที่สะท้อนให้เห็นคุณภาพชีวิตในความหมายที่กว้างกว่าได้แก่ ผลจากการประเมินแบบนามธรรม นอกจากนี้ยังได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตซึ่งวัดในประเทศต่างๆ ที่มีการพัฒนาทางเศรษฐกิจแตกต่างกัน ผลที่ได้พบว่า คนไทยมีความพึงพอใจในชีวิตน้อยกว่าชาวอเมริกัน แต่อย่างไรก็ตาม คนไทยและอเมริกันมีแนวโน้มที่จะพึงพอใจในชีวิต ในด้านที่เกี่ยวข้องกับบุคคลมากกว่าสภาพแวดล้อม และความพึงพอใจในทรัพย์สินทางวัตถุทำให้เกิดความพึงพอใจในชีวิตโดยรวมอย่างมีนัยสำคัญกับคนไทย

นอกจากนี้ ความพึงพอใจในชีวิตยังสามารถวัดได้จากความสุข (happiness) โดย Diener (1984) ให้คำนิยามแบ่งไว้เป็น 3 ประเภท ดังนี้

1. บริบทเกณฑ์ภายนอก (external criteria) ความสุขไม่ใช่เพียงแต่เกิดจากการประเมินภายในบุคคล แต่ยังเกิดจากกรอบความคิดค่านิยมของสังคมด้วย เช่น คุณธรรม ความดีงาม
2. บริบทเกณฑ์ภายใน (internal criteria) หากดูจากนิยามของสุขภาวะเชิงอัตวิสัย (subjective well-being) แล้วจะเห็นได้ว่า เป็นการกล่าวถึงความพึงพอใจในชีวิต ซึ่งขึ้นอยู่กับตัวบุคคลหรือผู้ที่ประเมินว่าจะอะไรจะเป็นตัวกำหนดชีวิตที่ดี เป็นมุมมองจากภายในตัวบุคคลเอง
3. ภาวะทางอารมณ์ (emotional state) เป็นการให้ความสำคัญกับอารมณ์ความรู้สึกทางบวกมากกว่าทางลบ

การประเมินความพึงพอใจ มีแนวโน้มที่จะมีความสัมพันธ์กับสุขภาวะเชิงอัตวิสัย (subjective well-being) มากกว่าสิ่งที่เป็นรูปธรรม กล่าวคือ สุขภาวะเชิงอัตวิสัย (subjective well-being) จะศึกษาสิ่งที่บุคคลประสบในชีวิตด้านบวก ได้แก่ การประเมินการรับรู้ และปฏิบัติการทางอารมณ์ความรู้สึก รวมถึงศึกษาในรูปแบบอื่นๆ ด้วย เช่น ความสุข ความพึงพอใจ เป็นต้น (ปาจารย์ อักษรนิศย์, 2551)

Emmons & Diener (1985) ได้ศึกษาวิธีการที่ใช้ทดสอบและเปรียบเทียบเพื่อเข้าใจผลที่มีต่อความพึงพอใจ 5 ด้าน ได้แก่

1. อารมณ์ความรู้สึกทางบวก เป็นความรู้สึกมีความสุข สนุกสนาน ในแต่ละด้านของชีวิตซึ่งมีผลต่อการประเมินความพึงพอใจในชีวิต
2. อารมณ์ความรู้สึกทางลบ เป็นอารมณ์ที่ตรงข้ามกับความรู้สึกด้านบวกที่ไม่เป็นที่พอใจ มีผลต่อการประเมินความพึงพอใจในชีวิตเช่นเดียวกันกับอารมณ์ทางบวก
3. การเปรียบเทียบทางสังคม
4. ความปรารถนา (Aspirations) เป็นการที่มีความต้องการในด้านต่างๆ สูง หากมีสูงเกินไปและทำตามที่ปรารถนาไม่ได้ ก็จะเป็นอุปสรรคต่อความพึงพอใจในชีวิต
5. การเปลี่ยนแปลง (Change) เป็นการเปลี่ยนแปลงจากภาวะหนึ่งไปสู่อีกภาวะหนึ่งซึ่งสามารถทำให้ความพึงพอใจเปลี่ยนไปจากที่เป็นอยู่ อาจนำไปสู่ความสุขหรือไม่มีความสุขก็ได้

จะเห็นได้ว่า การเปรียบเทียบทางสังคมเป็นส่วนประกอบของความพึงพอใจในชีวิต เนื่องจากความพึงพอใจนั้นเกิดจากการพิจารณาและการรับรู้ สอดคล้องกับทฤษฎีความไม่สอดคล้องกัน (multiple discrepancies theory) และ ทฤษฎีตามความเข้าใจ Michalos (Michalos' comprehensive theory) ที่กล่าวว่าความพึงพอใจเป็นบทบาทการรับรู้ความต่างระหว่างสิ่งที่มีกับสิ่งที่ตนต้องการ เทียบกับสิ่งที่ผู้อื่นมี สิ่งที่ดีที่สุดที่เคยมีในอดีต และสิ่งที่คาดหวังในอนาคต (ปาจารย์ อักษรนิศย์, 2551)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

Symond (1939) ได้กล่าวว่า บิดามารดาที่เลี้ยงดูบุตรโดยการยอมรับบุตร ซึ่งเป็นลักษณะหนึ่งของการอบรมเลี้ยงดูแบบเอาใจใส่ ให้เหตุผลนั้นจะทำให้เด็กมีความคิดเกี่ยวกับตนเองสูง มีความรู้สึกมั่นคงทางอารมณ์ ซึ่งลักษณะเหล่านี้แสดงว่าเด็กนั้นมีการเห็นคุณค่าในตนเองสูง ส่วนบิดามารดาที่เลี้ยงดูโดยการไม่ยอมรับบุตรอันเป็นลักษณะหนึ่งของการอบรมเลี้ยงดูแบบทอดทิ้งใช้อารมณ์ จะทำให้เด็กมีความคิดเกี่ยวกับตนเองต่ำ และมองโลกในแง่ร้าย แสดงให้เห็นว่าเด็กมีการเห็นคุณค่าในตนเองต่ำ

Cooper, et. Al (1983) ได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเอง () ของเด็กกับลักษณะของครอบครัวที่แตกต่างกัน กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กนักเรียนอายุ 9 – 12 ปี จำนวน 467 คน ชาย 258 คน หญิง 209คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือแบบวัดการเห็นคุณค่าในตนเองของ คูเปอร์สมิธ และแบบวัดอึดมโนทัศน์ของเพียร์และแฮริส แบบสอบถามเด็กกับสภาพของครอบครัว แบบวัดการรับรู้การอยู่ร่วมกันของครอบครัวกับเด็ก (Family Cohesion Index) 5 แบบ และแบบสอบถามความคิดเห็นจากครู พบว่า การมีลักษณะของครอบครัวที่

แตกต่างกันจะทำให้เด็กรับรู้ถึงความใกล้ชิดและให้การสนับสนุนในระดับที่แตกต่างกัน การเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กจะลดลงเมื่อการให้หารสนับสนุนลดลง เด็กที่รับรู้ว่าเป็นคนแยกจากบุคคลในครอบครัว จะรับรู้ว่าเป็นครอบครัวไม่ได้ให้การสนับสนุนและไม่มีความสุขและจะมีการเห็นคุณค่าในตนเองต่ำ และจากรายงานโดยครูพบว่า มีความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะครอบครัวของเด็กกับความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับเพื่อน ความสัมพันธ์ของเด็กกับครอบครัว และการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็ก

Litovsky and Dusek (1985) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างอัตมโนทัศน์ของวัยรุ่นเกรด 7 – 9 จำนวน 130 คน เป็นชาย 56 คน หญิง 74 คน เครื่องมือที่ใช้ได้แก่ แบบสำรวจพฤติกรรมของบิดามารดาตามการรับรู้ของเด็ก (Children's Report of Parental Behavior Inventory) และแบบสำรวจการเห็นคุณค่าในตนเอง (The Coopersmit Self-Esteem Inventory) พบว่ามีความสัมพันธ์กันทางบวกระหว่างการเห็นคุณค่าในตนเองกับการรับรู้พฤติกรรมของบิดามารดาในลักษณะที่ให้ความเป็นอิสระ มีความสัมพันธ์ทางลบระหว่างการเห็นคุณค่าในตนเองกับการรับรู้พฤติกรรมของบิดามารดาในลักษณะควบคุม วัยรุ่นที่มีการเห็นคุณค่าในตนเองสูง จะได้รับรู้ว่าเป็นบิดามารดาที่ยอมรับ มีการควบคุมน้อย มีความยืดหยุ่น ไม่ใช้กฎบังคับและไม่วางระเบียบพฤติกรรมมากเกินไป นอกจากนี้เด็กเกรด 9 จะรับรู้ว่าเป็นบิดามารดาที่ยอมรับน้อยกว่า เกรด 7 และ 8 ผลการวิจัยครั้งนี้สนับสนุนว่าพัฒนาการอัตมโนทัศน์ในทางบวกจะเกิดขึ้นในบรรยากาศของการยอมรับ ซึ่งทำให้วัยรุ่นได้มีอิสระและมีโอกาสเรียนรู้ตามความสามารถของตนเอง

Gecas and Schwalbe (1986) ได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมบิดามารดาที่รายงานโดยบิดามารดาและตามการรับรู้ของเด็ก 3 รูปแบบคือ การให้อิสระหรือควบคุมให้การสนับสนุน และมีส่วนร่วมในกิจกรรมกับเด็ก มีผลกระทบต่อการประเมินตนเองของเด็ก 3 ด้าน คือ การเห็นคุณค่า ความเป็นบุคคลที่มีความสามารถ และความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง กลุ่มตัวอย่างมีจำนวนทั้งสิ้น 128 ครอบครัว ประกอบด้วยบิดามารดาและเด็กวัยรุ่นชายหญิงอายุระหว่าง 17 – 19 ปี ผลการวิจัยพบว่ามีความสัมพันธ์กันน้อยระหว่างพฤติกรรมที่บิดามารดา รายงาน กับการที่เด็กรับรู้พฤติกรรมของบิดามารดาการประเมินของเด็กมีความสัมพันธ์ค่อนข้างสูงกับการรับรู้พฤติกรรมบิดามารดา มากกว่าจากการที่บิดามารดา รายงาน การประเมินตนเองในด้านการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กผู้ชายมีความสัมพันธ์อย่างสูงกับการที่เด็กรับรู้ว่าเป็นบิดามารดาให้อิสระในการกระทำ และการประเมินตนเองในด้านการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กมีความสัมพันธ์อย่างสูงจากบิดามารดาที่ให้การสนับสนุนและมีส่วนร่วมในกิจกรรมเด็ก

Salamah (1991) ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการเห็นคุณค่าในตนเองกับการยอมรับเลี้ยงดูของบิดามารดาในเด็กวัยรุ่นตอนปลายและวัยรุ่นผู้ใหญ่ตอนต้นในมหาวิทยาลัยประเทศอียิปต์ จำนวน 1,227 คน โดยใช้แบบสอบถามการเห็นคุณค่าในตนเองของโรเซนเบิร์ก และแบบสอบถามการยอมรับเลี้ยงดูของบิดามารดาที่แบ่งรูปแบบเป็น แบบให้การยอมรับบุตร แบบการ

ปฏิเสธรูป และแบบควบคุมดูแล จากการศึกษาพบว่า ในเพศชาย บิดามารดาที่เลี้ยงดูบุตรแบบควบคุมดูแลจะมีการเห็นคุณค่าในตนเองต่ำ บิดามารดาที่เลี้ยงดูบุตรแบบควบคุมดูแลอย่างคงที่ จะมีการเห็นคุณค่าในตนเองต่ำทั้งเพศชายและเพศหญิง

Brody (1994) ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กและการรับรู้รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดา ในเด็กเกรด 5 และเกรด 6 จำนวน 72 คน พบว่า เด็กที่รับรู้ว่ามีบิดามารดาเลี้ยงแบบเอาใจใส่หรือประชาธิปไตยจะมีการเห็นคุณค่าในตนเองสูงกว่าเด็กที่รับรู้ว่ามีบิดามารดาเลี้ยงดูแบบตามใจอย่างมีนัยสำคัญ ผลการวิจัยยังพบอีกว่าในเด็กเอเชียจะรับรู้ว่ามีบิดามารดาเลี้ยงดูแบบเข้มงวดมากกว่าคนอเมริกันผิวดำและผิวขาวอย่างมีนัยสำคัญ และพบว่าคนอเมริกันผิวขาวจะรับรู้ว่ามีบิดามารดาเลี้ยงดูแบบเอาใจใส่หรือประชาธิปไตยมากกว่าคนอเมริกันผิวดำอย่างมีนัยสำคัญ

Young (1994) ศึกษาเรื่องรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูและพฤติกรรมที่เป็นปัญหาของเด็กในการศึกษาระยะยาว ข้อมูลที่ได้จากการสำรวจต้องการจะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ของเด็กและรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมและแบบให้ความช่วยเหลือ การเห็นคุณค่าในตนเอง และพฤติกรรมที่เป็นปัญหา โดยเริ่มบันทึกข้อมูลในปี ค.ศ. 1976 เมื่อเด็กอายุ 7 – 11 ปี ปี ค.ศ. 1981 เมื่อเด็กเริ่มเข้าสู่วัยรุ่นตอนต้น วัยรุ่นตอนกลางเมื่ออายุระหว่าง 12 – 16 ปี และ ค.ศ. 1987 เมื่อเข้าสู่วัยรุ่นตอนปลายหรือวัยรุ่นตอนต้น อายุระหว่าง 17 – 22 ปี โดยตัวแปรที่จะนำไปวัดคือการเห็นคุณค่าในตนเอง และพฤติกรรมที่แสดงออกทั้งภายนอกและภายในที่เป็นปัญหา จากการวิเคราะห์เบื้องต้นแสดงให้เห็นว่า บิดามารดาที่เลี้ยงดูบุตรแบบเอาใจใส่ให้ความช่วยเหลือจะมีความสัมพันธ์กับการเห็นคุณค่าในตนเองไปในทางบวก และสัมพันธ์กับพฤติกรรมที่เป็นปัญหาในทางลบ ถึงแม้ว่าบิดามารดาที่เลี้ยงดูบุตรแบบควบคุมจะมีผลเพียงเล็กน้อยต่อการเห็นคุณค่าในตนเองและพฤติกรรมที่เป็นปัญหา และพบว่าการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน แบบทอดทิ้ง และแบบรักตามใจ จะมีสัมพันธ์ทางลบกับการเห็นคุณค่าในตนเองในขณะที่มีสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมที่เป็นปัญหาทั้งภายในและภายนอก

อรชุนา พุ่มสวัสดิ์ (2538) ได้ศึกษาเปรียบเทียบการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กวัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูในรูปแบบที่แตกต่างกันตามการรับรู้ของตนเองในนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 150 คน พบว่า วัยรุ่นที่รับรู้ว่ามีบิดามารดาเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยจะมีคะแนนการเห็นคุณค่าในตนเองสูงกว่าวัยรุ่นที่รับรู้ว่ามีบิดามารดาเลี้ยงดูแบบอิตาเลียน รักตามใจ และปล่อยปละละเลยอย่างมีนัยสำคัญ แต่ไม่แตกต่างจากวัยรุ่นที่รับรู้ว่ามีบิดามารดาเลี้ยงดูแบบคุ้มครอง

Herz & Gullon (1999 อ้างถึงในพรพนทิพย์ ศิริวรรณชบุศย์ และ คณะ, 2545) ได้ศึกษาข้ามวัฒนธรรมเพื่อเปรียบเทียบการเห็นคุณค่าในตนเองและรูปแบบการอบรมเลี้ยงดู ในกลุ่มวัยรุ่นออสเตรเลียเชื้อสาย Anglo-Australian จำนวน 120 คนและวัยรุ่นออสเตรเลียเชื้อสายเวียดนาม

จำนวน 118 คน ที่มีอายุตั้งแต่ 11 – 18 ปี โดยให้กลุ่มตัวอย่างทำแบบทดสอบ The Coopersmit Self-Esteem Inventory แบบทดสอบ Parental Bonding Instrument และแบบสอบถาม Eysenck's Personality Questionnaire ผลการวิจัยพบว่า การอบรมเลี้ยงดูที่มีการยอมรับในระดับต่ำ และการปกป้องคุ้มครองในระดับสูง มีความสัมพันธ์ทางลบกับการเห็นคุณค่าในตนเองในวัยรุ่น ทั้งสองกลุ่ม

Spreitzer และ Synder (1974) ได้ศึกษาตัวแปรที่มีผลต่อความพึงพอใจในชีวิตของบุคคล ในวัยผู้ใหญ่ จำนวนทั้งสิ้น 413 คน แบ่งเป็นเพศหญิง 191 คน และเพศชาย 222 คน อายุระหว่าง 18-65 ปีขึ้นไป ผลจากการศึกษาพบว่า เพศหญิงมีความพึงพอใจในชีวิตสูงกว่าเพศชายในตลอด ช่วงอายุระหว่าง 18-65 ปี แต่เมื่อเปรียบเทียบในช่วงอายุที่มากขึ้น คือ ช่วงอายุ 65 ปีขึ้นไป กลับพบว่า เพศชายมีความพึงพอใจในชีวิตสูงกว่า

Morganti, Nehrek, Hulicka, และ Catalde (1988) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจในชีวิต อึดมโนทัศน์และความเชื่ออัตลิติต (locus of control) ใช้กลุ่มตัวอย่างทั้งเพศชายและเพศหญิงที่มีอายุระหว่าง 14-80 ปีขึ้นไป โดยแบ่งเป็นช่วงอายุ 14-16 ปี เป็นตัวแทนของกลุ่มวัยรุ่น ช่วงอายุ 15-34 ปี เป็นตัวแทนของวัยผู้ใหญ่ตอนต้น ช่วงอายุ 45-54 ปี เป็นตัวแทนของวัยผู้ใหญ่ตอนกลาง และ กลุ่มที่อยู่ในช่วงอายุ 60-80 ปี เป็นตัวแทนของกลุ่มผู้สูงอายุ ผลจากการวิจัย พบว่า ในกลุ่มตัวแทนของวัยรุ่นและวัยผู้ใหญ่ตอนต้น มีความพึงพอใจในชีวิตสูงกว่ากลุ่มอื่น

Campbell (1976) ได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ของตัวแปรทางสังคมกับความพึงพอใจในชีวิต ใช้กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 2,164 คน อายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป พบว่า กลุ่มชายโสดมีความพึงพอใจในชีวิตน้อยกว่าชายที่สมรสแล้ว เมื่อเปรียบเทียบในด้านเพศพบว่า หญิงโสดมีความพึงพอใจในชีวิตไม่แตกต่างจากกลุ่มชายโสด และหญิงที่สมรสแล้วมีความพึงพอใจในชีวิตสูงกว่าชายที่สมรสแล้ว

Bell และ Richard (1983) ได้ศึกษาถึงปัจจัยทางด้านสังคมที่มีผลต่อความพึงพอใจในชีวิตในกลุ่มหญิงผิวดำในรัฐฟลอริดา พบว่า หญิงที่สมรสแล้ว หญิงหม้าย และหญิงที่หย่าร้างมีความพึงพอใจในชีวิตสูงกว่าหญิงโสดและผู้หญิงที่แยกกันอยู่กับสามี

Gardner และ Oswald (2002) พบว่า บุคคลที่มีการศึกษาสูงมีความพึงพอใจในชีวิตมากกว่าและมีความเครียดน้อยกว่า เนื่องจากการศึกษานำมาซึ่งรายได้ สถานะทางสังคมที่สูงขึ้น มีทางเลือกในการทำสิ่งต่างๆ มากกว่าบุคคลที่มีการศึกษาต่ำ และรู้สึกว่าตนสามารถควบคุมชีวิตของตนได้

Clark และ Anderson (1967 อ้างถึงใน Larson, 1978) รายงานผลการวิจัยว่า กลุ่มตัวอย่างสูงอายุที่มีระดับการศึกษาสูง มีความพึงพอใจในชีวิตสูงสุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Cameron (1975) ที่ได้ทำการศึกษาในด้านอารมณ์และปัจจัยอื่นๆ ที่มีความสัมพันธ์กับความรู้สึกเป็นสุข จากกลุ่มตัวอย่าง 6,452 คน ในประเทศสหรัฐอเมริกา พบว่า บุคคลที่มีระดับการศึกษาสูง

กว่ามีความพึงพอใจในชีวิต มีอารมณ์และความรู้สึกเป็นสุขมากกว่าบุคคลที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่า

Glatzer และ Mohr (1987) ที่ศึกษาในกลุ่มตัวอย่างชาวเยอรมัน พบว่ารายได้ที่สูงขึ้น ทำให้บุคคลมีความพึงพอใจในชีวิตของตนมากขึ้น นอกจากนี้ จากการวิจัยของจอร์จตัน ชุมอิม (2537) ก็พบผลเช่นเดียวกันคือ บุคคลในวัยผู้ใหญ่ตอนต้นที่มีรายได้สูงกว่ามีความพึงพอใจในชีวิตสูงกว่าบุคคลในวัยเดียวกันที่มีรายได้ต่ำกว่า

Chatfield (1977) ได้ทำการศึกษากลุ่มผู้เกษียณอายุในโคลัมเบีย จำนวน 2,500 คน เกี่ยวกับรายได้และบทบาทในการทำงาน ผลการวิจัย พบว่า รายได้ที่ลดลงหลังเกษียณอายุส่งผลต่อความพึงพอใจในชีวิตของผู้สูงอายุ ผู้เกษียณอายุที่มีรายได้ต่ำลงนั้นมีความพึงพอใจในชีวิตต่ำกว่าผู้เกษียณอายุที่มีรายได้จากทางอื่นด้วย เช่น การทำงานพิเศษ เป็นต้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการเลี้ยงดู, ความพึงพอใจในชีวิต และการเห็นคุณค่าในตนเองของวัยรุ่นตอนต้น และศึกษาความสามารถของรูปแบบการเลี้ยงดูและความพึงพอใจในชีวิต ที่สามารถร่วมกันพยากรณ์การเห็นคุณค่าในตนเองของวัยรุ่น

สมมติฐานของการวิจัย

1. รูปแบบการเลี้ยงดูแบบเอาใจใส่มีสหสัมพันธ์ทางบวกกับการเห็นคุณค่าในตนเองของวัยรุ่นตอนต้น
2. รูปแบบการเลี้ยงดูแบบควบคุมมีสหสัมพันธ์ทางลบกับการเห็นคุณค่าในตนเองของวัยรุ่นตอนต้น
3. รูปแบบการเลี้ยงดูแบบรักตามใจมีสหสัมพันธ์ทางลบกับการเห็นคุณค่าในตนเองของวัยรุ่นตอนต้น
4. รูปแบบการเลี้ยงดูแบบทอดทิ้งมีสหสัมพันธ์ทางลบกับการเห็นคุณค่าในตนเองของวัยรุ่นตอนต้น
5. ความพึงพอใจในชีวิตมีสหสัมพันธ์ทางบวกกับการเห็นคุณค่าในตนเองของวัยรุ่นตอนต้น
6. รูปแบบการอบรมเลี้ยงดู และความพึงพอใจในชีวิต สามารถร่วมกันพยากรณ์ระดับการเห็นคุณค่าในตนเองของวัยรุ่นตอนต้น

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการเลี้ยงดู, ความพึงพอใจในชีวิต และการเห็นคุณค่าในตนเองของวัยรุ่นตอนต้น อายุระหว่าง 11-16 ปีที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 โรงเรียนราชภัฏนครราชสีมา 2 จำนวน 300 คน

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

วัยรุ่นตอนต้น หมายถึง บุคคลที่มีช่วงอายุระหว่าง 11 – 16 ปี กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

การเห็นคุณค่าในตนเอง (self-esteem) หมายถึง การที่บุคคลพิจารณาประเมินคุณค่าตนเองโดยการตรวจสอบการกระทำ ความสามารถและการประสบผลสำเร็จ การทำให้บุคคลยอมรับตนเอง ซึ่งวัดได้จากแบบทดสอบวัดการเห็นคุณค่าในตนเองที่พัฒนาโดย นางสาวประวีณา ธาดาพรหม

การอบรมเลี้ยงดู หมายถึง การที่บิดามารดาปฏิบัติต่อบุตรทั้งทางตรง ทางอ้อม ทางวาจา และการกระทำ ทำให้บุตรได้รับรู้ทั้งความรู้สึกและการกระทำดังกล่าวซึ่งวัดได้จากคะแนนของแบบสำรวจการอบรมเลี้ยงดูของ พรพนทิพย์ ศิริวรรณชบุศย์ และ คณะ (2545) โดยแบ่งออกเป็น 4 แบบคือ

1. การอบรมเลี้ยงดูแบบเอาใจใส่ (Authoritative Parenting Style) หมายถึง การที่วัยรุ่นได้รายงานว่าบิดามารดามีการควบคุมให้เด็กทำตามความต้องการแต่ก็ให้การยอมรับและตอบสนองต่อความต้องการของเด็ก บิดามารดาจะมีความยืดหยุ่น รับฟังความคิดเห็นของเด็ก ให้เด็กได้มีอิสระตามวุฒิภาวะ เปิดโอกาสให้เด็กมีส่วนร่วมในการตัดสินใจต่างๆ บิดามารดาสนับสนุนและกระตุ้นให้เด็กเกิดพัฒนาการที่เหมาะสมกับวุฒิภาวะโดยกำหนดขอบเขตของพฤติกรรม

2. รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม (Authoritarian Parenting Style) หมายถึง การที่วัยรุ่นได้รายงานว่าบิดามารดาคอยกดดันดูแล ควบคุมทั้งความประพฤติ ความคิด ทัศนคติ และความรู้สึก โดยตรง บิดามารดาจะออกคำสั่งให้ปฏิบัติตามกฎระเบียบและมาตรฐานของสังคม วัฒนธรรม หรือห้ามไม่ให้ประพฤติออกนอกกรอบที่กำหนด ถ้าเด็กไม่ปฏิบัติตามจะถูกลงโทษ

3. รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแบบรักตามใจ (Permissive Parenting Style) หมายถึง การที่วัยรุ่นได้รายงานว่าบิดามารดาไม่ควบคุมหรือต้องการให้เด็กทำตามความต้องการของบิดามารดา ปล่อยให้เด็กทำตามความต้องการของตนเองโดยไม่กำหนดขอบเขต มีการลงโทษน้อยหรือไม่มีเลย

4. รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแบบทอดทิ้ง (Uninvolved Parenting Style) หมายถึง การที่วัยรุ่นได้รายงานว่าบิดามารดาไม่ควบคุมหรือต้องการให้เด็กทำตามความต้องการของบิดามารดา บิดามารดาปฏิเสธและไม่ตอบสนองความต้องการเด็ก เพิกเฉยไม่สนใจเด็ก ไม่ให้ความใส่ใจดูแลเด็ก

ความพึงพอใจในชีวิต หมายถึง ความรู้สึกยินดีต่อการมีชีวิตอยู่ โดยในการวิจัยครั้งนี้ใช้นิยามของความพึงพอใจในชีวิตตามความหมายของ Neugarten et al (1996) ซึ่งอธิบายความพึงพอใจในชีวิตไว้ดังนี้ คือ เป็นความรู้สึกสุขใจ ความรู้สึกอึดใจ ความรู้สึกว่าตนเองมีค่า ความรู้สึกพอใจในการทำงาน การทำใจยอมรับได้ทั้งความสำเร็จและล้มเหลวของชีวิตที่ผ่านมาทัศนคติที่ดีต่อตนเอง รับรู้ชีวิตตนเอง ผู้อื่น สังคม และโลกในแง่ดี ในการวิจัยนี้ ความพึงพอใจในชีวิตวัดได้จากค่าคะแนนที่ได้จากแบบวัดความพึงพอใจในชีวิตที่ได้รับการพัฒนาโดยนางสาวดวงหทัย ศรเสนี (2549)

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

ตัวแปรต้น คือ

1.รูปแบบการเลี้ยงดูของบิดามารดา มี 4 รูปแบบ คือ

- 1.1 การอบรมเลี้ยงดูแบบเอาใจใส่ (Authoritative Parenting Style)
- 1.2 การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้อำนาจควบคุม (Authoritarian Parenting Style)
- 1.3 การอบรมเลี้ยงดูแบบรักตามใจ (Permissive Parenting Style)
- 1.4 การอบรมเลี้ยงดูแบบทอดทิ้ง (Uninvolved Parenting Style)

2.ความพึงพอใจในชีวิต (Life-satisfaction)

ตัวแปรตาม คือ การเห็นคุณค่าในตนเอง (Self-esteems)

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้รับความรู้เกี่ยวกับรูปแบบการเลี้ยงดู ความพึงพอใจในชีวิต และการเห็นคุณค่าของตนเอง
2. ทำให้ทราบเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการเลี้ยงดู ความพึงพอใจในชีวิต และการเห็นคุณค่าในตนเองของวัยรุ่นตอนต้น
3. เป็นแนวทางในการพัฒนาตนเองของวัยรุ่นให้เป็นไปในแนวทางที่ถูกต้อง และมีประสิทธิภาพ
4. เป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการเลี้ยงดู ความพึงพอใจในชีวิต และการเห็นคุณค่าในตนเองในช่วงพัฒนาการของมนุษย์ช่วงอื่นๆ ต่อไป

บทที่ 2 วิธีดำเนินงานวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสหสัมพันธ์ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการอบรมเลี้ยงดู ความพึงพอใจในชีวิตและการเห็นคุณค่าในตนเองในวัยรุ่นตอนต้น โดยมีรายละเอียดในวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

กลุ่มตัวอย่างประชากร

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ นักเรียนโรงเรียนราชันนันทาจารย์ สามเสน วิทยาลัย 2 อายุระหว่าง 11-16 ปี ที่กำลังศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 -3 รวมเป็นจำนวนทั้งสิ้น 300 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้แบ่งออกเป็น 2 ส่วนดังนี้

1. แบบสอบถามข้อมูลส่วนตัวของกลุ่มตัวอย่าง

เพื่อเป็นการสอบถามในเรื่อง เพศ อายุ ระดับชั้นที่กำลังศึกษาอยู่ โดยการเลือกตอบหรือเติมคำลงในช่องว่างที่กำหนดให้

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

2.1 แบบประเมินการเห็นคุณค่าในตนเองของนางสาวประวีณา ธาดาพรหม (2550) ซึ่งพัฒนามาจากแบบประเมินการเห็นคุณค่าในตนเองของรัชนีญ์ แก้วคำศรี (2545) ตามแนวต้นฉบับของ Coopersmith Self-Esteem Inventory : Adult Form – Coopersmith,2002

2.2 แบบสำรวจการอบรมเลี้ยงดูของพรรณทิพย์ ศิริวรรณบุศย์ ซึ่งได้สร้างและพัฒนาตามแนวคิดและงานวิจัยของ Baumrind

2.3 แบบวัดความพึงพอใจในชีวิตที่ได้รับการพัฒนาโดยนางสาวดวงหทัย คชเสนี (2549) ซึ่งพัฒนามาจากแบบวัดความพึงพอใจในชีวิตของเยาวลักษณ์ มั่นประชา (2542) ตามแนวต้นฉบับของแบบวัดความพึงพอใจในชีวิตดัชนีบ่งชี้ ชุด เอ (Life Satisfaction Index A) ของ Neugarten

ลักษณะแบบประเมินการเห็นคุณค่าในตัวเอง

แบบวัดการเห็นคุณค่าในตนเองประกอบด้วยข้อกระทง 58 ข้อ มีลักษณะเป็นมาตราประเมินค่า (rating scale) โดยมีลักษณะเป็นประโยคบอกเล่ารายงานตนเอง แบ่งเป็นข้อกระทงที่ใช้วัดการตอบไม่ตรงกับความเป็นจริง (Lie scale) จำนวน 8 ข้อ และข้อกระทงที่ใช้วัดทัศนคติเกี่ยวกับตนเอง 50 ข้อ โคนแบ่งเป็นด้านดังนี้ ด้านตนเองโดยทั่วไป จำนวนทั้งสิ้น 26 ข้อ, ด้านสังคมและกลุ่มเพื่อน จำนวนทั้งสิ้น 8 ข้อ, ด้านครอบครัว จำนวนทั้งสิ้น 8 ข้อ, ด้านการเรียน จำนวนทั้งสิ้น 8 ข้อ, และด้านการตอบไม่ตรงกับความเป็นจริง(Lie scale) จำนวนทั้งสิ้น 8 ข้อ

ลักษณะการตอบแบบสอบถาม ให้ผู้ตอบแบบสอบถามพิจารณาว่าข้อความซึ่งมีลักษณะรายงานตนเองทั้งทางด้านบวกและด้านลบ โดยเกณฑ์การให้คะแนนของคำตอบในข้อกระทงของแบบสอบถามชุดนี้แบ่งออกเป็น 2 แบบดังนี้

คำตอบ	คะแนน(ข้อกระทงทางบวก)	คะแนน(ข้อกระทงทางลบ)
เหมือนตัวฉัน	1	0
ไม่เหมือนตัวฉัน	0	1

ในการแปลผลจะคิดคะแนนจากข้อกระทงทั้งหมด 50 ข้อ โดยไม่นำข้อความที่ตอบไม่ตรงกับความเป็นจริง(Lie scale) จำนวน 8 ข้อ มาคิดคะแนนด้วย

การรายงานคุณภาพของเครื่องมือ

แบบวัดการเห็นคุณค่าในตนเองฉบับนี้ ได้รับการพัฒนาโดยนางสาวประวีณา ธาตพรหม (2550) โดยผ่านการวิเคราะห์รายข้อ (Item Analysis) และการประเมินค่าความเที่ยง (Reliability) เป็นดังนี้

1. การวิเคราะห์รายข้อ (Item Analysis)

เพื่อให้แบบวัดการเห็นคุณค่าในตนเองมีความเหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่างจริง โดยนำไปทดสอบกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย จำนวน 100 คน แล้วนำไปประเมินคุณภาพของแบบวัดด้วยวิธีการวิเคราะห์รายข้อ (Item Analysis) โดยการทดสอบหาความสอดคล้องภายในเนื้อหา ด้วยการวิเคราะห์หาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างข้อกระทงแต่ละข้อกับคะแนนรวมของข้ออื่นๆ ที่เหลือ (Corrected Item Total Correlation หรือ CITC)

2. การประเมินค่าความเที่ยง (Reliability)

นำแบบวัดการเห็นคุณค่าในตนเอง จำนวน 58 ข้อ ที่ได้จากการนำไปทดสอบกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย จำนวน 100 คน มาหาค่าความเที่ยงโดยการประเมินหาค่าความสอดคล้องภายใน (Internal consistency reliability) ด้วยสูตรวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของ Cronbach (Cronbach's alpha coefficient) ได้ค่าความเที่ยงทั้งฉบับเท่ากับ .96

การตรวจสอบพัฒนาคุณภาพเครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้

ผู้วิจัยได้ตรวจสอบประสิทธิภาพของแบบวัดการเห็นคุณค่าในตนเอง โดยผู้วิจัยนำแบบวัดการเห็นคุณค่าในตนเอง ที่มีข้อกระทงจำนวน 58 ข้อ ไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างนักเรียนโรงเรียนราชภัฏนครราชสีมา 2 สาขาอายุระหว่าง 11-16 ปี ที่กำลังศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 จำนวน 60 คน เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์หาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างข้อกระทงแต่ละข้อกับคะแนนรวมข้ออื่น ๆ ทั้งหมด (Corrected Item Total Correlation หรือ CITC) แล้วพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) ของข้อกระทงแต่ละข้อเทียบกับค่าวิกฤตเท่ากับ 0.211 โดยกำหนดให้มีระดับนัยสำคัญที่ .05 และ วิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของ Cronbach (Cronbach's alpha coefficient) โดยกำหนดระดับนัยสำคัญที่ .05 (ดูตารางที่ 9 ในภาคผนวก ก)

จากการวิเคราะห์พบว่า มีข้อกระทงที่ไม่มีนัยสำคัญและตัดทิ้งไปจำนวน 5 ข้อ จากเดิมมี 50 ข้อกระทง เหลือข้อกระทงจำนวน 45 ข้อกระทง และหาความเที่ยงของแบบวัด (Reliability) โดยการประเมินหาค่าความสอดคล้องภายใน (Internal consistency reliability) ด้วยสูตรวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของ Cronbach (Cronbach's alpha coefficient) ได้ค่าความเที่ยงทั้งหมดเท่ากับ .90 (ดูตารางที่ 9 ในภาคผนวก ก)

ลักษณะแบบสำรวจการอบรมเลี้ยงดู

แบบสำรวจการอบรมเลี้ยงดูตามการรับรู้ของตนเองเป็นแบบประเมินค่าลิเคิร์ต (Likert Scale) มีลักษณะเป็นข้อกระทงที่ตอบคำถามได้ 5 ระดับ ได้แก่ ไม่ตรงเลย ไม่ตรง ตรงและไม่ตรงพอๆกัน ตรง และ ตรงมาก ประกอบด้วยข้อกระทงจำนวน 99 ข้อ โดยเรียงข้อกระทงของรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูทั้ง 4 แบบ คละกัน รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูในแต่ละแบบจะประกอบด้วยลักษณะคำสำคัญ (key word) 8 ประการ โดยคณะผู้วิจัยได้ศึกษาจากงานวิจัย และการศึกษาค้นคว้าตามทฤษฎีการอบรมเลี้ยงดูของ Baumrind ซึ่งการวัดข้อกระทงในแต่ละลักษณะคณะผู้วิจัยได้พัฒนาข้อกระทงในแต่ละลักษณะคำสำคัญ (key word) ไม่น้อยกว่า 2 ข้อ คำสำคัญ 8 ประการซึ่งวัดได้จากข้อกระทงต่างๆดังนี้

1. รูปแบบการเลี้ยงดูแบบเอาใจใส่ (Authoritative Parenting Style) จำนวน 25 ข้อ
 - 1.1 เรียกร้อง (Demand)
 - 1.2 กำหนด กฎ ระเบียบ และวินัย (Rules, Regulations, Discipline)
 - 1.3 กระตุ้นให้ปฏิบัติตามกฎ (Rule enforcement)
 - 1.4 อบอุ่น รักสนับสนุน (Warmth, affection, support)
 - 1.5 มีการสื่อสารสองทางที่ชัดเจน (Bi-direction and clear communication)
 - 1.6 ส่งเสริมให้เป็นตัวของตัวเองและพึ่งตนเอง (Encouraging independence)
 - 1.7 เคารพในสิทธิทั้งของพ่อแม่และเด็ก (Right of both parent and child)

- 1.8 ให้รางวัลมากกว่าลงโทษ (Reward > punishment)
2. รูปแบบการเลี้ยงดูแบบใช้อำนาจควบคุม (Authoritarian Parenting Style) จำนวน 26 ข้อ
 - 2.1 เรียกร้องมาก (Strong demand)
 - 2.2 ตั้งมาตรฐานชัดเจน (Absolute set of standard)
 - 2.3 ให้ความสำคัญกับการเชื่อฟัง (Value of obedience)
 - 2.4 ให้ความอบอุ่นน้อย (Less nurturant)
 - 2.5 ไม่สนับสนุนให้มีการสื่อสารสองทาง (Discouraging bi-direction)
 - 2.6 จำกัดอิสระ และความเป็นตัวของตัวเองของเด็ก (Suppressing child independence and individuality)
 - 2.7 อคติตามความต้องการของพ่อแม่ (Bias in favor of parental need)
 - 2.8 ข่มขู่ และลงโทษ (Threat and punishment)
3. รูปแบบการเลี้ยงดูแบบตามใจ (Permissive Parenting Style) จำนวน 23 ข้อ
 - 3.1 หลีกเลี้ยงการเรียกร้อง (Avoiding making demand)
 - 3.2 มีข้อจำกัดและกฎเกณฑ์น้อย (Few rules, limit)
 - 3.3 อดทนและยอมรับพฤติกรรมไม่เป็นไปตามวัย ไม่ขัดใจ (Tolerate and accepting immature behavior without parental restraint)
 - 3.4 ให้ความอบอุ่นและเกี่ยวข้องน้อย (Moderate nurturant, less involved)
 - 3.5 เด็กมีบทบาทในการสื่อสารมากกว่าพ่อแม่ (Child dominated communication)
 - 3.6 ยอมรับการตัดสินใจที่ปราศจากความรับผิดชอบและไม่มีวุฒิภาวะของเด็ก (Allow immature and irresponsible decision making)
 - 3.7 ลำเอียงเข้าข้างเด็ก (Biased in favor of child needs)
 - 3.8 ลงโทษน้อย (Little punishment)
4. รูปแบบการเลี้ยงดูแบบทอดทิ้ง (Uninvolved parenting Style) จำนวน 25 ข้อ
 - 4.1 ไม่เรียกร้อง (Undemanding)
 - 4.2 ไม่มีกฎเกณฑ์ ไม่ใส่ใจ (No rules, ignoring)
 - 4.3 ทอดทิ้ง ปฏิบัติไม่ดี (Neglect, maltreatment)
 - 4.4 ห่างเหินทางอารมณ์ (Emotionally detached)
 - 4.5 มีการสื่อสารน้อย (Infrequent communication)
 - 4.6 ให้เด็กมีอิสระโดยไม่มีการสนับสนุนจากพ่อแม่ (Allow child independence without parental support)
 - 4.7 ความต้องการของพ่อแม่เป็นใหญ่ (Bias in favor of parental needs)
 - 4.8 ทำร้ายร่างกายและจิตใจ (Physical and/or psychological abuse)

ลักษณะการตอบแบบสอบถาม ให้ผู้ตอบแบบสอบถามพิจารณาว่าข้อความแต่ละข้อตรง
 กับการกระทำหรือทำที่ของพ่อแม่หรือผู้ปกครองของผู้ตอบเพียงใด แล้วให้ X ทับตัวเลขที่เหมาะสม
 โดยเกณฑ์การให้คะแนนของคำตอบในข้อกระทงของแบบสำรวจชุดนี้แบ่งออกเป็น 2 แบบดังนี้

คำตอบ	คะแนน(ข้อกระทงทางบวก)	คะแนน(ข้อกระทงทางลบ)
ตรงมาก	5	1
ตรง	4	2
ตรงและไม่ตรงพอๆกัน	3	3
ไม่ค่อยตรง	2	4
ไม่ตรงเลย	1	5

การรายงานคุณภาพของเครื่องมือ

แบบสำรวจการอบรมเลี้ยงดูตามการรับรู้ของตนเองฉบับนี้ ซึ่งพัฒนาโดย พรรณทิพย์ และ
 คณะ (2545) ตามแนวคิดของ Baumrind (1991) โดยผ่านการตรวจสอบความตรงของเนื้อหา (Content Validity) จากการสัมมนาพร้อมกันระหว่างผู้วิจัยทั้ง 6 ท่าน ได้แก่ ชุมพร ยงกิตติกุล ประ
 ไพพรรณ ภูมิวุฒิสาร วรวิ ทรัพย์มี ศิราภค์ ทับสายทอง กรรณิการ์ นลราชสุวัจน์ และ เรวดี วัฒนาก
 โกศล เพื่อสร้างและพัฒนาข้อกระทงของมาตรวัดการอบรมเลี้ยงดูเป็นจำนวน 5 ครั้งด้วยกัน และ
 ทำการสรุปข้อกระทงเป็นด้านละ 16 ถึง 32 ข้อ รวมเป็นข้อกระทงทั้งสิ้น 104 ข้อ โดยสร้างขึ้นให้มี
 ความสอดคล้องกับกระบวนการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวไทย ซึ่งศึกษาจากงานวิจัยในประเทศที่
 ทำขึ้นระหว่างปี 2528 – 2542 ได้วิเคราะห์ข้อกระทง (Item analysis) หาความตรงของมาตรวัด
 จากนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่1 และปีที่6 จำนวน 600 คน โดยการวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์
 ระหว่างข้อกระทงแต่ละข้อกับคะแนนรวมข้ออื่นๆทั้งหมด (Corrected Item Total Correlation
 หรือ CITC) ที่ระดับนัยสำคัญ .05 และพิจารณาตัดข้อกระทงที่ไม่มีนัยสำคัญทิ้งไปจำนวน 5 ข้อ
 จากเดิม 104 ข้อกระทง เหลือข้อกระทงจำนวน 99 ข้อกระทงและรายงานความเที่ยง ของแบบวัด (Reliability) ค่าความสอดคล้องภายในโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์อัลฟาของ Cronbach
 (Cronbach's alpha coefficient) ของรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแบบเอาใจใส่ เท่ากับ 0.86 รูปแบบ
 การเลี้ยงดูแบบใช้อำนาจควบคุม เท่ากับ 0.91 รูปแบบการเลี้ยงดูแบบตามใจ เท่ากับ 0.81 รูปแบบ
 การเลี้ยงดูแบบทอดทิ้ง เท่ากับ 0.89

การตรวจสอบพัฒนาคุณภาพเครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้

ผู้วิจัยได้ตรวจสอบประสิทธิภาพของแบบสำรวจการอบรมเลี้ยงดู โดยผู้วิจัยนำแบบสำรวจการอบรมเลี้ยงดูที่มีข้อกระทงจำนวน 99 ข้อ ไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ที่เรียนพิเศษที่สถาบันกวดวิชา The Brain สาขา งามวงศ์วาน ซึ่งมีคุณสมบัติใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 60 คน เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์หาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างข้อกระทงแต่ละข้อกับคะแนนรวมข้ออื่นๆทั้งหมด (Corrected Item Total Correlation หรือ CITC) แล้วพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์(r) ของข้อกระทงแต่ละข้อเทียบกับค่าวิกฤตที่ 0.211 โดยกำหนดให้มีระดับนัยสำคัญที่ .05 และ วิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของ Cronbach (Cronbach's alpha coefficient)แบบรายด้าน โดยกำหนดระดับนัยสำคัญที่ .05

จากการวิเคราะห์พบว่า มีข้อกระทงที่ไม่มีนัยสำคัญและตัดทิ้งไปจำนวน 6 ข้อ จากเดิมมี 99 ข้อกระทง เหลือข้อกระทงจำนวน 93 ข้อกระทง และหาความเที่ยงของแบบวัด (Reliability) โดยการประเมินหาค่าความสอดคล้องภายใน (Internal consistency reliability) ด้วยสูตรวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของ Cronbach (Cronbach's alpha coefficient) ได้ค่าความเที่ยงของรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแบบเอาใจใส่ เท่ากับ 0.861 รูปแบบการเลี้ยงดูแบบใช้อำนาจควบคุม เท่ากับ 0.917 รูปแบบการเลี้ยงดูแบบตามใจ เท่ากับ 0.895 รูปแบบการเลี้ยงดูแบบทอดทิ้ง เท่ากับ 0.905 (ดูตารางที่ 10 ในภาคผนวก ก)

ลักษณะแบบวัดความพึงพอใจในชีวิต

แบบวัดความพึงพอใจในชีวิต ประกอบด้วยข้อกระทง 30 ข้อ ซึ่งเป็นการประเมินความพึงพอใจที่มีต่อชีวิตโดยรวมของบุคคล มีลักษณะให้ผู้ตอบรายงานตนเอง เป็นมาตรประเมินค่าลิเคอร์ต(Likert Scale) มีลักษณะเป็นข้อกระทงที่ตอบคำถามได้ 5 ระดับ ตั้งแต่ (1) ตรงกับความรู้สึกน้อยที่สุด ไปจนถึง (5) ตรงกับความรู้สึกมากที่สุด

ลักษณะการตอบแบบวัด คือ ให้ผู้ตอบอ่านข้อกระทงทีละข้อและพิจารณาข้อกระทงในแบบวัดว่ามีความคิดเห็นต่อชีวิตโดยรวมของตนเองมากน้อยเพียงใด และเลือกวงกลม (O) คำตอบที่สอดคล้องกับความรู้สึก ความคิดเห็น และสภาพความเป็นจริงที่ตรงกับตนเองมากที่สุด โดยแต่ละข้อมีคำตอบให้เลือกดังนี้

5	หมายถึง	ตรงกับความรู้สึกมากที่สุด
4	หมายถึง	ตรงกับความรู้สึกมาก
3	หมายถึง	ตรงกับความรู้สึกพอสมควร
2	หมายถึง	ตรงกับความรู้สึกน้อย
1	หมายถึง	ตรงกับความรู้สึกน้อยที่สุด

การคิดคะแนน แบบวัดความพึงพอใจมีข้อความทั้งทางบวกและลบ จะคิดโดยการรวมคะแนนทั้ง 30 ข้อของผู้ตอบเข้าด้วยกัน ซึ่งผลลัพธ์ที่ได้เป็นคะแนนของความพึงพอใจในชีวิตของผู้ตอบแบบวัด โดยเกณฑ์การให้คะแนนเป็นดังนี้

คำตอบ	คะแนน(ข้อกระทงทางบวก)	คะแนน(ข้อกระทงทางลบ)
ตรงกับความรู้สึกมากที่สุด	5	1
ตรงกับความรู้สึกมาก	4	2
ตรงกับความรู้สึกพอสมควร	3	3
ตรงกับความรู้สึกน้อย	2	4
ตรงกับความรู้สึกน้อยที่สุด	1	5

การรายงานคุณภาพของเครื่องมือ

แบบวัดความพึงพอใจในชีวิตฉบับนี้ ได้รับการพัฒนาโดยนางสาวดวงหทัย ศรเสนี (2549) ได้พัฒนาโดยศึกษาทฤษฎี แนวคิด งานวิจัย และแบบวัดความพึงพอใจในชีวิตดัชนีบ่งชี้ ชุด เอ (Life Satisfaction Index A) ของ Neugarten และคณะ (1961) และทฤษฎี แนวคิด งานวิจัย และแบบวัดความพึงพอใจในชีวิตโดยรวมของ Pavot และ Diener (1993) เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาข้อคำถามของแบบวัดให้เหมาะสม และศึกษาแบบวัดความพึงพอใจในชีวิตฉบับที่มีผู้แปลเป็นภาษาไทยแล้ว ได้แก่ แบบวัดความพึงพอใจในชีวิตของชอทิพย์ บุญยานันท์ (2534) จุริรัตน์ ชุ่มอิม (2537) เขียวลักษณ์ มั่นประชา (2542) และวัชรภรณ์ เพ็งจิตต์ (2543) นอกจากนั้นเพิ่มข้อคำถามเพิ่มเติมโดยอาศัยแนวคิดของ Neugarten และคณะ (1961) ประกอบกับแนวคิดของ Pavot และ Diener (1993) และเพิ่มเติมข้อคำถามที่สอดคล้องกับบริบทของสังคมไทย

การตรวจสอบพัฒนาคุณภาพเครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้

ผู้วิจัยได้ตรวจสอบประสิทธิภาพของแบบวัดความพึงพอใจในชีวิต โดยผู้วิจัยนำแบบวัดความพึงพอใจในชีวิต ที่มีข้อกระทงจำนวน 30 ข้อ ไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างนักเรียนโรงเรียนราชันนทาคารย์ สามเสนวิทยาลัย 2 อายุระหว่าง 11-16 ปี ที่กำลังศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 -3 จำนวน 60 คน เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์หาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างข้อกระทงแต่ละข้อกับคะแนนรวมข้ออื่นๆทั้งหมด (Corrected Item Total Correlation หรือ CITC) แล้วพิจารณาค่า

สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) ของข้อกระทงแต่ละข้อเทียบกับค่าวิกฤตที่ 0.211 โดยกำหนดให้มีระดับนัยสำคัญที่ .05 และ วิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของ Cronbach (Cronbach's alpha coefficient) โดยกำหนดระดับนัยสำคัญที่ .05 (ดูตารางที่ 11 ในภาคผนวก ก)

จากการวิเคราะห์พบว่า มีข้อกระทงที่ไม่มีนัยสำคัญและตัดทิ้งไปจำนวน 4 ข้อ จากเดิมมี 30 ข้อกระทง เหลือข้อกระทงจำนวน 26 ข้อกระทง และหาความเที่ยงของแบบวัด (Reliability) โดยการประเมินหาค่าความสอดคล้องภายใน (Internal consistency reliability) ด้วยสูตรวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของ Cronbach (Cronbach's alpha coefficient) ได้ค่าความเที่ยงทั้งฉบับเท่ากับ .89 (ดูตารางที่ 11 ในภาคผนวก ก)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

หลังจากสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยจึงนำไปแจกเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนโรงเรียนราชวินิตนันทาจารย์ สามเสนวิทยาลัย 2 อายุระหว่าง 11-16 ปี ที่กำลังศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 -3 รวมเป็นจำนวนทั้งสิ้น 300 คน ซึ่งกลุ่มตัวอย่าง 1 คนจะได้รับแบบสอบถามคนละ 1 ชุด ประกอบด้วย

1. แบบสอบถามทั่วไป คือ เพศ อายุ ระดับการศึกษา
2. แบบวัด 3 ฉบับ แบ่งออกเป็น 3 ตอนดังนี้
 - ตอนที่ 1 แบบประเมินการเห็นคุณค่าในตนเอง
 - ตอนที่ 2 แบบสำรวจการยอมรับเลี้ยงดู
 - ตอนที่ 3 แบบวัดความพึงพอใจในชีวิต

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS ในการวิเคราะห์ค่าสถิติต่างๆดังนี้

1. หาค่าสถิติพื้นฐานของข้อมูล เช่น ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เป็นต้น
2. ใช้การวิเคราะห์ค่า correlation เพื่อหาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการยอมรับเลี้ยงดูของบิดามารดา ความพึงพอใจในชีวิต กับ การเห็นคุณค่าในตัวเองของวัยรุ่นตอนต้น
3. ใช้การวิเคราะห์ความถดถอยแบบพหุคูณแบบขั้นตอน [Stepwise Multiple Regression Analysis] เพื่อหาความสามารถของรูปแบบการยอมรับเลี้ยงดู และความพึงพอใจในชีวิต ที่จะร่วมกันพยากรณ์การเห็นคุณค่าในตัวเองของวัยรุ่นตอนต้น

บทที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

งานวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง รูปแบบการอบรมเลี้ยงดู ความพึงพอใจในชีวิต และการเห็นคุณค่าในตนเองของวัยรุ่นตอนต้น ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในงานวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นนักเรียนโรงเรียนราชันนทาคารย์ ตามเตนวิทยาลัย 2 อายุระหว่าง 11-16 ปีที่กำลังศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 -3 รวมเป็นจำนวนทั้งสิ้น 300 คน จากนั้นนำเสนอข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) เพื่อสรุปลักษณะต่างๆ ของกลุ่มตัวอย่าง และใช้สถิติวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) เพื่อศึกษาความสามารถของรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูและความพึงพอใจในชีวิต ที่ร่วมกันพยากรณ์การเห็นคุณค่าในตนเองของกลุ่มตัวอย่าง

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในงานวิจัย

ตอนที่ 2 คะแนนต่ำสุด-สูงสุด, ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรแต่ละตัว

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์ความถดถอยแบบพหุคูณแบบขั้นตอน [Stepwise Multiple Regression Analysis]

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในงานวิจัย

ตารางที่ 2

จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับชั้นการศึกษา (N = 300)

ระดับชั้นการศึกษา	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1	166	55.3
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2	71	23.7
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3	63	21
รวม	300	100

จากตารางที่ 2 พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มาจากชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 166 คน คิดเป็นร้อยละ 55.3 รองลงมาคือชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 71 คน คิดเป็นร้อยละ 23.7 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 63 คน คิดเป็นร้อยละ 21

ตารางที่ 3

จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเพศ (N = 300)

เพศ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศชาย	129	43
เพศหญิง	171	57
รวม	300	100

จากตารางที่ 3 พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 171 คน คิดเป็นร้อยละ 57 รองลงมาคือเพศชาย จำนวน 129 คน คิดเป็นร้อยละ 43

ตารางที่ 4 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามช่วงอายุ (N = 300)

ช่วงอายุ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
11 - 13	179	60
14 - 16	121	40
รวม	300	100

จากตารางที่ 4 พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีช่วงอายุอยู่ในช่วง 11 - 13 ปี จำนวน 179 คน คิดเป็นร้อยละ 60 รองลงมาคือช่วงอายุ 14 - 16 ปี จำนวน 121 คน คิดเป็นร้อยละ 40

ตอนที่ 2 คะแนนต่ำสุด-สูงสุด, ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรตามและตัวแปรต้นแต่ละตัว

ตารางที่ 5

คะแนนต่ำสุดและสูงสุดของข้อมูล ค่าเฉลี่ย (M) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ของคะแนนในตัวแปร รูปแบบการเลี้ยงดู (แบบเอาใจใส่, ควบคุม, รักตามใจ, ทอดทิ้ง), ความพึงพอใจในชีวิต, การเห็นคุณค่าในตนเอง (N=300)

ตัวแปร	M	SD	คะแนนต่ำสุด	คะแนนสูงสุด
การเห็นคุณค่าในตนเอง	26.92	9.87	3	44
การเลี้ยงดูแบบเอาใจใส่	75.15	19.02	31	105
การเลี้ยงดูแบบควบคุม	69.12	24.20	28	125
การเลี้ยงดูแบบรักตามใจ	52.60	12.75	27	81
การเลี้ยงดูแบบทอดทิ้ง	57.22	22.01	27	120
ความพึงพอใจในชีวิต	89.85	17.00	41	123

จากตารางที่ 5 พบว่า จากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 300 คน คะแนนเฉลี่ยของมาตราวัดการเห็นคุณค่าในตนเองเท่ากับ 26.92 ความแปรปรวนเท่ากับ 9.87 คะแนนต่ำสุดเท่ากับ 3.00 และคะแนนสูงสุดเท่ากับ 44.00 (M=26.92, SD=9.87, Min=3.00, Max=44.00)

จากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 300 คน คะแนนเฉลี่ยของมาตราวัดรูปแบบการเลี้ยงดูแบบเอาใจใส่ เท่ากับ 75.15 ความแปรปรวนเท่ากับ 19.02 คะแนนต่ำสุดเท่ากับ 31.00 และคะแนนสูงสุดเท่ากับ 105.00 (M=75.15, SD=19.02, Min=31.00, Max=105.00)

จากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 300 คน คะแนนเฉลี่ยของมาตราวัดรูปแบบการเลี้ยงดูแบบเผด็จการ เท่ากับ 69.12 ความแปรปรวนเท่ากับ 24.20 คะแนนต่ำสุดเท่ากับ 28.00 และคะแนนสูงสุดเท่ากับ 125.00 ($M=69.12$, $SD=24.20$, $Min=28.00$, $Max=125.00$)

จากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 300 คน คะแนนเฉลี่ยของมาตราวัดรูปแบบการเลี้ยงดูแบบตามใจ เท่ากับ 52.60 ความแปรปรวนเท่ากับ 12.75 คะแนนต่ำสุดเท่ากับ 27.00 และคะแนนสูงสุดเท่ากับ 81.00 ($M=52.60$, $SD=12.75$, $Min=27.00$, $Max=81.00$)

จากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 300 คน คะแนนเฉลี่ยของมาตราวัดรูปแบบการเลี้ยงดูแบบทอดทิ้ง เท่ากับ 57.22 ความแปรปรวนเท่ากับ 22.01 คะแนนต่ำสุดเท่ากับ 27.00 และคะแนนสูงสุดเท่ากับ 120.00 ($M=57.22$, $SD=22.01$, $Min=27.00$, $Max=120.00$)

จากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 300 คน คะแนนเฉลี่ยของมาตราวัดความพึงพอใจในชีวิต เท่ากับ 89.85 ความแปรปรวนเท่ากับ 17.00 คะแนนต่ำสุดเท่ากับ 41.00 และคะแนนสูงสุดเท่ากับ 123.00 ($M=89.85$, $SD=17.00$, $Min=41.00$, $Max=123.00$)

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์ความถดถอยแบบพหุคูณแบบขั้นตอน [Stepwise Multiple Regression Analysis]

ตารางที่ 6

ผลการวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์ ($N= 300$)

ตัวแปร	SE	PS_A	PS_B	PS_C	PS_D	SA
SE	-					
PS_A	.678**	-				
PS_B	-.732**	-.713**	-			
PS_C	-.436**	-.645**	.551**	-		
PS_D	-.719**	-.854**	.880**	.745**	-	
SA	.750**	.751**	-.650**	-.415**	-.692**	-

หมายเหตุ ** $p < .01$

SE หมายถึง การเห็นคุณค่าในตนเอง (ตัวแปรตาม)

PS_A หมายถึง รูปแบบการเลี้ยงดูแบบเอาใจใส่ (ตัวแปรต้น)

PS_B หมายถึง รูปแบบการเลี้ยงดูแบบควบคุม (ตัวแปรต้น)

PS_C หมายถึง รูปแบบการเลี้ยงดูแบบรักตามใจ (ตัวแปรต้น)

PS_D หมายถึง รูปแบบการเลี้ยงดูแบบทอดทิ้ง (ตัวแปรต้น)

SA หมายถึง ความพึงพอใจในชีวิต (ตัวแปรต้น)

จากตารางที่ 6 การพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างการเห็นคุณค่าในตนเอง (ตัวแปรตาม) กับตัวแปรต้นแต่ละตัวพบว่า ตัวแปรต้นที่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรตามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยตัวแปรต้นที่มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับตัวแปรตามมี 2 ตัวแปร คือ รูปแบบการเลี้ยงดูแบบเอาใจใส่ ($r=.678^{**}$, $p<.01$) และความพึงพอใจในชีวิต ($r=.750^{**}$, $p<.01$) ส่วนตัวแปรต้นที่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรตามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับตัวแปรตามมี 3 ตัวแปร คือ รูปแบบการเลี้ยงดูแบบควบคุม ($r=-.732^{**}$, $p<.01$) รูปแบบการเลี้ยงดูแบบรักตามใจ ($r=-.436^{**}$, $p<.01$) และรูปแบบการเลี้ยงดูแบบทอดทิ้ง ($r=-.719^{**}$, $p<.01$)

ตารางที่ 7

ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สัมพันธ์พหุคูณ (R) ค่าสัมประสิทธิ์ในการทำนาย (R square) ค่าสัมประสิทธิ์ในการทำนายปรับแก้ (Adjusted R square) และการทดสอบความมีนัยสำคัญของสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) วิเคราะห์ด้วยวิธีการคัดเลือกตัวแปรเข้าสู่สมการแบบขั้นตอน (Stepwise) ของกลุ่มตัวอย่าง

Step & VARIABLE	R	R square	Adjusted R square	R square change	F
Step 1 SA	.750	.563	.561	.563	383.837***
Step 2 SA, PS_B	.816	.666	.664	.103	92.134***

หมายเหตุ *** $p < .001$

SA หมายถึง ความพึงพอใจในชีวิต

PS_B หมายถึง รูปแบบการเลี้ยงดูแบบควบคุม

จากตาราง 7 พบว่าจากตัวแปรต้นทั้งหมด 5 ตัวแปร มีเพียง 2 ตัวแปร คือ ความพึงพอใจในชีวิต และรูปแบบการเลี้ยงดูแบบควบคุมที่สามารถร่วมกันพยากรณ์การเห็นคุณค่าในตนเอง ซึ่งเป็นตัวแปรตามได้ โดยตัวแปร "ความพึงพอใจในชีวิต" ถูกเลือกโดยโปรแกรมทางสถิติ SPSS เข้าในสมการเป็นอันดับแรก มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเป็น .750 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และสามารถพยากรณ์การเห็นคุณค่าในตนเอง ได้ร้อยละ 56.3

ในขั้นที่สอง ตัวแปรรูปแบบการเลี้ยงดูแบบควบคุม ถูกเลือกโดยโปรแกรมทางสถิติ SPSS เข้าในสมการเป็นลำดับต่อมา มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเป็น .816 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และสามารถพยากรณ์การเห็นคุณค่าในตนเอง ได้เพิ่มขึ้นร้อยละ 10.3

ดังนั้นในการพยากรณ์การเห็นคุณค่าในตนเอง (ตัวแปรตาม) ของวัยรุ่นตอนต้น มีตัวแปรที่ใช้ในการพยากรณ์ทั้งสิ้น 2 ตัวแปร (ตัวแปรต้น) คือ ความพึงพอใจในชีวิตและรูปแบบการเลี้ยงดูแบบเผด็จการ ตามลำดับ และจากการวิเคราะห์ความถดถอยพหุคูณ (MRA) ด้วยวิธีการคัดเลือกตัวแปรเข้าสู่สมการแบบขั้นตอน (Stepwise) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเป็น .716 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และสามารถพยากรณ์การเห็นคุณค่าในตนเอง ได้ร้อยละ 66.4 ตารางที่ 8

ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวทำนายในรูปคะแนนดิบ (b) และคะแนนมาตรฐาน (Beta) การทดสอบความมีนัยสำคัญทางสถิติของ Beta และการวินิจฉัยปัญหาภาวะร่วมเส้นตรงพหุ (Multicollinearity) ในกลุ่มตัวอย่าง (N=300)

VARIABLE	B	SE	Beta (β)	t	Tolerance	VIF
(Constant)	14.099	3.267	-	4.316	-	-
SA	.276	.026	.475	10.761***	.577	1.733
PS_B	-.173	.018	-.424	-9.599***	.577	1.733

หมายเหตุ *** $p < .001$

SA หมายถึง ความพึงพอใจในชีวิต

PS_B หมายถึง รูปแบบการเลี้ยงดูแบบควบคุม

จากการวิเคราะห์ด้วยสถิติวิเคราะห์ความถดถอยพหุคูณ (MRA) ด้วยวิธีการ Stepwise พบว่าความพึงพอใจในชีวิตสามารถพยากรณ์การเห็นคุณค่าในตนเองได้สูงสุด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยในรูปคะแนนดิบ และค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยในรูปคะแนนมาตรฐาน (b, β) เป็น .276 กับ .475 และรูปแบบการเลี้ยงดูแบบเผด็จการสามารถพยากรณ์การเห็นคุณค่าในตนเองได้รองลงมา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยในรูปคะแนนดิบ และค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยในรูปคะแนนมาตรฐาน (b, β) เป็น -.173 กับ -.424

สามารถเขียนเป็นสมการทำนายการเห็นคุณค่าในตนเอง (SE) ในวัยรุ่นตอนต้นได้ดังนี้

$$SE = 14.099 + (.276 SA^{***}) + (-.173 PS_B^{***})$$

หมายเหตุ *** $p < .001$ นอกจากนี้เมื่อพิจารณาค่า VIF (Variance Inflation Factor) และ Tolerance ในตารางที่ 8 ไม่พบปัญหาภาวะร่วมเส้นตรงพหุ (Multicollinearity) ของตัวแปรต้น เนื่องจากผลการวิเคราะห์ข้อมูลไม่พบว่าค่า VIF ของตัวแปรใดมีค่ามากกว่าเกิน 10.0 และ ไม่พบว่าค่า Tolerance ของตัวแปรใดมีค่าน้อยกว่า .20

บทที่ 4 อภิปรายผลการวิจัย

งานวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการอบรมเลี้ยงดู ความพึงพอใจในชีวิต กับการเห็นคุณค่าในตนเอง ในวัยรุ่นตอนต้น จากการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์ (Correlation) และความถดถอยแบบพหุคูณแบบขั้นตอน [Stepwise Multiple Regression Analysis] สามารถอธิบายผลการวิจัยในแต่ละสมมติฐานได้ ดังนี้

สมมติฐานที่ 1

รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแบบเอาใจใส่ มีสหสัมพันธ์ทางบวกกับการเห็นคุณค่าในตนเองของวัยรุ่นตอนต้น

จากผลการวิจัยพบว่ารูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแบบเอาใจใส่ มีสหสัมพันธ์ทางบวกกับการเห็นคุณค่าในตนเองของวัยรุ่นตอนต้น ที่ระดับ .01 ($r=.678$, $N=300$) ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งอธิบายผลได้ดังนี้

จากแนวคิดของ Baumrind (1971) กลุ่มเด็กที่ได้รับการเลี้ยงดูแบบเอาใจใส่จะรับรู้ว่ามีบิดามารดาสนับสนุนให้เด็กมีพัฒนาการตามวุฒิภาวะของเด็ก โดยที่บิดามารดาจะอนุญาตให้เด็กมีอิสระตามควรแก่วุฒิภาวะ แต่ในขณะเดียวกัน บิดามารดาจะกำหนดขอบเขตพฤติกรรมของเด็ก และกำหนดให้เด็กเชื่อฟังและปฏิบัติตามแนวทางที่บิดามารดากำหนดไว้อย่างมีเหตุผล ถึงแม้บิดามารดาจะมีการเรียกร้องสูง แต่ในขณะเดียวกันก็ให้ความรักความอบอุ่นและใส่ใจต่อเด็ก เปิดโอกาสให้เด็กเป็นตัวของตัวเอง รับฟังเหตุผลจากเด็กและสนับสนุนให้เด็กมีส่วนร่วมในการคิดและตัดสินใจในเรื่องต่างๆของครอบครัว ทำให้บุคคลที่ได้รับการเลี้ยงดูแบบเอาใจใส่มีพัฒนาการในการรับรู้ตนเองไปในทางที่ดี ทำให้มองตนเองว่าเป็นที่รักของครอบครัว ตนเองมีความสามารถที่จะกระทำการต่างๆได้สำเร็จ สอดคล้องกับ Symond (1939) ที่กล่าวว่า บิดามารดาที่เลี้ยงดูบุตรโดยการยอมรับบุตร ซึ่งเป็นลักษณะหนึ่งของการอบรมเลี้ยงดูแบบเอาใจใส่ ให้เหตุผลนั้นจะทำให้เด็กมีความคิดเกี่ยวกับตนเองสูง มีความรู้สึกมั่นคงทางอารมณ์ ซึ่งลักษณะเหล่านี้แสดงว่าเด็กนั้นมีการเห็นคุณค่าในตนเองสูง

ผลการวิจัยที่พบว่ารูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแบบเอาใจใส่ มีสหสัมพันธ์ทางบวกกับการเห็นคุณค่าในตนเองยังสอดคล้องกับ การศึกษาของ Litovsky and Dusek (1985) ที่พบว่า วัยรุ่นที่มีการเห็นคุณค่าในตนเองสูง จะได้รับรู้ว่าบิดามารดายอมรับ มีการควบคุมน้อย มีความยืดหยุ่น ไม่ใช้กฎบังคับและไม่วางระเบียบพฤติกรรมมากเกินไป

จากผลการวิเคราะห์ในงานวิจัยครั้งนี้สรุปได้ว่า รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูบุตรของบิดามารดา มีผลต่อการพัฒนาความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเอง บิดามารดาที่เลี้ยงดูแบบเอาใจใส่จะช่วย

พัฒนาให้เด็กมีความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองสูง เนื่องจากส่วนมากบิดามารดามีทัศนคติที่ดีต่อบุตรทำให้บุตรได้รับการดูแลอย่างเหมาะสมหรืออาจกล่าวได้ว่า วัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูวัยรุ่นที่ได้รับการเลี้ยงดูในลักษณะดูแลเอาใจใส่มากเพียงใด เด็กก็จะมี การเห็นคุณค่าในตนเองสูงตามด้วย

สมมติฐานที่ 2

รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม มีสหสัมพันธ์ทางลบกับการเห็นคุณค่าในตนเองของวัยรุ่นตอนต้น

จากผลการวิจัยพบว่ารูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม มีความสัมพันธ์ทางลบกับการเห็นคุณค่าในตนเองของวัยรุ่นตอนต้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01 ($r = -.732, N = 300$) ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งอธิบายได้ดังนี้

การอบรมเลี้ยงดูที่บิดามารดามีความควบคุม มีการเรียกร้องสูง แต่ไม่ตอบสนองต่อความต้องการของเด็กโดยสิ้นเชิง (Maccoby, 1980 อ้างถึงในพรรณทิพย์ ศิริวรรณชบุศย์ และ คณะ 2545) บิดามารดามีการจัดระบบ การควบคุมและวางกฎเกณฑ์ให้เด็กปฏิบัติตามอย่างเข้มงวดโดยมีการอธิบายถึงเหตุผลน้อยมากหรือไม่อธิบายเลย เด็กต้องยอมรับในคำพูดของบิดามารดาว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้องเหมาะสมเสมอ มีการ ใช้อำนาจควบคุมโดยวิธีการบังคับ และ ถ้าเด็กไม่ทำตามความต้องการ ความคาดหวังของบิดามารดาจะถูกลงโทษ บิดามารดามักห่างเหินและปฏิเสธเด็กส่งผลให้เด็กรับรู้ว่าจะไม่ได้รับความรัก ความอบอุ่น จากบิดามารดา แต่จะถูกบิดามารดาคอยควบคุมทั้งความประพฤติ ความคิด ทัศนคติ และความรู้สึกโดยตรง ทำให้เด็กมีความคิดเกี่ยวกับตนเองต่ำ เก็บกด ไม่กล้าแสดงออกและมองโลกในแง่ร้าย แสดงให้เห็นว่าเด็กมีการเห็นคุณค่าในตนเองต่ำ สอดคล้องกับ นิพนธ์ แจ่มเยี่ยม (2519) ได้กล่าวถึงการอบรมเลี้ยงดูบุตรโดยใช้อารมณ์มากกว่าเหตุผลจะทำให้เด็กเกิดความวิตกกังวล เพราะเกิดความรู้สึกขาดความมั่นคงปลอดภัย จึงทำให้บุคคลยอมกระทำตามคำสั่งของผู้อื่น เพื่อเป็นที่ยอมรับจากสังคม ซึ่งลักษณะเหล่านี้ สัมพันธ์โดยตรงกับการเห็นด้วยกับความคิดของผู้อื่น หรือการเห็นด้วยกับแนวทางของสังคม ซึ่งก่อให้เกิดความรู้สึกว่าตนมีค่าน้อย (Low Personal Worth) และมีการเห็นคุณค่าในตนเองต่ำ (Low Self-esteem) ทำให้บุคคลขาดความกระตือรือร้น ขาดความคิดสร้างสรรค์

ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ Salamah (1991) ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการเห็นคุณค่าในตนเองกับการอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดาในเด็กวัยรุ่นตอนปลายและวัยรุ่นผู้ใหญ่ตอนต้นในมหาวิทยาลัยประเทศอียิปต์ จำนวน 1,227 คน จากการศึกษาพบว่า ในเพศชาย บิดามารดาที่เลี้ยงดูบุตรแบบควบคุมดูแลจะมีการเห็นคุณค่าในตนเองต่ำ บิดามารดาที่เลี้ยงดูบุตรแบบควบคุมดูแลอย่างคงที่ จะมีการเห็นคุณค่าในตนเองต่ำทั้งเพศชายและเพศหญิง

จากผลการวิเคราะห์ในงานวิจัยครั้งนี้สรุปได้ว่า รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูบุตรของบิดามารดามีผลต่อการพัฒนาความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเอง บิดามารดาที่เลี้ยงดูแบบควบคุม วิทยาลัยจะขาดความอบอุ่นและความมั่นคงในตนเอง รวมทั้งขาดอิสระที่จะแสดงความคิดเห็น ทำให้ไม่กล้าแสดงออกถึงความคิด ความต้องการของตน รู้สึกว่าชีวิตต้องดำเนินไปตามกฎเกณฑ์ที่บิดามารดากำหนดไว้ ซึ่งความรู้สึกเหล่านี้ทำให้เด็กรู้สึกว่าตนเองด้อยค่าเป็นผลให้เด็กมีการเห็นคุณค่าในตนเองต่ำ หรืออาจกล่าวได้ว่า วิทยาลัยที่รับรู้ว่าตนเองได้รับการอบรมเลี้ยงดูวิทยาลัยที่ได้รับการเลี้ยงดูในลักษณะดูแลควบคุมมากเพียงใด จะพบว่าเด็กก็จะมี การเห็นคุณค่าในตนเองต่ำตามด้วย

สมมติฐานที่ 3

รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแบบรักตามใจ มีสหสัมพันธ์ทางลบกับการเห็นคุณค่าในตนเองของวิทยาลัยตอนต้น

จากผลการวิจัยพบว่ารูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแบบรักตามใจ มีความสัมพันธ์ทางลบกับการเห็นคุณค่าในตนเองของวิทยาลัยตอนต้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01 ($r = -.436$, $N = 300$) ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งอธิบายได้ดังนี้

รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูบุตรของบิดามารดามีผลต่อการพัฒนาความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเอง บิดามารดาที่เลี้ยงดูแบบรักตามใจ วิทยาลัยจะรับรู้ว่าบิดามารดายินยอมให้แสดงพฤติกรรมต่างๆ ได้ตามใจ โดยไม่ต้องทำตามระเบียบกฎเกณฑ์ แม้ว่าทำผิดก็ จะไม่ถูกลงโทษ บิดามารดาปล่อยตามใจโดยไม่มี การให้คำแนะนำที่เหมาะสมในการแก้ปัญหา ส่งผลให้เด็กเป็นคนเห็นแก่ตัว ขอบ่าฝืนกฎข้อบังคับต่างๆ ความมั่นคงทางอารมณ์ต่ำ เด็กจะมีการเห็นคุณค่าในตนเองต่ำ สอดคล้องกับการวิจัยของ Herz & Gullon (1999 อ้างถึงในพรพนทิพย์ ศิริวรรณชบุศย์ และ คณะ , 2545) ได้ศึกษาข้ามวัฒนธรรมเพื่อเปรียบเทียบการเห็นคุณค่าในตนเองและรูปแบบการอบรมเลี้ยงดู ในกลุ่มวิทยาลัยออสเตรเลียเชื้อสาย Anglo-Australian จำนวน 120 คนและวิทยาลัยออสเตรเลียเชื้อสายเวียดนามจำนวน 118 คน ที่มีอายุตั้งแต่ 11 – 18 ปี ผลการวิจัยพบว่า การอบรมเลี้ยงดูที่มีการยอมรับในระดับต่ำและการปกป้องคุ้มครองในระดับสูงมีความสัมพันธ์ทางลบกับการเห็นคุณค่าในตนเองในวิทยาลัยทั้งสองกลุ่ม

ผลการวิจัยที่พบว่ารูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแบบรักตามใจ มีสหสัมพันธ์ทางลบกับการเห็นคุณค่าในตนเองยังสอดคล้องกับ การศึกษาของ Young (1994) ศึกษาเรื่องรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูและพฤติกรรมที่เป็นปัญหาของเด็กในการศึกษาระยะยาว ซึ่งจากการวิเคราะห์เบื้องต้นแสดงให้เห็นว่า เด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักตามใจ จะมีการเห็นคุณค่าในตนเองต่ำ ในขณะที่มีพฤติกรรมที่เป็นปัญหาทั้งภายในและภายนอกเพิ่มขึ้น เพราะเด็กที่ได้รับการเลี้ยงดูแบบรักตามใจนั้น จะไม่มีโอกาสในการประสบความสำเร็จในกิจกรรมที่ทำด้วยตนเอง เนื่องจากได้รับการปกป้อง

คุ้มครองจากบิดามารดาตลอดเวลาส่งผลให้เด็กไม่เกิดความภาคภูมิใจในตนเอง เป็นผลให้เด็กมีการเห็นคุณค่าในตนเองต่ำ

จากผลการวิเคราะห์ในงานวิจัยครั้งนี้สรุปได้ว่า รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแบบรักตามใจเป็นตัวแปรที่มีสหสัมพันธ์ทางลบกับการเห็นคุณค่าในตนเองกล่าวคือ วัยรุ่นที่รับรู้ว่าคุณค่าได้รับการอบรมเลี้ยงดูวัยรุ่นที่ได้รับการเลี้ยงดูในลักษณะรักตามใจ จะพบว่าเด็กก็จะมีค่าเห็นคุณค่าในตนเองต่ำตามด้วย

สมมติฐานที่ 4

รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแบบทอดทิ้งมีสหสัมพันธ์ทางลบกับการเห็นคุณค่าในตนเองของวัยรุ่นตอนต้น

จากผลการวิจัยพบว่ารูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแบบทอดทิ้ง มีความสัมพันธ์ทางลบกับการเห็นคุณค่าในตนเองของวัยรุ่นตอนต้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01 ($r = -.719, N = 300$) ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งอธิบายได้ดังนี้

ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ Symond (1939) ได้กล่าวว่าบิดามารดาที่เลี้ยงดูโดยการไม่ยอมรับบุตรอันเป็นลักษณะหนึ่งของการอบรมเลี้ยงดูแบบทอดทิ้ง ใช้อารมณ์ จะทำให้เด็กมีความคิดเกี่ยวกับตนเองต่ำ และมองโลกในแง่ร้าย แสดงให้เห็นว่าเด็กมีการเห็นคุณค่าในตนเองต่ำ

จากแนวคิดของ Maccoby and Martin (1983) กล่าวว่าเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูที่บิดามารดาไม่ให้ความสนใจหรือตอบสนองต่อความต้องการของเด็ก ให้การดูแลเอาใจใส่ต่อเด็กน้อยมาก บิดามารดากลุ่มนี้จะเพิกเฉยต่อเด็กพ่อกับแม่ไม่เรียกร้องหรือวางมาตรฐานพฤติกรรมใดๆ ให้เด็กปฏิบัติ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะบิดามารดาปฏิเสธเด็กแต่แรก หรือหมกหมุ่นกับปัญหา และความกดดันในชีวิตประจำวันจนไม่มีเวลาดูแลเอาใจใส่เด็ก มีท่าทีเฉยเมยและไม่มีความสนใจในเด็กห่างเหินกับเด็ก บิดามารดาจะยึดตนเองเป็นศูนย์กลางโดยสนใจความสะดวกและความสุขสบายของตน ไม่สนใจไม่แก้ไขพฤติกรรมที่ไม่ดี ไม่ถูกต้องของเด็กเพราะรู้สึกว่าเป็นการยุ่งยากและเสียเวลา จะส่งผลให้เด็กเกิดความรู้สึกว่าเหว่ ขาดความรัก รับรู้ที่บิดามารดาไม่สนใจ ไม่เอาใจใส่และไม่ให้ความช่วยเหลือเมื่อจำเป็น เด็กจะรู้สึกว่าตนเองไร้ค่า เกิดปมด้อย มีความวิตกกังวล ไม่เชื่อมั่นในตนเอง ซึมเศร้า หรืออาจแสดงออกในรูปแบบความก้าวร้าว ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Young (1994) ที่พบว่า เด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักทอดทิ้ง จะมีการเห็นคุณค่าในตนเองต่ำ ในขณะที่มีพฤติกรรมที่เป็นปัญหาทั้งภายในและภายนอกเพิ่มขึ้น

ผลการวิจัยที่พบว่ารูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแบบทอดทิ้ง มีสหสัมพันธ์ทางลบกับการเห็นคุณค่าในตนเองยังสอดคล้องกับการวิจัยของ Cooper, et. Al (1983) ได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กกับลักษณะของครอบครัวที่แตกต่าง

กัน พบว่า การมีลักษณะของครอบครัวที่แตกต่างกันจะทำให้เด็กรับรู้ถึงความใกล้ชิดและให้การสนับสนุนในระดับที่แตกต่างกัน การเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กจะลดลงเมื่อการให้ทานสนับสนุนลดลง เด็กที่รับรู้ว่าเป็นตนเองแยกจากบุคคลในครอบครัว จะรับรู้ว่าการสนับสนุนและไม่มีความสุขและจะมีการเห็นคุณค่าในตนเองต่ำ

จากผลการวิเคราะห์ในงานวิจัยครั้งนี้สรุปได้ว่า รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแบบทอดทิ้งเป็นตัวแปรที่มีสหสัมพันธ์ทางลบกับการเห็นคุณค่าในตนเอง กล่าวคือ วัยรุ่นที่รับรู้ว่าเป็นตนเองได้รับการอบรมเลี้ยงดูวัยรุ่นที่ได้รับการเลี้ยงดูในลักษณะทอดทิ้ง จะพบว่าเด็กก็จะมีค่าการเห็นคุณค่าในตนเองต่ำตามด้วย

สมมติฐานที่ 5

ความพึงพอใจในชีวิต มีสหสัมพันธ์ทางบวกกับการเห็นคุณค่าในตนเองของวัยรุ่นตอนต้น

จากผลการวิจัยพบว่าความพึงพอใจในชีวิต มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการเห็นคุณค่าในตนเองของวัยรุ่นตอนต้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01 ($r=.750, N=300$) ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งอธิบายได้ดังนี้

จากแนวคิดของ Maslow (1943) ที่กล่าวว่า การรู้สึกว่าตนเองมีคุณค่า (self esteem) เราจะได้จากผู้อื่นและได้จากความรู้สึกที่มีต่อตนเอง บุคคลจะพึงพอใจเมื่อรู้สึกว่าตนเองมีค่า มีความเข้มแข็ง มีประโยชน์ และมีความมั่นใจในตนเอง สอดคล้องกับแนวคิดของ Neugarten et al. และคณะ (1961) ที่กล่าวไว้ว่า ความพึงพอใจในชีวิตเป็นเรื่องของจิตใจ เป็นความรู้สึกที่ดี บุคคลที่มีความพึงพอใจในชีวิตจะเป็นบุคคลที่ประสบความสำเร็จ ความพึงพอใจในชีวิตเป็นเครื่องหมายของการมีสุขภาพจิตที่ดี รวมทั้งการมีคุณภาพชีวิตที่ดี ซึ่งจะนำไปสู่ภาวะที่เป็นสุข (well-being) ของบุคคล การที่บุคคลมีความพึงพอใจในชีวิตจะทำให้เกิดทัศนคติทางบวกต่อตนเอง (positive self-concept) ซึ่งหมายถึง การมีความคิดเกี่ยวกับตนเองว่า ร่างกาย จิตใจ และสังคมของเขาดีพอๆ กัน มีแนวคิดเกี่ยวกับตนเองว่าเป็นคนฉลาด นุ่มนวล อ่อนหวาน รู้สึกภูมิใจในตนเอง เห็นคุณค่าในตนเอง รู้สึกว่าชีวิตตนเองมีความหมายทั้งต่อตนเอง ต่อบุคคลที่สำคัญในชีวิต และต่อผู้อื่น มีความรู้สึกว่าตนได้ทำสิ่งที่ดีที่สุด และพร้อมที่จะเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงในชีวิตได้ และยังคงสอดคล้องกับแนวคิดของ Coopersmith (1981) ที่กล่าวไว้ว่า การที่บุคคลรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเอง และรู้สึกเป็นสุขในชีวิต เป็นผลสืบเนื่องมาจากการประเมินถึงสิ่งที่ตนประสบและเป็นผลมาจากการปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น แล้วมีผลต่อการประเมินตนเองในเวลาต่อมา บุคคลที่มีการประเมินตนเองในทางที่ดี จะมีความพึงพอใจในชีวิต

จากผลการวิเคราะห์ในงานวิจัยครั้งนี้สรุปได้ว่า ความพึงพอใจในชีวิตเป็นตัวแปรที่มีสหสัมพันธ์ทางบวกกับการเห็นคุณค่าในตนเอง กล่าวคือ วัยรุ่นที่รับรู้ว่าเป็นตนเองมีความพึงพอใจในชีวิตสูง จะพบว่าเด็กก็จะมีค่าการเห็นคุณค่าในตนเองตามสูงมาด้วย

สมมติฐานที่ 6

รูปแบบการอบรมเลี้ยงดู และความพึงพอใจในชีวิต สามารถร่วมพยากรณ์ระดับการเห็นคุณค่าในตนเองของวัยรุ่นตอนต้น

จากผลการวิจัยพบว่า ในการพยากรณ์การเห็นคุณค่าในตนเองของวัยรุ่นตอนต้น มีตัวแปรที่ใช้ในการพยากรณ์ทั้งสิ้นเพียง 2 ตัวแปร คือ ความพึงพอใจในชีวิตและรูปแบบการเลี้ยงดูแบบควบคุม ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยความพึงพอใจในชีวิตและรูปแบบการเลี้ยงดูแบบควบคุมมีความสัมพันธ์กับการเห็นคุณค่าในตนเองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และสามารถพยากรณ์การเห็นคุณค่าในตนเอง ได้ร้อยละ 66.4 และสามารถเขียนเป็นสมการทำนายการเห็นคุณค่าในตนเองในวัยรุ่นตอนต้นได้ดังนี้

$$SE = 14.099 + (.276 SA^{***}) + (-.173 PS_B^{***})$$

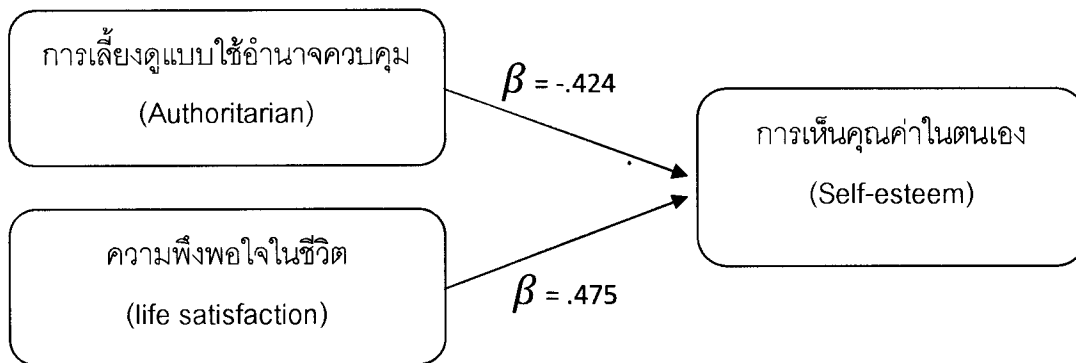
หมายเหตุ *** $p < .001$

SA หมายถึง ความพึงพอใจในชีวิต

PS_B หมายถึง รูปแบบการเลี้ยงดูแบบควบคุม

นอกจากนี้เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยในรูปคะแนนมาตรฐาน (Standardized Coefficient : Beta (β)) ซึ่งอธิบายถึงอิทธิพลของตัวแปรต้นที่ใช้ในการพยากรณ์ตัวแปรตามได้ โดยถ้าตัวแปรต้นตัวใดมีค่า Beta (β) มากจะแสดงว่าตัวแปรต้นนั้นมีความสัมพันธ์และมีอำนาจในการพยากรณ์ตัวแปรตามมากกว่าตัวแปรต้นที่มีค่า Beta (β) น้อย (โดยไม่คำนึงถึงเครื่องหมายบวกหรือเครื่องหมายลบ) ทั้งนี้การพิจารณาเครื่องหมายบวกหรือลบจะพิจารณาในลักษณะที่ว่าตัวแปรต้นตัวนั้นมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันหรือตรงข้ามกับตัวแปรตาม

ดังนั้นจากผลการวิจัยครั้งนี้ พบว่า ความพึงพอใจในชีวิตมีอำนาจในพยากรณ์การเห็นคุณค่าในตนเองได้สูงสุด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยในรูปคะแนนมาตรฐาน Beta (β) เป็น .475 และรูปแบบการเลี้ยงดูแบบควบคุมสามารถพยากรณ์การเห็นคุณค่าในตนเองได้รองลงมา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยในรูปคะแนนมาตรฐาน Beta (β) เป็น -.424 ซึ่งสามารถอธิบายได้ดังนี้

ภาพที่ 1 แสดงค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวทำนายในรูปคะแนนมาตรฐานของตัวแปรต้นแต่ละตัวต่อตัวแปรตาม

ความพึงพอใจในชีวิต

ความพึงพอใจในชีวิตเป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลมากที่สุดในการพยากรณ์การเห็นคุณค่าในตนเองของวัยรุ่นตอนต้น และมีขนาดอิทธิพลต่อการเห็นคุณค่าในตนเองในระดับ .475 เมื่อควบคุมตัวแปรอื่นๆ ให้คงที่ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ขนาดของตัวแปรความพึงพอใจในชีวิตมีทิศทางเดียวกันกับการเห็นคุณค่าในตนเอง

ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Neugarten et al. และคณะ (1961) ที่กล่าวว่า การที่บุคคลมีความพึงพอใจในชีวิตจะทำให้เกิดอัตมโนทัศน์ทางบวกต่อตนเอง (positive self-concept) ซึ่งหมายถึง การมีความคิดเกี่ยวกับตนเองว่า ร่างกาย จิตใจ และสังคมของเขาดีพอๆ กัน มีแนวคิดเกี่ยวกับตนเองว่าเป็นคนฉลาด นุ่มนวล อ่อนหวาน รู้สึกภูมิใจในตนเอง เห็นคุณค่าในตนเอง รู้สึกว่าชีวิตตนเองมีความหมายทั้งต่อตนเอง ต่อบุคคลที่สำคัญในชีวิต และต่อผู้อื่น มีความรู้สึกว่าได้ทำสิ่งที่ดีที่สุด และพร้อมที่จะเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงในชีวิตได้ ซึ่งสามารถเขียนเป็นแผนภาพได้ดังนี้

ความพึงพอใจในชีวิต ⇨ อัตมโนทัศน์ทางบวกต่อตนเอง ⇨ เห็นคุณค่าในตนเอง

จากผลการวิเคราะห์ในงานวิจัยครั้งนี้สรุปได้ว่า ความพึงพอใจในชีวิตสามารถพยากรณ์การเห็นคุณค่าในตนเองของวัยรุ่นตอนต้นได้ กล่าวคือ หากกลุ่มวัยรุ่นตอนต้นมีความพึงพอใจในชีวิตมากขึ้น กลุ่มวัยรุ่นตอนต้น ก็มีแนวโน้มที่จะมีการเห็นคุณค่าในตนเองเพิ่มมากขึ้นด้วย ในทางตรงกันข้าม หากกลุ่มวัยรุ่นตอนต้นมีความพึงพอใจในชีวิตน้อยลง กลุ่มวัยรุ่นตอนต้นก็มีแนวโน้มจะมีการเห็นคุณค่าในตนเองน้อยลงน้อยลง

รูปแบบการเลี้ยงดูแบบควบคุม

รูปแบบการเลี้ยงดูแบบควบคุมเป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลรองลงมาในการพยากรณ์การเห็นคุณค่าในตนเองของวัยรุ่นตอนต้น และมีขนาดอิทธิพลต่อการเห็นคุณค่าในตนเองในระดับ -.424

เมื่อควบคุมตัวแปรอื่นๆ ให้คงที่ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ขนาดของตัวแปรรูปแบบการเลี้ยงดูแบบควบคุม มีทิศทางตรงกันข้ามกับการเห็นคุณค่าในตนเอง

ซึ่งสอดคล้องกับ นิพนธ์ แจ่มเยี่ยม (2519) ได้กล่าวถึง การอบรมเลี้ยงดูบุตรโดยใช้อารมณ์ มากกว่าเหตุผลจะทำให้เด็กเกิดความวิตกกังวล เพราะเกิดความรู้สึกขาดความมั่นคงปลอดภัย จึงทำให้บุคคลยอมกระทำตามคำสั่งของผู้อื่น เพื่อเป็นที่ยอมรับจากสังคม ซึ่งลักษณะเหล่านี้ สัมพันธ์โดยตรงกับการเห็นด้วยกับความคิดของผู้อื่น หรือการเห็นด้วยกับแนวทางของสังคม ซึ่งก่อให้เกิดความรู้สึกว่าตนมีค่าน้อย (Low Personal Worth) และมีการเห็นคุณค่าในตนเองต่ำ (Low Self-esteem) ทำให้บุคคลขาดความกระตือรือร้น ขาดความคิดสร้างสรรค์

ผลการวิจัยครั้งนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Salamah (1991) ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการเห็นคุณค่าในตนเองกับการอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดาในเด็กวัยรุ่นตอนปลายและวัยรุ่นใหญ่ตอนต้นในมหาวิทยาลัยประเทศอียิปต์ จำนวน 1,227 คน จากการศึกษาพบว่า ในเพศชาย บิดามารดาที่เลี้ยงดูบุตรแบบควบคุมดูแลจะมีการเห็นคุณค่าในตนเองต่ำ บิดามารดาที่เลี้ยงดูบุตรแบบควบคุมดูแลอย่างคงที่จะมีการเห็นคุณค่าในตนเองต่ำทั้งเพศชายและเพศหญิง

จากผลการวิเคราะห์ในงานวิจัยครั้งนี้สรุปได้ว่า รูปแบบการเลี้ยงดูแบบควบคุมสามารถพยากรณ์การเห็นคุณค่าในตนเองของวัยรุ่นตอนต้นได้ กล่าวคือ หากกลุ่มวัยรุ่นตอนต้นได้รับการเลี้ยงดูในรูปแบบควบคุมมาก กลุ่มวัยรุ่นตอนต้น ก็มีแนวโน้มที่จะมีการเห็นคุณค่าในตนเองต่ำ

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการเลี้ยงดู, ความพึงพอใจในชีวิต และการเห็นคุณค่าในตนเองของวัยรุ่นตอนต้น และศึกษาความสามารถของรูปแบบการเลี้ยงดูและความพึงพอใจในชีวิต ที่สามารถร่วมกันพยากรณ์การเห็นคุณค่าในตนเองของวัยรุ่น

วิธีดำเนินงานวิจัย

กลุ่มตัวอย่างประชากร

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ นักเรียนโรงเรียนราชันนันทาคารย์ สามเสนวิทยาลัย 2 อายุระหว่าง 11-16 ปีที่กำลังศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 -3 รวมเป็นจำนวนทั้งสิ้น 300 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป คือ เพศ อายุ ระดับการศึกษา

มาตราวัด 3 ฉบับ แบ่งออกเป็น 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 แบบประเมินการเห็นคุณค่าในตนเอง

ตอนที่ 2 แบบสำรวจการอบรมเลี้ยงดู

ตอนที่ 3 แบบวัดความพึงพอใจในชีวิต

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยจึงนำไปแจกเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนโรงเรียนราชันนันทาคารย์ สามเสนวิทยาลัย 2 อายุระหว่าง 11-16 ปีที่กำลังศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 -3 รวมเป็นจำนวนทั้งสิ้น 300 คน ซึ่งกลุ่มตัวอย่าง 1 คนจะได้รับแบบสอบถามคนละ 1 ชุด

ประกอบด้วย

แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป คือ เพศ อายุ ระดับการศึกษา

มาตราวัด 3 ฉบับ แบ่งออกเป็น 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 แบบประเมินการเห็นคุณค่าในตนเอง

ตอนที่ 2 แบบสำรวจการอบรมเลี้ยงดู

ตอนที่ 3 แบบวัดความพึงพอใจในชีวิต

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ค่าสถิติพื้นฐานของข้อมูล เช่น ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเป็นต้น
2. การวิเคราะห์ค่า correlation เพื่อหาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการอบรมเลี้ยงดู ความพึงพอใจในชีวิต กับ การเห็นคุณค่าในตัวเอง
3. การวิเคราะห์ความถดถอยแบบพหุคูณ [Multiple Regression Analysis] เพื่อหาความสามารถของรูปแบบการอบรมเลี้ยงดู และความพึงพอใจในชีวิต ในการร่วมกันพยากรณ์ การเห็นคุณค่าในตนเอง

ผลการวิจัย

1. รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแบบดูแลเอาใจใส่ (Authoritative) และความพึงพอใจในชีวิต มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการเห็นคุณค่าในตนเองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
2. รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้อำนาจควบคุม (Authoritarian) การอบรมเลี้ยงดูแบบรักตามใจ (Permissive) และการอบรมเลี้ยงดูแบบทอดทิ้ง (Uninvolvement) มีความสัมพันธ์ทางลบกับการเห็นคุณค่าในตนเองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
3. รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้อำนาจควบคุม และความพึงพอใจในชีวิต สามารถร่วมกันพยากรณ์ระดับการเห็นคุณค่าในตนเองของวัยรุ่นตอนต้นได้

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาตัวแปรหรือปัจจัยอื่นๆที่มีความสามารถในการพยากรณ์การเห็นคุณค่าในตนเองเพิ่มเติม เช่น การสนับสนุนทางสังคม เป็นต้น
2. ควรมีการเก็บกลุ่มตัวอย่างเพิ่มเติม และมีความหลากหลายของกลุ่มตัวอย่างมากยิ่งขึ้น เช่น กลุ่มตัวอย่างอย่างน้อย 1 โรงเรียนในแต่ละเขตของกรุงเทพมหานคร
3. เนื่องจากแบบสอบถามมีข้อคำถามเป็นจำนวนมาก ควรหาสิ่งของตอบแทนการตอบแบบสอบถามเพื่อเป็นสิ่งล่อใจกลุ่มตัวอย่าง เพื่อเพิ่มความตั้งใจในการตอบแบบสอบถาม เช่น ขนมขบเคี้ยว เครื่องเขียน เป็นต้น

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- จรัรัตน์ ชุมอ้อม. (2537). *การศึกษาความพึงพอใจในชีวิตของวัยผู้ใหญ่ตอนต้นที่ทำงานแล้วในกรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาพัฒนาการ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นิพนธ์ แจ้งเอี่ยม. *บุคลิกภาพการแสดงตัว ความเชื่อมั่นในตนเองและความภาคภูมิใจในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในกรุงเทพมหานคร และจังหวัดอุดรธานี*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2518.
- นภเนตร ธรรมบวร. (2541). *บทบาทของครอบครัวกับการศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- ประไพ การระเกตุ. (2546). *ปัจจัยคัดสรรที่สัมพันธ์กับปัญหาการติดยาเสพติดของวัยรุ่นชายตอนต้นในกรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาพัฒนาการ คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประไพพรรณ ภูมิอุฬาสาร. (2530). *จิตวิทยาวัยรุ่น*. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พรรณทิพย์ ศิริวรรณบุษย์ และ คณะ. (2545). *รายงานการวิจัยเรื่องการศึกษารูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมของคนไทยกับกระบวนการทางสังคมประภคิของครอบครัวในปัจจุบันที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศ*. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พรรณทิพย์ ศิริวรรณบุษย์. (2549). *ทฤษฎีจิตวิทยาพัฒนาการ (พิมพ์ครั้งที่ 3)*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2548). *พจนานุกรมศัพท์จิตวิทยา อักษร A-L*. กรุงเทพมหานคร: ผู้แต่ง.
- เยาวลักษณ์ มั่นประชา. (2542). *ผลของกลุ่มจิตสัมพันธ์ต่อความพึงพอใจในชีวิตของนักเรียนปกติและนักเรียนที่มีความพิการ*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาการปรึกษา คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รัชนิย์ แก้วคำศรี. (2545). *ความสัมพันธ์ของรูปแบบความผูกพัน การเห็นคุณค่าในตนเอง และกลวิธีการเผชิญปัญหาของนักศึกษา*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาการปรึกษา คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วัชรภรณ์ เฟ่งจิตต์. (2543). *ความสัมพันธ์ระหว่างค่านิยมทางวัตถุกับความพึงพอใจในชีวิต: การศึกษาเปรียบเทียบระหว่างผู้ปฏิบัติศาสนกิจตามแนวสันตือโคก ผู้เป็นสมาชิกสโมสรโรตารีและพนักงานทั่วไปในองค์กรขนาดใหญ่ในกรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาสังคม คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- สุภาพวรรณ ไครตจรัส. (2525). *สุขภาพจิต: จิตวิทยาในการดำรงชีวิต เล่ม 1*. กรุงเทพมหานคร: ภาควิชาจิตวิทยา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุภาพวรรณ ไครตจรัส. (2547). *การปรับตัวในสภาวะการณ์ที่สำคัญของชีวิต*. เอกสารประกอบการเรียนวิชาสุขภาพจิต. กรุงเทพมหานคร: คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุภาพวรรณ ไครตจรัส. (2550). *การปรับตัวตามงานพัฒนาการ: วัยทารกถึงวัยสูงอายุ*. เอกสารประกอบการเรียนวิชาสุขภาพจิต. กรุงเทพมหานคร: คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ภาษาอังกฤษ

- Baumrind, D. (1971). *Current Patterns of Parental Authority*. Developmental Psychology Monographs 4: 1-103.
- Baumrind, D. (1980). *New Directions in Socialization Research*. American Psychologist 35: 639-652.
- Boldero, J., & Fallon, B. (1995). *Adolescent help-seeking: What do they get help for and from whom?* Journal of Adolescence, 18, 193-209.
- Brody, Michelle Donna. *The Relationship Between Children's Self-Esteem and Their Perception of their Parents' Parenting Style*. Dissertation Abstracts International (June 1994) : 80
- Campbell, A. (1976). *Subjective measures of well-being*. American Psychologist, 31, 117-124.
- Clark, S. C. (2000). *Work/family border theory: A new theory of work/family balance*. Human Relations, 53, 747-770
- Coopersmith, S. *The Antecedents of self-esteem*. 2nd ed. California Consulting Psychologists Press, Inc., 1981
- Diener, F. D., Emmons, R. A., Larsen, R. J., & Grin, S. (1985). *The satisfaction with life scale*. Journal of Personality Assessment, 49(1), 71-75.
- Maccoby, E.E., and Martin, J. (1983). Socialization in the context of family: Parent-Child Interaction. In P.H. Mussen (ed.), *Handbook of child Psychology*, Vol.4 Socialization, Personality, and Social Development, P.1-101. New York: Wiley.
- Neugarten, B. L., Havighurst, R. J. & Tobin, S. S. (1961). *The measurement of life satisfaction*. Journal of Gerontology, 16, 134-143

- Pavot, W., & Diener, E. (1993). *Review of the satisfaction with life scale*. *Psychological Assessment*, 5, 164-172.
- Salamah, Mamdouha M. *Self-Esteem and parental controls in late adolescence and young adulthood*. *Derasat-Nafseyah* 1(4)(October 1991) : 679-702
- Santrock, J.W. (2005) *Adolescence* (10th ed.). New York: McGraw-hill.
- Symonds, P.M. *The Psychology of Parent-Child Relationship*. New York : Appleton Century. 1989.
- Young, Margaret H. *Parenting Style and Child Behavior Problems : A Longitudinal Analysis (Behavior Problems)*. *Dissertation Abstracts International* (February 1994) : 169

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

คุณภาพเครื่องมือ

ตารางที่ 9 แสดงผลการวิเคราะห์มาตรวัดการเห็นคุณค่าในตนเอง โดยการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างข้อกระทงแต่ละข้อกับคะแนนรวมของข้ออื่นๆในมาตรวัด (Corrected item-total correlation : CITC) ($n=60, p<.01, \text{Critical } r = .211$)

ข้อกระทงคำถาม	ค่า CITC	
	ครั้งที่ 1	ครั้งที่ 2
1. โดยทั่วไปไม่ค่อยมีอะไรจะรบกวนใจฉัน	0.203	0.212
2. ฉันรู้สึกลำบากใจมาก ที่ต้องออกไปพูดหน้าชั้น	0.272	0.263
3. ถ้าเป็นไปได้ฉันอยากเปลี่ยนหลายสิ่งหลายอย่างเกี่ยวกับตัวเอง	0.288	0.273
4. ฉันสามารถตัดสินใจได้โดยไม่รู้สึกรังเกียจเกินไป	0.344	0.355
5. ใครอยู่กับฉันแล้วจะสนุก	0.563	0.560
6. เมื่ออยู่ที่บ้านฉันหงุดหงิดง่ายมาก	0.387	0.388
7. ฉันต้องใช้เวลารอนานที่จะทำให้ตัวให้คุ้นเคยกับสิ่งใหม่ๆ	0.389	0.395
8. ฉันเป็นที่นิยมชมชอบของกลุ่มเพื่อนวัยเดียวกัน	0.541	0.554
9. พ่อแม่คำนึงถึงความรู้สึกของฉันเสมอ	0.354	0.332
10. ฉันยอมแพ้อย่างง่ายดาย	0.252	0.249
11. พ่อแม่คาดหวังในตัวฉันมากเกินไป	0.197	-
12. เป็นเรื่องลำบากใจที่เกิดเป็นฉัน	0.610	0.615
13. ชีวิตฉันช่างยุ่งเหยิงไปหมด	0.571	0.562
14. เพื่อนๆ มักคล้ายตามความคิดของฉัน	0.387	0.408
15. ฉันรู้สึกว่าตัวเองต่ำต้อย	0.622	0.638
16. หลายครั้งที่ฉันอยากหนีออกนอกบ้าน	0.375	0.377
17. เมื่ออยู่ที่โรงเรียน ฉันหงุดหงิดบ่อยๆ	0.210	0.231
18. ฉันหน้าตาไม่ค่อยดีเมื่อเทียบกับคนส่วนมาก	0.226	0.222
19. ถ้ามีบางอย่างจะต้องพูด ฉันจะพูดออกมาเลย	0.285	0.298
20. พ่อแม่เข้าใจในตัวฉัน	0.517	0.523
21. คนส่วนมากได้รับความนิยมมากกว่าฉัน	0.410	0.408
22. ฉันรู้สึกอยู่เสมอว่าพ่อแม่ผลักดันฉัน	-0.171	-
23. ที่โรงเรียนฉันรู้สึกท้อแท้บ่อยๆ	0.412	0.404
24. บ่อยครั้งที่ฉันอยากจะเป็นคนอื่น	0.276	0.278
25. ฉันไม่สามารถเป็นที่พึ่งของใครได้	0.624	0.630
26. ฉันไม่เคยกังวลเกี่ยวกับสิ่งใดเลย		Lie Scale
27. ฉันค่อนข้างมั่นใจในตนเอง	0.524	0.513
28. ฉันเป็นที่รักใคร่ของผู้อื่นได้ง่าย	0.553	0.563
29. ฉันกับพ่อแม่สนุกสนานร่วมกันอย่างมาก	0.518	0.544

ตารางที่ 9 (ต่อ) แสดงผลการวิเคราะห์หามาตรวัดการเห็นคุณค่าในตนเอง โดยการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างข้อกระทงแต่ละข้อกับคะแนนรวมของข้ออื่นๆในมาตรวัด (Corrected item-total correlation : CITC) ($n=60, p<.01, \text{Critical } r = .211$)

ข้อกระทงคำถาม	ค่า CITC	
	ครั้งที่ 1	ครั้งที่ 2
30. ฉันใช้เวลาฝึนกลางวันมากเกินไป	0.235	0.221
31. ถ้าเป็นไปได้ฉันอยากเป็นเด็กกว่านี้	0.170	-
32. ฉันทำสิ่งที่ถูกต้องเสมอ	Lie	Scale
33. ฉันภูมิใจกับการเรียนของฉัน	0.527	0.535
34. ต้องมีคนคอยบอกฉันว่า ฉันต้องทำอะไรบ้าง	0.348	0.352
35. ฉันมักเสียใจกับสิ่งที่ทำไปแล้ว	0.234	0.206
36. ฉันไม่เคยมีความสุขเลย	Lie	Scale
37. ฉันจะทำอะไรอย่างเต็มความสามารถ	0.409	0.433
38. ฉันสามารถดูแลตัวเองได้	0.322	0.359
39. ฉันเป็นคนค่อนข้างจะมีความสุข	0.418	0.435
40. ฉันชอบพบปะพูดคุยกับคนที่เด็กกว่าฉัน	-0.085	-
41. ฉันชอบทุกคนที่ฉันรู้จัก	Lie	Scale
42. ฉันชอบแสดงความคิดเห็นในชั้นเรียน	0.230	0.241
43. ฉันเข้าใจตนเอง	0.336	0.346
44. ที่บ้านไม่มีใครใส่ใจกับฉันมากนัก	0.507	0.485
45. ฉันไม่เคยถูกดูเลย	Lie	Scale
46. ที่โรงเรียนฉันทำอะไรได้ไม่ดีเท่าที่อยากทำ	0.529	0.502
47. ฉันตัดสินใจได้เองและมั่นใจกับสิ่งนั้น	0.456	0.462
48. โดยแท้จริงฉันไม่อยากเป็นชาย / หญิงอย่างที่เป็นอย่างนี้	0.170	-
49. ฉันไม่ชอบรวมกลุ่มกับผู้อื่น	0.351	0.365
50. ฉันไม่เคยประหม่าเลย	Lie	Scale
51. บ่อยครั้งฉันรู้สึกวุ่นวายน่าอาย	0.499	0.513
52. เพื่อนๆ วิพากษ์วิจารณ์ฉันบ่อยๆ	0.239	0.225
53. ฉันพูดความจริงเสมอ	Lie	Scale
54. อาจารย์ทำให้ฉันรู้สึกว่าฉันไม่ดีพอ	0.490	0.493
55. ฉันไม่ค่อยใส่ใจว่าจะอะไรจะเกิดขึ้นกับฉัน	0.272	0.277
56. ฉันเป็นคนล้มเหลว	0.583	0.580
57. ฉันจะรู้สึกหงุดหงิดง่ายเมื่อถูกตำหนิ	0.258	0.256
58. ฉันรู้อยู่เสมอว่าควรพูดอะไรกับผู้อื่น	Lie	Scale
ค่า Cronbach' Alpha	0.893	0.904

ตารางที่ 10 แสดงผลการวิเคราะห์ห้มาตรวัดรูปแบบการอบรมเลี้ยงดู โดยการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างข้อกระทงแต่ละข้อกับคะแนนรวมของข้ออื่น ๆ ในมาตรวัด (Corrected item-total correlation : CITC) ($n=60$, $p<.01$, Critical $r = .211$)

มิติที่ 1 : รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแบบเอาใจใส่	ค่า CITC	
	ครั้งที่ 1	ครั้งที่ 2
3. พ่อแม่ยินดีรับฟังและให้คำปรึกษาแก่ฉันในทุกเรื่อง	0.632	0.608
5. พ่อแม่สนับสนุนให้ฉันคิดและทำสิ่งต่างๆด้วยตนเอง	0.340	0.369
8. พ่อแม่ให้ฉันทำในสิ่งที่ไม่เกินความสามารถของฉัน	0.328	0.347
11. พ่อแม่แสดงความรักต่อฉันทั้งคำพูดและการกระทำ	0.289	0.281
13. พ่อแม่รับฟังความคิดเห็นและการตัดสินใจของฉัน	0.438	0.420
16. พ่อแม่คาดหวังให้ฉันมีความรับผิดชอบและช่วยเหลือตัวเองได้ในกิจวัตรประจำวัน	0.284	0.246
19. พ่อแม่สนับสนุนให้กำลังใจในเรื่องเรียนของฉันสม่ำเสมอ.	0.648	0.668
21. พ่อแม่ให้ฉันมีอิสระในเรื่องการแต่งกาย	0.121	-
24. พ่อแม่เชื่อว่าฉันดูแลตัวเองได้เมื่อพ่อแม่ไม่อยู่	0.269	0.255
25. พ่อแม่แสดงให้รู้ว่าท่านภูมิใจในตัวฉัน	0.391	0.378
26. พ่อแม่ดูแลเอาใจใส่ฉันอย่างใกล้ชิดเมื่อฉันป่วย	0.410	0.411
30. พ่อแม่เห็นว่าฉันและพ่อแม่มีสิทธิ์ในการแสดงความคิดเห็นเท่าเทียมกัน	0.604	0.626
33. พ่อแม่วางกฎเกณฑ์เกี่ยวกับการปฏิบัติตนของฉันที่บ้านอย่างชัดเจน	0.276	0.337
36. พ่อแม่เอาของเล่นของฉันไปให้คนอื่นโดยไม่ถามฉันก่อน	0.119	-
39. พ่อแม่วางกฎเกณฑ์เกี่ยวกับการเรียนของฉันที่บ้านอย่างชัดเจน	0.459	0.493
42. ฉันสามารถพูดกับพ่อแม่ได้อย่างตรงไปตรงมาว่าฉันจะทำตามที่ท่านคาดหวังได้แค่ไหน	0.425	0.460
49. เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้น ฉันสามารถปรึกษาพ่อหรือแม่ได้เสมอ	0.592	0.548
51. พ่อแม่มีกรือคั้นของส่วนตัวของฉัน	0.128	-
55. เมื่อมีความเห็นไม่ตรงกัน พ่อแม่กับฉันจะพูดคุยทำความเข้าใจกัน	0.588	0.602
56. พ่อแม่ช่วยให้ฉันสามารถปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ที่ท่านวางไว้	0.367	0.378
61. พ่อแม่จะแสดงความยินดีเมื่อฉันทำอะไรเสร็จ	0.568	0.528
64. พ่อแม่ส่งเสริมให้ฉันแต่งกายตามกฎระเบียบของโรงเรียน	0.443	0.439
69. เมื่อฉันทำอะไรผิดพลาด พ่อแม่จะว่ากล่าวตักเตือนและให้กำลังใจมากกว่าตำหนิ	0.594	0.572
72. พ่อแม่จะสอบถามเหตุผลหากฉันกลับบ้านผิดเวลา	0.359	0.392
77. เมื่อสอบได้คะแนนไม่ดี ฉันจะไม่ถูกตำหนิ แต่พ่อแม่จะช่วยหาวิธีแก้ไข	0.185	-
ค่า Cronbach' Alpha	0.839	0.861

ตารางที่ 10 (ต่อ) แสดงผลการวิเคราะห์ห้มาตรวัดรูปแบบการอบรมเลี้ยงดู โดย
การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างข้อกระทงแต่ละข้อกับคะแนนรวม
ของข้ออื่นๆ ในมาตรวัด (CITC) ($n=60$, $p<.01$, Critical $r = .211$)

มิติที่ 2 : รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม	ค่า CITC
1. พ่อแม่ตั้งกฎระเบียบที่เคร่งครัดมากเพื่อให้ฉันปฏิบัติตาม	0.521
6. พ่อแม่ให้ฉันทำตามวิธีของท่าน เพราะเห็นว่าเป็นวิธีที่ถูกต้อง เหมาะสมกว่า	0.254
9. ฉันต้องปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ที่พ่อแม่ได้วางไว้โดยไม่สามารถซักถามหรือคัดค้านได้	0.639
14. เมื่อฉันแสดงความคิดเห็นไม่ตรงกับพ่อแม่ พ่อแม่จะโกรธ	0.303
17. พ่อแม่ตั้งกฎเกณฑ์ที่เปลี่ยนแปลงไม่ได้ไม่ว่ากรณีใดๆ	0.614
22. พ่อแม่จะเป็นคนกำหนดให้ฉันทำสิ่งต่างๆตามความต้องการของท่านเสมอ	0.515
27. ถ้าฉันฝ่าฝืนกฎเกณฑ์ที่พ่อแม่ได้วางไว้ ฉันจะถูกลงโทษอย่างรุนแรง	0.451
31. ฉันไม่ได้รับคำชมเมื่อทำอะไรถูกต้องแต่จะได้รับการลงโทษหรือตำหนิอย่างรุนแรงเมื่อทำอะไรผิด	0.412
34. พ่อแม่ชอบให้ฉันทำตามที่ท่านต้องการโดยไม่มีข้อแม้ใดๆ	0.682
37. ฉันจะถูกลงโทษถ้าขัดคำสั่งของพ่อแม่ในเรื่องต่างๆ	0.468
44. พ่อแม่เห็นว่าความคิดของฉันเป็นเรื่องเหลวไหล	0.756
47. พ่อแม่จะโกรธฉันมากหากฉันไม่ทำตามที่ท่านบอก	0.580
52. พ่อแม่มักใช้การขู่และการลงโทษกับฉัน	0.671
54. ถ้าพ่อแม่รู้ว่าฉันไม่ทำตามกฎเกณฑ์ของโรงเรียนพ่อแม่จะลงโทษอย่างรุนแรง	0.515
59. พ่อแม่เข้มงวดกับฉันมากจนรู้สึกว่าคุณแม่ไม่รัก	0.645
67. พ่อแม่จะให้สิ่งๆที่ต้องการโดยไม่คำนึงถึงความต้องการของฉัน	0.535
75. พ่อแม่ต้องการให้ฉันประสบความสำเร็จแต่ไม่เคยให้กำลังใจ	0.534
80. แม้ฉันจะทำความที่พ่อแม่ต้องการ ท่านก็ไม่แสดงความชื่นชมหรือภูมิใจในตัวฉัน	0.638
82. พ่อแม่ต้องการให้ฉันปฏิบัติตามกฎเกณฑ์โดยไม่มีข้อโต้แย้งใดๆ	0.427
84. เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นฉันจะถูกตำหนิทันทีโดยพ่อแม่ไม่ยอมฟังคำชี้แจงของฉัน	0.409
86. พ่อแม่ไม่ให้อิสระแก่ฉันในการเลือกคบเพื่อน	0.560
89. เมื่อพ่อแม่สั่งให้ฉันทำอะไร ฉันต้องทำตามเสมอ	0.385
91. เมื่อฉันแสดงความคิดเห็น พ่อแม่มักจะตัดบทและไม่รับฟัง	0.594
93. ฉันจะแสดงความคิดเห็นได้ต่อเมื่อพ่อแม่อนุญาต	0.285
96. พ่อแม่เข้มงวดกับฉันในการปฏิบัติตนที่บ้าน	0.560
98. พ่อแม่ตั้งกฎเกณฑ์ให้ฉันปฏิบัติตามโดยไม่อธิบายเหตุผล	0.700
ค่า Cronbach' Alpha	0.917

ตารางที่ 10 (ต่อ) แสดงผลการวิเคราะห์มาตรวัดรูปแบบการอบรมเลี้ยงดู โดยการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างข้อกระทงแต่ละข้อกับคะแนนรวมของข้ออื่น ๆ ในมาตรวัด (Corrected item-total correlation : CITC) ($n=60$, $p<.01$, Critical $r = .211$)

มิติที่ 3 : รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแบบรักตามใจ	ค่า CITC	
	ครั้งที่ 1	ครั้งที่ 2
1. พ่อแม่จะให้เวลาฉันเฉพาะเมื่อท่านเห็นว่าจำเป็นจริงๆ	0.166	-
2. ฉันสามารถฝ่าฝืนคำสั่งของพ่อแม่ได้โดยไม่ถูกลงโทษ	0.301	0.281
7. ฉันรู้ว่าแม่ฉันทำผิด พ่อแม่จะพยายามหลีกเลี่ยงการลงโทษฉัน	0.477	0.458
10. ฉันสามารถแสดงกิริยาก้าวร้าวต่อพ่อแม่โดยพ่อแม่ไม่ถือโทษ	0.343	0.362
12. พ่อแม่รักฉันแต่เรามีเวลาทำกิจกรรมร่วมกันน้อยมาก	0.153	-
15. แม่ฉันไม่ทำตามกฎระเบียบของโรงเรียนพ่อแม่ก็มักไม่ตำหนิ	0.555	0.534
18. ฉันสามารถพูดแทรกขณะที่ผู้ใหญ่กำลังคุยกันโดยที่พ่อแม่ไม่ตำหนิ	0.444	0.455
20. พ่อแม่สนใจใต้อาถมทุกซอกซอกเฉพาะเวลาที่ฉันมีปัญหาหนัก	0.317	0.292
23. ถ้าจำเป็นต้องลงโทษ พ่อแม่จะลงโทษฉันสถานเบา	0.404	0.390
29. ฉันเรียกร้องทุกอย่างที่ต้องการจากพ่อแม่ได้เสมอ	0.495	0.514
35. พ่อแม่จะเชื่อและทำตามที่ฉันบอก	0.329	0.333
50. หากฉันไม่ได้สิ่งที่ต้องการแล้วฉันแสดงความไม่พอใจ พ่อแม่ก็จะให้สิ่งนั้น	0.655	0.653
57. ฉันจะทำตามกฎเกณฑ์ที่พ่อแม่ตั้งไว้หรือไม่ก็ได้	0.556	0.591
62. พ่อแม่ให้ฉันตัดสินใจได้เองเรื่องการไปโรงเรียนถ้าฉันไม่อยากไปก็ไม่จำเป็นต้องไป	0.707	0.713
65. พ่อแม่ปล่อยให้ฉันเที่ยวกับเพื่อนๆ ได้ทุกครั้งที่ขอโดยไม่หักห้าม	0.671	0.664
70. ฉันมีอิสระในการเลือกซื้อของเล่นและสิ่งของต่างๆ ได้ตามใจชอบ	0.509	0.527
73. ฉันกลับบ้านเวลาใด พ่อแม่ก็ตามใจ	0.646	0.643
78. ฉันสามารถเลือกการไปเที่ยวกับเพื่อนแทนการดูหนังสือในช่วงสอบได้โดยพ่อแม่ไม่ตำหนิ	0.653	0.655
83. พ่อแม่วางกฎเกณฑ์น้อยมากสำหรับฉัน	0.442	0.464
87. พ่อแม่เข้าข้างฉันเสมอไม่ว่าอะไรจะเกิดขึ้น	0.488	0.507
90. พ่อแม่ปล่อยให้ฉันทำอะไรก็ได้ตามสบายตามที่ฉันอยู่บ้าน	0.427	0.413
94. เมื่อฉันทำผิดฉันไม่เคยโดนตำหนิไม่ว่ากรณีใดๆ	0.633	0.648
97. พ่อแม่ทำในสิ่งที่ฉันต้องการให้ทำทันทีไม่ว่าท่านจะว่างหรือไม่	0.578	0.585
ค่า Cronbach' Alpha	0.889	0.895

ตารางที่ 10 (ต่อ) แสดงผลการวิเคราะห์มาตรวัดรูปแบบการอบรมเลี้ยงดู โดยการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างข้อกระทงแต่ละข้อกับคะแนนรวมของข้ออื่น ๆ ในมาตรวัด (Corrected item-total correlation : CITC) ($n=60$, $p<.01$, Critical $r = .211$)

มิติที่ 4 : รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแบบทอดทิ้ง	ค่า CITC
28. พ่อแม่ไม่เคยบอกให้รู้ว่าต้องการให้ฉันประพฤติปฏิบัติตนอย่างไร	0.702
32. พ่อแม่ปล่อยให้ฉันตัดสินใจเองโดยไม่ให้คำแนะนำหรือช่วยเหลือ	0.566
38. ฉันชวนขวยช่วยเหลือตนเองในการเรียนโดยพ่อแม่ไม่ได้ช่วยอะไร	0.281
40. พ่อแม่ไม่สนใจความเป็นอยู่ของฉัน	0.593
41. พ่อแม่ไม่เคยตั้งกฎเกณฑ์ว่าฉันต้องเรียนให้ได้ระดับใด	0.380
43. พ่อแม่ทอดทิ้งให้ฉันอยู่ตามลำพังบ่อยๆ	0.603
45. พ่อแม่มักทำให้ฉันรู้สึกด้อยกว่าผู้อื่น	0.633
46. พ่อแม่ไม่สนใจดูแลเวลาฉันป่วย	0.462
48. พ่อแม่ไม่เคยมอบหมายงานใดๆให้ฉันรับผิดชอบ	0.375
53. พ่อแม่ให้ฉันทำสิ่งต่างๆด้วยตนเองโดยไม่สนใจว่าฉันจะทำได้หรือไม่	0.445
58. พ่อแม่ไม่สนใจว่าฉันจะสอบได้หรือสอบตก	0.652
60. พ่อแม่ไม่รักและไม่ต้องการฉัน	0.625
63. พ่อแม่จะโกรธมากถ้าฉันทำสิ่งที่ขัดกับความต้องการของท่าน	0.405
66. พ่อแม่ไม่สนใจว่าฉันจะคบใครเป็นเพื่อน	0.562
68. พ่อแม่เพิกเฉยไม่ชมเชยเมื่อฉันทำความดี	0.585
71. ไม่ว่าฉันจะคิดอย่างไร พ่อแม่ก็ไม่สนใจความคิดของฉัน	0.346
74. พ่อแม่แทบจะไม่รู้อะไรเกี่ยวกับตัวฉันเลย	0.690
76. พ่อแม่ไม่ยินดียินร้ายกับทุกข์สุข กับความปลอดภัยของฉัน	0.337
79. พ่อแม่คำนึงถึงต้องการของท่านมากกว่าความต้องการของฉัน	0.543
81. พ่อแม่ไม่เคยไปพบครูในวันประชุมผู้ปกครอง	0.684
85. ฉันไม่อยากปรึกษาปัญหากับพ่อแม่แม้จะมีเรื่องหนักใจ	0.489
88. เมื่อฉันทำสิ่งที่ไม่ถูกใจพ่อแม่ พ่อแม่มักจะลงโทษฉันอย่างรุนแรง	0.541
92. ฉันมีโอกาสพูดคุยกับพ่อแม่บ่อยมาก	0.378
95. พ่อแม่จงใจทำร้ายจิตใจฉัน	0.558
99. พ่อแม่ไม่เล่าเรื่องเกี่ยวกับตัวท่านให้ฟัง	0.413
ค่า Cronbach' Alpha	0.905

ตารางที่ 11 แสดงผลการวิเคราะห์มาตรวัดพึงพอใจในชีวิตโดยการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างข้อกระทงแต่ละข้อกับคะแนนรวมของข้ออื่นๆ ในมาตรวัด (Corrected item-total correlation : CITC) ($n=60, p<.01, \text{Critical } r = .211$)

ข้อกระทงคำถาม	ค่า CITC	
	ครั้งที่ 1	ครั้งที่ 2
1. ฉันวางแผนไว้ชัดเจนว่าจะทำอะไรในช่วง 1 เดือน หรือ 1 ปีข้างหน้า	0.029	-
2. ชีวิตของฉันวันนี้ดูจะแย่ลงกว่าเดิม	0.378	0.302
3. เมื่อฉันย้อนกลับไปมองชีวิตที่ผ่านมาของฉัน ฉันรู้สึกพึงพอใจ	0.348	0.364
4. ฉันรู้สึกว่าตนเองมีคุณค่าและมีความสำคัญ	0.572	0.557
5. ฉันเป็นคนมีอารมณ์แจ่มใส	0.367	0.360
6. ฉันพึงพอใจในชีวิตของฉัน	0.540	0.516
7. ฉันยังดูดีเมื่อเปรียบเทียบกับคนอื่นวัยเดียวกัน	0.450	0.459
8. เท่าที่ผ่านมา ฉันผ่านพ้นปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ในชีวิตได้ดี	0.548	0.554
9. เท่าที่ผ่านมา ส่วนใหญ่ฉันได้รับสิ่งสำคัญที่ฉันต้องการในชีวิต	0.654	0.661
10. ฉันพร้อมที่จะเปิดรับประสบการณ์ทั้งด้านบวกและด้านลบ	0.502	0.512
11. เมื่อเทียบกับคนอื่น ฉันรู้สึกเศร้าและหดหู่บ่อยครั้ง	-0.004	-
12. ฉันรู้สึกว่าประสบการณ์ส่วนใหญ่ในชีวิตของฉันเป็นสิ่งที่มีความค่า	0.655	0.662
13. ฉันอยากเรียนรู้สิ่งต่างๆ อยู่เสมอ แม้ว่าสิ่งนั้นจะไม่เกี่ยวข้องกับหน้าที่การงานของฉัน	0.314	0.358
14. ฉันมีความพร้อมทั้งร่างกายและจิตใจในการเผชิญปัญหาและการเปลี่ยนแปลงในชีวิต	0.339	0.361
15. ฉันคิดว่าตนเองน่าจะมีความสุขมากกว่านี้	0.121	-
16. ฉันเป็นคนที่มีความเชื่อมั่นในตนเอง	0.393	0.407
17. สิ่งต่างๆ ที่ฉันทำส่วนใหญ่น่าเบื่อและซ้ำซาก	0.136	-
18. ครอบครัวของฉันมีความรุ่มเย็นเป็นสุข	0.385	0.366
19. ฉันใช้เวลาอย่างคุ้มค่าทุกขณะ	0.496	0.514
20. ฉันคิดว่าปัญหาหรืออุปสรรคต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตของฉัน มีส่วนช่วยให้ฉันเข้มแข็งขึ้น	0.413	0.469
21. โดยภาพรวมแล้ว ชีวิตของฉันใกล้เคียงกับที่ฉันหวังไว้	0.480	0.548
22. ฉันเชื่อว่าตนเองมีความสามารถในการทำสิ่งต่างๆ ได้หลายอย่าง	0.600	0.662
23. ฉันสามารถควบคุมอารมณ์ได้ดีแม้เมื่อมีเหตุการณ์คับขันหรือร้ายแรงเกิดขึ้น	0.452	0.415
24. ฉันได้รับการยอมรับจากเพื่อนร่วมงานเป็นอย่างดี	0.540	0.508
25. ฉันมีงานอดิเรกหรือกิจกรรมยามว่างที่ฉันสนใจ	0.351	0.333
26. ฉันมีกำลังใจที่จะเผชิญกับปัญหาและอุปสรรคต่างๆ	0.400	0.433
27. ฉันรู้สึกว่าได้ทำตัวให้เป็นประโยชน์ต่อคนรอบข้าง	0.454	0.467
28. ฉันจัดการกับความขัดแย้งที่เกิดขึ้นได้ดี	0.378	0.363
29. ครอบครัวของฉันภูมิใจในตัวของฉัน	0.640	0.649
30. ฉันมีสิ่งยึดเหนี่ยวทางจิตใจ เช่น ศาสนา หรือ สิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ฉันยึดถือ	0.422	0.502
ค่า Cronbach' Alpha	0.871	0.895

ภาคผนวก ข

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย

ตอนที่1 แบบประเมินการเห็นคุณค่าในตนเอง

ตอนที่2 แบบสำรวจการยอมรับเลี้ยงดู

ตอนที่3 แบบวัดความพึงพอใจ

ตอนที่ 1

คำชี้แจง

โปรดอ่านข้อความในแบบประเมินทีละข้อ แล้วพิจารณาว่าข้อความแต่ละข้อตรงกับกรกระทำและความรู้สึกมากที่สุด โดยให้ทำเครื่องหมาย (X) ในช่องที่เหมาะสม

หากตรงกับความรู้สึกสำหรับนักเรียน ก็ขอให้นักเรียนทำเครื่องหมาย (X) ในช่องเหมือนตัวฉัน

หากไม่ตรงกับความรู้สึกสำหรับนักเรียน ก็ขอให้นักเรียนทำเครื่องหมาย (X) ในช่องไม่เหมือนตัวฉัน

ตัวอย่างเช่น

ข้อกระทงคำถาม	เหมือนตัวฉัน	ไม่เหมือนตัวฉัน
0. โดยทั่วไปไม่ค่อยมีอะไรกวนใจฉัน	X	

จากตัวอย่างข้างต้น หมายความว่า นักเรียนเห็นว่าข้อความทางด้านซ้ายมือ "เหมือน" กับตนเอง

ไม่มีคำตอบใด "ถูก" หรือ "ผิด" และขอให้นักเรียนตอบตรงตามความเป็นจริง และตอบให้ครบทุกข้อ

ตัวอย่าง แบบประเมินการเห็นคุณค่าในตนเอง

ข้อกระทงคำถาม	เหมือน ตัวฉัน	ไม่เหมือน ตัวฉัน
1. โดยทั่วไปไม่ค่อยมีอะไรทวนใจฉัน		
2. ฉันรู้สึกลำบากใจมาก ที่ต้องออกไปพูดหน้าชั้น		
3. ถ้าเป็นไปได้ฉันอยากเปลี่ยนหลายสิ่งหลายอย่างเกี่ยวกับตัวเอง		
4. ฉันสามารถตัดสินใจได้โดยไม่รู้สึกหนักใจจนเกินไป		
5. ใครอยู่กับฉันแล้วจะสนุก		
6. เมื่ออยู่ที่บ้านฉันหงุดหงิดง่ายมาก		
7. ฉันต้องใช้เวลานานที่จะทำให้คุ้นเคยกับสิ่งใหม่ๆ		
8. ฉันเป็นที่นิยมชมชอบของกลุ่มเพื่อนวัยเดียวกัน		
9. พ่อแม่คำนึงถึงความรู้สึกของฉันเสมอ		
10. ฉันยอมแพ้อย่างง่ายดาย		

ตอนที่ 2

คำชี้แจง

โปรดอ่านข้อความในแบบสำรวจทีละข้อ แล้วพิจารณาว่าข้อความแต่ละข้อตรงกับกรกระทำหรือท่าทีของพ่อแม่หรือของนักเรียนเพียงไร โดยให้ทำเครื่องหมาย (○) รอบตัวเลขที่เหมาะสม

หากตรงมากสำหรับนักเรียน ก็ขอให้นักเรียนวง (○) รอบเลข 5

หากตรงสำหรับนักเรียน ก็ขอให้นักเรียนวง (○) รอบเลข 4

หากตรงและไม่ตรงพอๆกันสำหรับนักเรียน ก็ขอให้นักเรียนวง (○) รอบเลข 3

หากไม่ค่อยตรงสำหรับนักเรียน ก็ขอให้นักเรียนวง (○) รอบเลข 2

หากไม่ตรงเลยสำหรับนักเรียน ก็ขอให้นักเรียนวง (○) รอบเลข 1

ตัวอย่างเช่น

ข้อ	การกระทำ หรือ ท่าที	ตรง มาก	ตรง	ตรง และ ไม่ ตรง พอๆ กัน	ไม่ ค่อย ตรง	ไม่ ตรง เลย
0	พ่อแม่คาดหวังให้ฉันทำตามกฎที่ตั้งไว้	5	4	3	2	1

จากตัวอย่างข้างต้น หมายความว่า นักเรียนเห็นว่าข้อความทางด้านซ้ายมือ “ตรง” กับการกระทำของพ่อแม่ของนักเรียน

ไม่มีคำตอบใด “ถูก” หรือ “ผิด” และขอให้นักเรียนตอบตรงตามความเป็นจริง และตอบให้ครบทุกข้อ

ตัวอย่าง แบบสำรวจการอบรมเลี้ยงดู

ข้อ	การกระทำ หรือ ท่าที	ตรง มาก	ตรง	ตรง และ ไม่ ตรง พอๆ กัน	ไม่ ค่อย ตรง	ไม่ ตรง เลย
1	พ่อแม่จะให้เวลาฉันเฉพาะเมื่อท่านเห็นว่าจำเป็นจริงๆ	5	4	3	2	1
2	ฉันสามารถฝ่าฝืนคำสั่งของพ่อแม่ได้โดยไม่ถูกลงโทษ	5	4	3	2	1
3	พ่อแม่ยินดีรับฟังและให้คำปรึกษาแก่ฉันในทุกเรื่อง	5	4	3	2	1
4	พ่อแม่ตั้งกฎระเบียบที่เคร่งครัดมากเพื่อให้ฉันปฏิบัติตาม	5	4	3	2	1
5	พ่อแม่สนับสนุนให้ฉันคิดและทำสิ่งต่างๆด้วยตนเอง	5	4	3	2	1
6	พ่อแม่ให้ฉันทำตามวิธีของท่าน เพราะเห็นว่าเป็นวิธีที่ถูกต้องเหมาะสมกว่า	5	4	3	2	1
7	ฉันรู้ว่าแม้ฉันทำผิด พ่อแม่จะพยายามหลีกเลี่ยงการลงโทษฉัน	5	4	3	2	1
8	พ่อแม่ให้ฉันทำในสิ่งที่ไม่เกินความสามารถของฉัน	5	4	3	2	1
9	ฉันต้องปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ที่พ่อแม่ได้วางไว้โดยไม่สามารถซักถามหรือคัดค้านได้	5	4	3	2	1
10	ฉันสามารถแสดงกิริยาก้าวร้าวต่อพ่อแม่โดยพ่อแม่ไม่ถือโกรธ	5	4	3	2	1

ตอนที่ 3

คำชี้แจง

โปรดอ่านข้อความในแบบวัดทีละข้อ แล้วพิจารณาว่าข้อความแต่ละข้อตรงกับกรกระทำหรือความรู้สึกมากที่สุด โดยให้ทำเครื่องหมาย (○) รอบตัวเลขที่เหมาะสม

หากตรงมากที่สุดสำหรับนักเรียน ก็ขอให้นักเรียนวง (○) รอบเลข 5

หากตรงมากสำหรับนักเรียน ก็ขอให้นักเรียนวง (○) รอบเลข 4

หากตรงพอสมควรสำหรับนักเรียน ก็ขอให้นักเรียนวง (○) รอบเลข 3

หากตรงน้อยสำหรับนักเรียน ก็ขอให้นักเรียนวง (○) รอบเลข 2

หากตรงน้อยที่สุดสำหรับนักเรียน ก็ขอให้นักเรียนวง (○) รอบเลข 1

ตัวอย่างเช่น

ข้อ	ข้อความ	ตรงมากที่สุด	ตรงมาก	ตรงพอสมควร	ตรงน้อย	ตรงน้อยที่สุด
0	ฉันวางแผนไว้ชัดเจนว่าจะทำอะไรในช่วง 1 เดือน หรือ 1 ปีข้างหน้า	5	4	3	2	1

จากตัวอย่างข้างต้น หมายความว่า นักเรียนเห็นว่าข้อความทางด้านซ้ายมือ "ตรงมาก" กับตนเอง

ไม่มีคำตอบใด "ถูก" หรือ "ผิด" และขอให้นักเรียนตอบตรงตามความเป็นจริง และตอบให้ครบทุกข้อ

ตัวอย่าง แบบวัดความพึงพอใจในชีวิต

ข้อ	ข้อความ	ตรง มาก ที่สุด	ตรง มาก	ตรง พอสม ควร	ตรง น้อย	ตรง น้อย ที่สุด
1	ฉันวางแผนไว้ชัดเจนว่าจะทำอะไรในช่วง 1 เดือน หรือ 1 ปี ข้างหน้า	5	4	3	2	1
2	ชีวิตของฉันวันนี้จะแย่ลงกว่าเดิม	5	4	3	2	1
3	เมื่อฉันย้อนกลับไปมองชีวิตที่ผ่านมาของฉัน ฉันรู้สึกพึงพอใจ	5	4	3	2	1
4	ฉันรู้สึกว่าตนเองมีคุณค่าและมีความสำคัญ	5	4	3	2	1
5	ฉันเป็นคนมีอารมณ์แจ่มใส	5	4	3	2	1
6	ฉันพึงพอใจในชีวิตของฉัน	5	4	3	2	1
7	ฉันยังดีเมื่อเปรียบเทียบกับคนอื่นวัยเดียวกัน	5	4	3	2	1
8	เท่าที่ผ่านมา ฉันผ่านพ้นปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ในชีวิตได้ ด้วยดี	5	4	3	2	1
9	เท่าที่ผ่านมา ส่วนใหญ่ฉันได้รับสิ่งสำคัญที่ฉันต้องการในชีวิต	5	4	3	2	1
10	ฉันพร้อมที่จะเปิดรับประสบการณ์ทั้งด้านบวกและด้านลบ	5	4	3	2	1